

บทที่ 5

กรณีศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กในชุมชนภาคเหนือ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับเด็กโดยแยกลักษณะความสัมพันธ์ที่ผู้สูงอายุและเด็กมีต่อกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาเป็นรายกรณี ได้แก่ ผู้สูงอายุชายที่อยู่ร่วมกับเด็กชาย ผู้สูงอายุหญิงที่อยู่ร่วมกับเด็กชาย ผู้สูงอายุชายหญิงที่อยู่ร่วมกับเด็กชาย ผู้สูงอายุชายที่อยู่ร่วมกับเด็กหญิง ผู้สูงอายุชายหญิงที่อยู่ร่วมกับเด็กหญิง และผู้สูงอายุหญิงที่อยู่ร่วมกับเด็กหญิง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กรณีนายพรเทพและหลานชาย
2. กรณีนางออนและหลานชาย
3. กรณีนายสมควร นางทองคำและหลานชาย
4. กรณีนายเพิ่มพรและหลานสาว
5. กรณีนายดวงแสง นางสาวบัวและหลานสาว
6. กรณีนางอำนาจและหลานสาว

1. นายพรเทพและหลานชาย

นายพรเทพอายุ 78 ปี มีฐานะดีมากคนหนึ่งชุมชน มีที่ดินให้เช่าและมีที่นาที่สวนจำนวนมาก นายพรเทพเป็นหม้าย ภรรยาเสียชีวิตแล้วเมื่อ 8 ปีก่อน นายพรเทพมีลูก 2 คน คนโตเป็นหญิงชื่อนิตยา อายุ 46 ปี มีอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ (ของแห้งต่าง ๆ พริก หอม กระเทียม) ในตลาดใกล้หมู่บ้านและยังเป็นโสด คนที่ 2 เป็นชาย ชื่อสมคิด อายุ 42 ปี มีอาชีพทำโรงสีข้าวร่วมกับนายพรเทพ (โดยโรงสีข้าวอยู่ในบริเวณบ้านที่อาศัยอยู่) นายสมคิดแต่งงานแล้วกับนางรัตนา อายุ 40 ปี เป็นแม่บ้านและช่วยนายสมคิดและนายพรเทพทำการโรงสีข้าว นายสมคิดและนางรัตนามีบุตร 3 คน คนโตเป็นหญิงชื่อวิไล ปัจจุบัน (พ.ศ. 2544) อายุ 13 ปี และคนที่ 2 และ 3 เป็นชาย ซึ่งเป็นฝาแฝดกัน ชื่อเอกพงษ์และเอกพงษ์ อายุ 11 ปี (พ.ศ. 2544) โดยบุคคลที่กล่าวถึงทั้งหมดอาศัยอยู่ด้วยกันในบ้านของนายพรเทพ

ต่อมานายสมคิดได้เสียชีวิตลงด้วยโรคตับแข็ง ซึ่งขณะนั้นเด็กทั้ง 3 คน มีอายุ 6 และ 4 ปี ตามลำดับ หลังจากนายสมคิดเสียชีวิตได้ 1 ปี รัตนาภรรยาของนายสมคิดได้แต่งงานใหม่ และย้ายไปอยู่บ้านของสามีใหม่ ที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ห่างออกไปจากบ้านของนายพรเทพประมาณ 50 กิโลเมตร (โดยบ้านของนางรัตนาและสามีใหม่อยู่บนดอย ห่างไกล และการคมนาคมติดต่อไม่สะดวก) ประกอบอาชีพทำไร่ข้าวโพดและไร่เชิง โดยนางรัตนาได้นำเอาลูกสาวคนโตติดตามไปด้วย ผู้วิจัยได้พูดคุยกับนายพรเทพ ถึงเหตุผลที่นางรัตนานำลูกสาวไปอยู่ด้วย นายพรเทพเล่าว่า “ ลูกสาวโตพอที่จะนำไปด้วยโดยไม่ลำบากนัก และถ้านำเอาลูกชายไปก็ต้องเอาไปทั้ง 2 คน ซึ่งจะเป็นภาระแก่นางรัตนาและสามีใหม่อย่างมาก เนื่องจากทั้ง 2 คน ก็มีฐานะไม่ค่อยดีนัก และอีกประการหนึ่งลูกของเธอเด็ก 2 คนนี้ไว้ ลูกอยากเลี้ยงเอง นางรัตนาก็ยอมและนำวิไลไป ” ทำให้เอกพจน์และเอกพงษ์ต้องอยู่กับนายพรเทพผู้เป็นปู่ และนางสาวนิตยาที่เป็นป้า จนถึงปัจจุบัน ส่วนรัตนาเมื่อแต่งงานใหม่ได้มีบุตรสาวอีก 1 คน ปัจจุบันอายุ 6 ปี

นายพรเทพและป้านิตยา ไม่ค่อยพอใจกับการที่นางรัตนาแยกไปมีครอบครัวใหม่มากนัก เพราะเห็นว่า เด็กทั้ง 3 คนยังเล็กมากนัก ควรอยู่ด้วยกันช่วยกันเลี้ยงดูเด็กทั้ง 3 จะดีกว่า และอีกประการหนึ่ง นายพรเทพก็มีฐานะดีพอที่จะเลี้ยงดูและส่งเสียให้เด็กทั้ง 3 ได้เรียนหนังสือและอยู่อย่างมีความสุขได้ แต่ก็ไม่สามารถห้ามนางรัตนาได้ ทำให้นายพรเทพโกรธและไม่พอใจนางรัตนามาก จึงไม่ได้พูดถึงนางรัตนากับเอกพจน์และเอกพงษ์ฟังบ่อยนัก และนางรัตนาก็รู้ตัวเป็นอย่างดี แต่ก็จะมาหาเอกพจน์และเอกพงษ์บ้างเท่าที่โอกาสอำนวย ซึ่งเอกพจน์และเอกพงษ์ก็เข้าใจสถานการณ์นี้เป็นอย่างดีโดยเด็กทั้ง 2 ก็มักจะไม่พูดถึงนางรัตนากับปู่และป้าฟังบ่อยนัก นายพรเทพและป้านิตยาได้เลี้ยงดูเด็กทั้ง 2 เป็นอย่างดี ทั้งในด้านปัจจัย 4 (เสื้อผ้า อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค) ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การศึกษาเล่าเรียน และอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ นายพรเทพและป้านิตยาจะให้ความรักความอบอุ่นดูแลช่วยเหลือและเอาใจใส่เด็กทั้ง 2 อย่างใกล้ชิด นายพรเทพได้เล่าถึงการเลี้ยงดูเด็กทั้ง 2 ให้ผู้วิจัยฟังว่า “ ก็พยายามเลี้ยงดูเขาทั้ง 2 คนอย่างดีในทุก ๆ ด้าน เช่น เสื้อผ้า อาหาร การอบรมสั่งสอน โดยเฉพาะการอบรมสั่งสอนให้เขาเป็นคนดีที่ดูเข้มงวดเป็นพิเศษสูงจะสอนให้เขาซื่อสัตย์ ไม่พูดโกหก และประหยัด มีน้ำใจชอบช่วยเหลือคน ลูกรักเขา 2 คนมาก เขาอยากได้อะไรสูงและนิตยาก็จะพยายามหาให้เขาเสมอ เช่นของเล่นต่าง ๆ สงสารที่เขาไม่มีพ่อ และก็ไม่ได้อยู่กับแม่ สูงจึงพยายามเลี้ยงเขาให้ดีที่สุด ไม่อยากให้เขาเป็นปมด้วย เวลาเขาเหงาหรือเห็นเขา 2 คนเงียบ ๆ ผิดปกติ สูงจะพยายามถามเขาเสมอ อยากให้เขาอยู่กับสูงอย่างมีความสุข ทุกวันนี้สูงเป็นห่วงเขามาก จะไปไหนไกล ๆ ก็ไม่ได้ เป็นห่วงเขา กลัวเขาไปเล่นน้ำในบ่อปลาบ้าง บางครั้งก็กลัวเขาซัดไปเที่ยวไกล ๆ แล้วเกิด

อุบัติเหตุ และลุงก็พยายามสอนให้เขาตั้งใจเรียน เรื่องเรียนลุงสนับสนุนเขาอย่างมาก อยากให้เขาเรียนสูง ๆ ทั้ง 2 คน ลุงให้เงินเขาไปโรงเรียนวันละ 10 บาท เท่ากันทั้ง 2 คน แต่ถ้าเขาใช้หมด และต้องการเพิ่ม เขาจะขอป่าของเขามากกว่าจะขอลุง แต่ก็นาน ๆ ครั้ง เพราะลุงจะสอนให้เขาประหยัดและรู้จักใช้และใช้เท่าที่มี และลุงก็สบายใจที่เขาไม่คือ ไม่เกเร สอนง่ายและรับผิดชอบ ต่อหน้าที่อย่างดีทั้ง 2 คน ตอนนั้นเขาเรียนอยู่ชั้น ป. 5 แล้ว และเรียนเก่งทั้งคู่”

สำหรับป้านิดยาได้เล่าถึงการเลี้ยงดูหลานทั้ง 2 คนให้ผู้วิจัยฟังว่า “ป้าจะเป็นคนดูแล และเลี้ยงดู เอกพงษ์และเอกพงษ์จะกลัวป้ามากกว่ากลัวพ่อ (ลุงพรเทพ) แต่ป้าก็รักเขา 2 คนมาก เป็นห่วงและก็สงสารด้วย และก็จะพยายามดูแลเขาให้ดีที่สุด ป้ากลับจากขายของที่ตลาดก็จะมีขนมมาฝากเขา 2 คนทุกวัน เสื้อผ้าของเด็กทั้ง 2 คนและของพ่อ ป้าก็จะเป็นคนซื้อให้ทั้งหมด โดยซื้อมาจากตลาดที่ป้าขายของนั่นเอง แต่ช่วงปีสองปีมานี้ เขาขอไปเลือกด้วยตนเอง โดยบอกว่า ป้าเลือกไม่ถูกใจ ป้าก็ยอม เด็กทั้งสองคนเลี้ยงง่าย กินง่าย อยู่ง่าย และไม่คือ ป้าใช้ให้ทำงานบ้าน เขาก็ช่วยทำอย่างดี และแบ่งเบาระยะของป้าได้อย่างมาก งานที่เขาชอบทำคือ กวาดใบไม้ ให้อาหารไก่ ให้อาหารสุนัข และช่วยดูบ้านบ้าง กวาดบ้านบ้าง ตามแต่ป้าจะใช้ เวลาที่ป้าใช้ให้เขาไปซื้อของเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ร้านค้าในหมู่บ้านเขาก็จะแย่งกันไป แต่ก็ได้ของที่ต้องการทุกครั้ง บางครั้งกลับมาช้ากว่ากำหนดก็มี ป้าก็พยายามดูแลเขาอย่างใกล้ชิด ถ้าเขาหายไปไหนนาน ๆ ป้าก็เป็นห่วง เวลาเขาขอไปเล่นบ้านเพื่อนป้าไม่อยากให้ไป แต่ให้เขาชวนเพื่อนมาเล่นบ้านมากกว่า ถ้าเขาชวนเพื่อนมาเล่นที่บ้านป้า ป้าจะทำขนมเลี้ยงเขาทุกครั้ง ก็จะพยายามเลี้ยงเขาให้ดีที่สุด ป้าก็อายุมากแล้ว พ่อ (ลุงพรเทพ) ก็แก่แล้ว ไม่รู้ว่าจะเลี้ยงดูเขาไปได้อีกนานแค่ไหน เขาก็ไม่มีใครแล้ว นอกจากเรา”

สำหรับเอกพงษ์และเอกพงษ์ ได้เล่าถึงนายพรเทพและป้านิดยาให้ผู้วิจัยฟังว่า “ รักปู่ และป้ามาก ปู่และป้าคือเราทั้งสองคนมาก ป้าทำอาหารให้กินทุกวัน ซักเสื้อผ้าให้ด้วย เวลาป้ากลับจากขายของ ป้าจะซื้อขนมมาฝากเราทั้งสองและปู่เสมอ บางครั้งก็ขอเงินเพิ่มจากป้าได้อีก ป้าใจดีต่อเรามาก บางครั้งป้าเลี้ยงดูใส่เราแต่เราก็ไม่โกรธป้าหรอก บางครั้งป้าโมโหที่เราสองคนคือ ป้าจะลงโทษด้วยการใช้มือตี ป้าไม่เคยใช้ไม้ตีเราสองคนเลย สำหรับปู่ปิ่น ปู่ใจดีมาก จะสอนเราสองคนเสมอให้เป็นคนดี และสอนเรื่องราวต่าง ๆ ให้เราสองคนเสมอ ปู่ให้เงินผมสองคนใช้ทุกวัน ถ้าไปโรงเรียนเราก็จะได้คนละ 10 บาท ถ้าเสาร์ - อาทิตย์ ปู่ไม่ให้ ปู่บอกว่าอยู่ด้วยกันจะซื้ออะไรค่อยมาบอก แต่เวลาผมออกไปเที่ยวไกล ๆ เช่นในตัวเมือง (โดยไปกับญาติข้าง ๆ บ้าน เขามีรถ ถ้าเขาไปซื้อของในเมืองผมสองคนชอบอาศัยเขาไปด้วย โดยบางครั้งปู่หรือป้าก็จะไปด้วย ในกรณีนี้ปู่จะให้เงินไปมากเป็นพิเศษ บางครั้งถึงคนละ 100 บาทก็เคย แต่ก็นาน ๆ ครั้ง) เราสอง

คนรู้ว่าป้าและปู้รักและเป็นห่วงเราสองคนมาก เราสองคนรู้สึกอบอุ่น และจิตใจที่ได้อยู่กับปู้และป้า ปู้และป้าเลี้ยงดูเราสองคนอย่างดี ผมอยู่กับปู้และป้าก็มีความสุขดี

นอกจากนี้ เอกพจน์และเอกพงษ์ ได้เล่าถึงนางรัตนซึ่งเป็นแม่และวิไลที่เป็นพี่สาวให้ ผู้วิจัยฟังว่า “ ผม (เอกพจน์) และน้อง (เอกพงษ์) คิดถึงแม่และพี่วิไลมากเลยครับ ถ้าแม่และพี่สาวมาเยี่ยมเราสองคนผมจะมีความสุขมาก แต่แม่ก็ไม่ค่อยได้มาบ่อยมากนัก ประมาณ 2 เดือนต่อครั้ง เพราะแม่มาหาพวกผมไม่สะดวก บ้านแม่อยู่ไกลมาก ต้องนั่งรถนาน และอีกอย่างแม่ก็ไม่มิดด้วย ผมเข้าใจแม่ครับ ผมอยากให้แม่ค้างกับพวกผมบ้าง เพราะแม่ไม่เคยนอนค้างกับผมเลย มาตอนเช้า ตอนเย็นแม่ก็กลับแล้ว โดยบอกว่า มีงานต้องทำและเป็นห่วงน้อง (ลูกของรัตนที่เกิดกับสามีใหม่) ผมอยากให้แม่อยู่นาน ๆ ผมจะได้คุยกับพี่วิไลด้วย เกือบทุกครั้งที่แม่มาหา พี่วิไลก็จะมาด้วย พี่วิไลจะมีของมาฝากผมเสมอ เช่น หนังสือการ์ตูน เกมต่าง ๆ และขนมต่าง ๆ บางครั้งผมอยากตามแม่ไปเที่ยวบ้านแม่บ้าง แต่ปู้และป้าไม่ยอมให้ไป ผมก็เชื่อปู้ครับ เพราะกลัวปู้โกรธ แม่มาแต่ละครั้งไม่เคยให้เงินผมใช้เลย แต่ผมไม่อยากจะเงินแม่หรอกครับ แค่ว่าแม่และพี่วิไลมาหาผม ผมสองคนก็ดีใจมากแล้วครับ เวลาผมสองคนคิดถึงแม่ ผมอยากไปหาแม่มาก บ้านแม่ไม่มีโทรศัพท์ ผมเคยคิดจะเขียนจดหมายไปหาแม่บ้างเหมือนกัน แต่ก็ยังไม่เคยเขียนสักครั้ง ได้แต่เก็บความรัก ความคิดถึงไว้บอกแม่ตอนแม่มาหาเราสองคนครับ ”

บางครั้งเมื่อเอกพจน์และเอกพงษ์มีเรื่องไม่สบายใจ เพราะคิดถึงพ่อแม่ ทั้งสองคนมักจะคุยและปรับทุกข์กันเองเสมอ แต่บางครั้งก็จะคุยกับปู้หรือเล่าให้ปู้ฟัง บางครั้งก็เคยคุยกับป้านิดหน่อยเหมือนกัน แต่ป้านิตยาก็รับฟังและให้คำแนะนำบ้างเล็กน้อยไม่มากเท่าปรึกษาหรือพูดคุยกับปู้ แต่อย่างไรก็ตาม เอกพจน์และเอกพงษ์ก็อยู่กับปู้อย่างมีความสุข ช่วยป้าและปู้ทำงานแบ่งเบาภาระต่าง ๆ เท่าที่จะทำได้ เป็นเพื่อนคุยแก้เหงาบ้าง ช่วยทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ บ้าง ด้วยความเต็มใจ

นายพรเทพมีฐานะดีมีคนหนึ่งในชุมชน ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้านของนายพรเทพ จะเห็นว่าบ้านมีสภาพกว้างขวางมาก เป็นลักษณะบ้านไม้ชั้นเดียว หลังคามุงกระเบื้อง ปลูกอยู่ในเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ ภายในบ้านมีห้องนอน 2 ห้อง และเป็นห้องโถงกว้าง 1 ห้อง ใช้สำหรับเป็นที่เอนกประสงค์ เช่นกินข้าว รับประทานอาหาร และเป็นที่นอนของนายพรเทพด้วย มีครัวอยู่ภายในบ้าน แต่ห้องน้ำห้องส้วมแยกออกไปจากตัวบ้าน สภาพบ้านไม่ค่อยสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยมากนัก คงเนื่องจากป้านิตยาไม่ค่อยมาเวลาทำความสะอาดมากนัก และอีก 3 คนที่อยู่ด้วยก็เป็นผู้ชาย นายพรเทพก็แก่มาอยู่แล้ว เอกพจน์และเอกพงษ์ก็เด็กเกินกว่าที่จะสนใจเรื่องความสะอาดเรียบร้อยของบ้าน เครื่องใช้ภายในบ้านนั้น แม้ว่านายพรเทพจะมีฐานะดี แต่ค่อนข้างจะอนุรักษ์ของเก่าและวัฒนธรรมดั้งเดิมอยู่มาก เช่นยังใช้เตาถ่าน นอนกางมุ้ง ชอบดื่มกาแฟที่รองไว้

กินในหน้าฝน ชอบสุบบุหรี่ยี่โย (บุหรี่ที่ใช้ใบตองมวน) ไม่ชอบเปิดพัดลม แต่ชอบดูโทรทัศน์ และมีตู้เย็นหลังใหญ่มาก ภายในบริเวณบ้านนอกจากปลูกบ้านหลังหนึ่งแล้ว ยังมีโรงสีข้าวที่ไม่ได้ดำเนินการแล้ว 1 หลัง (สมัยที่สมคิดยังไม่เสียชีวิต นายพรเทพและสมคิดได้เปิดกิจการรับจ้างสีข้าวด้วย) มีบ่อปลาขนาดใหญ่อยู่หลังบ้านอีก 1 บ่อ เลี้ยงปลาไว้รับประทานและขายด้วย ปลาที่เลี้ยงคือปลานิล และปลาตามธรรมชาติ เช่นปลาช่อน ปลาดู และปลาดุก นายพรเทพเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “เลี้ยงปลาเอาไว้กิน แต่บางครั้งมีคนมาขอซื้อ ก็จะขายบ้างเหมือนกัน แต่นาน ๆ จึงจะมีคนมาซื้อสักทีหนึ่ง ” ภายในบ่อนอกจากจะมีปลาแล้วยังมีเป็ดว่ายน้ำไปด้วย นอกจากนี้ด้านข้างตัวบ้านจะมีแปลงผักขนาดใหญ่อีก 1 แปลง ผักที่ปลูกจะเป็นพืชผักสวนครัวที่จำเป็นต้องใช้บ่อย ๆ เกือบทุกชนิด เช่น โหระพา ผักไผ่ พริก หอม สะระแหน่ เป็นต้น โดยนายพรเทพเล่าว่า “แปลงผักพวกนี้ ลูกและเอกพจน์ เอกพจน์จะช่วยกันทำ เด็กสองคนนั้นจะผลัดกันรดน้ำคนละวัน วันไหนลูกลงแปลงผัก เด็กสองคนนั้นจะมาช่วยรดทุกครั้ง ถ้าเขาขี้เกียจ ลูกก็จะเรียกให้มาช่วยจนได้ ต้องฝึกเอาไว้ วันข้างหน้าเขาจะได้ทำแปลงผักเป็น ” บริเวณหน้าบ้านจะปลูกไม้ผลหลายชนิด เช่น มะม่วง ลำไย มะยม และขนุน เป็นต้น เต็มลานบ้านดูร่มรื่นมาก มีสุนัขและไก่วิ่งไปมาอยู่ในลานบ้าน ซึ่งเอกพจน์และเอกพจน์เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “เอกพจน์จะทำหน้าที่เลี้ยงไก่ ส่วนผม (เอกพจน์) จะทำหน้าที่เลี้ยงสุนัข ส่วนปลาและเป็ดจะเป็นหน้าที่ของปู่ครับ เมื่อถึงเวลาให้อาหาร ซึ่งเป็นตอนเช้าและตอนเย็น เราจะช่วยกันเตือนกันและกันเสมอ แต่ส่วนใหญ่ปู่จะเป็นคนเตือนมากกว่า อาหารสุนัขปู่จะเป็นคนเตือนไว้ให้ โดยใช้อาหารที่เราทั้งหมดที่เรากินเหลือแล้ว ส่วนอาหารไก่ซึ่งได้แก่ข้าวเปลือกปู่จะเก็บไว้ในโรงสีข้าว อยู่ใกล้กับอาหารปลาและอาหารเป็ดด้วย ”

ในแต่ละวันนายพรเทพและป้านิตยาจะตื่นนอนแต่เช้าตรู่ทุกวัน โดยป้านิตยาจะตื่นขึ้นมาเตรียมอาหารเช้า หนึ่งข้าว และเตรียมของไปขายที่ตลาด และออกจากบ้านตั้งแต่เช้ามืด ส่วนนายพรเทพเมื่อตื่นขึ้นมาแล้วก่อนจะทำงานอะไร นายพรเทพจะสูบบุหรี่ก่อนเสมอ จากนั้นจะช่วยป้านิตยาทำอาหารบ้าง ให้อาหารปลาและเป็ดบ้าง หรือบางครั้งก็รดน้ำต้นไม้บ้าง และก็จะเตรียมตัวไปทำงานในไร่ ส่วนเอกพจน์และเอกพจน์ จะช่วยงานเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่จะช่วยได้ เช่น ให้อาหารไก่ จากนั้นจะเตรียมแต่งตัวไปโรงเรียน โดยก่อนออกจากบ้าน นายพรเทพ เอกพจน์และเอกพจน์ จะรับประทานอาหารเช้าด้วยกันทุกวัน เมื่อรับประทานอาหารเช้าแล้ว นายพรเทพจะนำอาหารบางส่วนไปรับประทานที่ไร่ด้วย และเอกพจน์จะนำอาหารส่วนที่เหลือไปให้สุนัขด้วย เอกพจน์และเอกพจน์และนายพรเทพจะออกจากบ้านพร้อมกันทุกวัน (โดยทุกคนจะมียานพาหนะประจำตัวคนละคัน ป้านิตยาจะมีรถจักรยานยนต์ 1 คัน นายพรเทพ 1 คัน เอกพจน์และเอกพจน์มีจักรยานคนละคัน) เส้นทางไปที่ไร่ของนายพรเทพและเส้นทางไปโรงเรียนของเอกพจน์และ

เอกพงษ์ จะใช้เส้นทางเดียวกัน โรงเรียนของเอกพงษ์และเอกพงษ์จะถึงก่อน นายพรเทพส่งหลาน เข้าโรงเรียนแล้วก็เดินทางไปไร่

โดยปกติถ้านายพรเทพไม่ติดธุระสำคัญที่ไหน นายพรเทพจะไปทำงานที่ไร่และนาของ ตนทุกวัน (ไร่และนาของนายพรเทพจะมีเนื้อที่ติดกัน) บางครั้งก็จะกลับเย็นหรือค่ำ เนื่องจากบาง ครั้งงานในไร่หรือในนามาก หรือใกล้ถึงฤดูเก็บเกี่ยวนายพรเทพจะจ้างคนในหมู่บ้านไปช่วยทำด้วย ดังนั้นนายพรเทพจึงต้องคอยดูแลคนงานทำงานจนหมดวัน และเดินทางกลับบ้านพร้อมคนงาน เมื่อเป็นเช่นนี้การดูแลเด็กทั้ง 2 คน จึงตกอยู่กับป้านิตยาเป็นส่วนใหญ่ แต่ทุกครั้งที่นายพรเทพ กลับถึงบ้าน นายพรเทพจะถามถึงเหตุการณ์ประจำวันที่เกิดขึ้นกับหลานทั้งสองคนอย่างสม่ำเสมอ ทุกวัน

ประมาณสิบเอ็ดโมงเช้าของทุกวัน ป้านิตยาจะกลับถึงบ้านและจะทำงานบ้านทุกอย่างที่ ต้องทำ เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน ซักผ้า และทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั่ว ๆ ไป ที่พอจะทำได้ และจะ พักผ่อน รับประทานอาหารกลางวัน ดูโทรทัศน์จนถึงบ่าย จึงมาจัดเตรียมของที่จะไว้สำหรับขาย ในวันรุ่งขึ้นอีกครั้ง

ในตอนบ่าย เอกพงษ์และเอกพงษ์ จะกลับถึงบ้าน เมื่อมาถึงบ้าน ป้านิตยาจะเตรียมขนม และของกินอื่น ๆ ไว้ให้เสมอทุกวัน โดยป้านิตยาจะซื้อมาจากตลาดที่ถนนขายของอยู่ ทั้ง 3 คนจะ พุดคุย กินขนม พักผ่อน และดูโทรทัศน์ด้วยกัน

ในตอนเย็นป้านิตยาจะเตรียมทำอาหารเย็น เอกพงษ์และเอกพงษ์จะช่วยป้านิตยาด้วย ตามแต่ที่ป้านิตยาจะให้ช่วยทำอะไร บางครั้งใช้ให้ไปเก็บผักในแปลงข้างบ้านบ้าง วึ่งไปซื้อของ ใช้จำเป็นบ้าง กวาดใบไม้ในลานบ้านบ้าง ถ้าไม่มีอะไรทำ ทั้งสองคนจะเล่นกันบ้าง หรือบางครั้ง ก็ดูโทรทัศน์จนกระทั่งนายพรเทพกลับมาถึงบ้าน เมื่อพักผ่อนหายเหนื่อยแล้ว ทุกคนจะรับประทานอาหารเย็นด้วยกันบริเวณห้องโถงหน้าโทรทัศน์ จะรับประทานอาหารเย็นไปด้วย พุดคุย ซักถาม และดูโทรทัศน์ไปด้วย นายพรเทพจะเล่าถึงงานในไร่ในนาที่ทำในวันนั้นบ้าง ส่วนป้านิตยาจะเล่า ถึงการค้าขายของตนว่ากำไรหรือขาดทุนอย่างไร ส่วนเอกพงษ์และเอกพงษ์ก็จะเล่าเรื่องใน โรงเรียนบ้าง เรื่องเพื่อนบ้าง เรื่องครูบ้างหรือเหตุการณ์ หรือข่าวที่เกิดขึ้นในวันนั้นให้ปู่และป้า ฟังบ้าง

เมื่อรับประทานอาหารเย็นแล้ว ป้านิตยาจะเก็บจาน ชามล้าง และทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่มีและเตรียมของที่จะนำไปขายที่ตลาดในวันรุ่งขึ้น ส่วนเอกพงษ์ จะนำอาหารไปให้ ไก่ เอกพงษ์จะให้อาหารสุนัข จากนั้นทั้งสองคนจะมาทำการบ้าน โดยมีนายพรเทพนั่งดูแลอยู่

ใกล้ ๆ หรือนั่งคูทีวี ดูข่าวไปด้วย บางครั้งเอกพจน์และเอกพจน์อาจจะถามการบ้านบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ส่วนใหญ่แล้วนายพรเทพจะนั่งเป็นเพื่อนมากกว่า

จนถึงเวลา 2 ทุ่มครึ่ง ป้านิตยาจะดูละครโทรทัศน์ ส่วนนายพรเทพ หลังจากเห็นดหนี้ยามาทั้งวันแล้ว ก็จะสวดมนต์เข้านอน โดยเอกพจน์และเอกพจน์จะเข้านอนพร้อมนายพรเทพด้วย สำหรับป้านิตยา หลังจากจบละครแล้วก็จะเข้านอน

ถ้าเป็นวันหยุด วันเสาร์ - อาทิตย์ หรือวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ นายพรเทพและป้านิตยาจะตื่นแต่เช้าตรู่เหมือนเดิม ป้านิตยาจะเตรียมอาหารไว้ให้และออกไปขายของตามปกติ ส่วนนายพรเทพจะช่วยงานเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่ทำได้ เอกพจน์และเอกพจน์จะตื่นช้ากว่าปกติเล็กน้อย เนื่องจากไม่ต้องไปโรงเรียน แต่เมื่อตื่นมาแล้วก็ต้องช่วยงานตามหน้าที่ของตนตามปกติ

นายพรเทพจะไปทำงานในไร่และในนาของตนทุกวัน ถ้าเป็นวันหยุดราชการหรือวันเสาร์ - อาทิตย์ นายพรเทพจะนำเอกพจน์และเอกพจน์ไปด้วยเสมอ ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ ไม่ต้องการทิ้งให้เอกพจน์และเอกพจน์ต้องอยู่ตามลำพัง เพราะป้านิตยาต้องไปขายของที่ตลาดช่วงบ่ายจึงจะกลับบ้าน ถ้าทิ้งเอกพจน์และเอกพจน์ไว้ตามลำพัง ปู่และป้าจะเป็นห่วงมาก และอีกประการหนึ่งนายพรเทพต้องการให้เอกพจน์และเอกพจน์ ได้ช่วยทำงานในไร่ในนาของตนบ้าง เพราะเด็กทั้งสองก็โตพอที่จะช่วยเหลืองานในไร่ในนาแบ่งเบาภาระเล็ก ๆ น้อย ๆ แก่นายพรเทพได้บ้าง นายพรเทพได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ เอกพจน์และเอกพจน์มักจะชอบตามปู่ไปเที่ยวที่นาและที่ไร่เสมอ ” เด็กทั้งสองคนมักจะชอบวิ่งเล่นกัน บางครั้งก็เก็บผลไม้ที่ปลูกไว้ในไร่เช่น มะม่วง มะยม ฝรั่ง ส่วนงานที่ปู่ใช้ให้ทำก็ได้แก่ ช่วยถางหญ้า ดึงหญ้า หรือขนหญ้าที่ปู่ดึงไว้เอาไปทิ้งท้ายไร่ บางครั้งปู่ก็จะขอให้เอกพจน์หรือเอกพจน์ปีนขึ้นไปตัดกิ่งไม้บ้าง โดยปู่จะคอยดูแลอย่างใกล้ชิด และจะบอกว่ากิ่งไหนควรตัดทิ้ง กิ่งไหนควรเก็บไว้ และเพราะอะไร ส่วนการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น มีด กรรไกร พร้า เอกพจน์และเอกพจน์จะใช้ได้อย่างชำนาญ เพราะเคยเห็นปู่ทำบ่อย ๆ ดกตอนบ่าย หลังจากกินข้าวกลางวันและพักผ่อนแล้ว ปู่และเอกพจน์ เอกพจน์ จะทำงานต่อเท่าที่จะมีงานทำ ถ้าเหนื่อยเด็กทั้งสองคนจะชวนกันไปจับปลาที่ลำเหมืองท้ายไร่โดยใช้ส้อมบ้าง เบ็ดบ้าง ได้บ้างไม่ได้บ้าง แต่เด็กทั้งสองคนก็สนุกสนานและมีความสุขดี ”

สำหรับเอกพจน์และเอกพจน์ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ ไปที่นาและไร่กับปู่บ่อยมาก ประมาณเดือนละ 3 - 4 วัน โดยมากจะไปในวันหยุด เสาร์ - อาทิตย์ และวันหยุดตามเทศกาลต่าง ๆ ถ้าเป็นช่วงปิดเทอมก็จะได้ไปบ่อยขึ้น ประมาณเดือนละ 10 - 12 วัน โดยปู่และพวกผมจะออกจากบ้าน หลังจากรับประทานอาหารเช้าแล้ว เราสามคนจะซ้อนรถปู่ไปคันเดียวกัน โดยปู่เป็นคนขับ เมื่อไปถึงไร่ ผม (เอกพจน์) หรือบางครั้งก็เป็นเอกพจน์ จะนำอาหารที่เตรียมไป ไปเก็บไว้

ในตูบ (บ้านหลังเล็ก ๆ ที่สร้างด้วยไม้ไผ่ หลังคามุงด้วยใบตองตึง) และเราสองคนก็จะช่วยปู่ทำงานบ้าง ถ้าเหนื่อยก็พัก วังหาของกินเล่นบ้าง เช่น มะยม มะม่วง (ถ้ามี) ฝรั่ง ที่ปู่ปลูกไว้ และบางครั้งก็เก็บอะไรจากในไร่ไปบ้านบ้าง เช่นพริก มะเขือ มะละกอ เป็นต้น งานที่เราสองคนช่วยปู่ทำมักได้แก่ ถางหญ้า ถอนหญ้าที่ขึ้นได้ต้นลำไยและมะม่วงออก หรือบางครั้งปู่ดึงหญ้ากองไว้ และเราช่วยกันขนไปทิ้งท้ายไร่ ถ้าเบื่อหรือเหนื่อย เราก็จะไปนอนเล่นที่ตูบ นอนสบาย อากาศก็เย็นดีด้วย บางครั้งเราสองคนก็เคยหลับบ่อยครั้ง บางครั้งเราก็จะชวนกันไปจับปลาที่ลำเหมืองท้ายไร่ ส่วนใหญ่ เอกพงษ์ (คนน้อง) จะเป็นคนชวนเอกพจน์ (คนพี่) บ่อยมากกว่า”

ถ้าเอกพจน์และเอกพงษ์ไปไร่กับปู่ด้วย ปู่จะกลับเร็ว โดยตอนบ่าย ๆ ทั้งสามคนก็จะกลับ ซึ่งเมื่อถึงบ้าน ป้านิตยาจะกลับมาก่อนแล้ว ทั้งสามคนจะหาของกิน ดูโทรทัศน์และนอนพักผ่อนกัน

บางครั้งถ้าเอกพจน์และเอกพงษ์ไม่ได้ไปนาหรือไร่กับปู่ และปู่ก็ไม่ได้ไปทำงานในไร่ เมื่อป้านิตยาออกจากบ้านไปขายของแล้ว ทั้งสามคนจะอยู่บ้านด้วยกัน หลังจากที่ทุกคนทำตามหน้าที่เสร็จแล้ว เอกพจน์และเอกพงษ์จะไปซื้อรถเล่นบ้าง ไปเที่ยวเล่นที่โรงเรียนบ้าง เอกพจน์และเอกพงษ์ชวนเพื่อนมาดูโทรทัศน์ที่บ้านบ้าง ขอเงินปู่ไปซื้อขนมที่ร้านค้าในหมู่บ้านบ้าง โดยมากปู่จะให้คนละ 10 บาท เท่ากับที่ให้ไปโรงเรียน บางครั้งหลานทั้งสองก็จะขอมปู่ไปเที่ยวไกล ๆ บ้างเหมือนกัน แต่ปู่จะอนุญาตเฉพาะเที่ยวในหมู่บ้านเท่านั้น เพราะในหมู่บ้านทุกคนจะรู้จักกันหมด แต่ก็มีบ้างเหมือนกันที่หลานทั้งสองคนหนีไปเที่ยวโดยไม่บอกปู่ก่อน เมื่อกลับมาถึงบ้านก็จะโดนปู่ต่อว่า และห้ามไม่ให้ทำอีก บางครั้งหลานต้องการไปเที่ยวในตัวเมือง เช่นที่ตลาดวโรรส หรือตามห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ ปู่จะไม่เคยพาไป แต่จะให้ไปกับคนข้าง ๆ บ้าน แต่ก็นาน ๆ ครั้ง หรือบางครั้งก็ให้ป้านิตยาเป็นคนพาไป แต่ก็นาน ๆ ครั้ง เมื่อมีโอกาสพิเศษจริง ๆ โดยปู่จะเป็นคนออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด

บางครั้ง เมื่อมีเวลาหรือโอกาสอำนวย นายพรเทพจะเล่าเรื่องราวต่าง ๆ บ้าง นิทานบ้าง คติสอนใจบ้าง กฎแห่งกรรมต่าง ๆ ให้หลานฟังบ้าง โดยการเล่านั้นจะเล่าเมื่อมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น แล้วนายพรเทพจะเล่านิทานหรือคติสอนใจโยงเข้ากับเหตุการณ์นั้น ๆ เป็นการสอนหลานทางอ้อม เช่น หลานทะเลาะชกต่อยกัน นายพรเทพก็จะดุและห้ามปราม และเล่านิทาน เรื่องนายพรานกับนกกระเจาให้ฟัง (นิทานคติสอนใจเรื่องนายพรานกับนกกระเจามีว่า นกกระเจาฝูงหนึ่งถูกตาข่ายของนายพรานดักจับ นกกระเจาพร้อมใจกันบิน ทำให้ทั้งหมดหลุดจากรังแหได้ เมื่อทุกตัวหลุดออกมาแล้ว นกกระเจาแต่ละตัวต่างคุยโม้โอ้อวดกันว่าเป็นฝีมือของตน ต่อมา นกกระเจาฝูงนั้นถูกแหของนายพรานอีก ต่างก็เกียจกันให้อีกฝ่ายบิน และแก้ไขสถานการณ์ และ

ทะเลาะโต้เถียงกัน จนกระทั่งนายพรานมาและจับนกระจาบทั้งฝูงไปแกงกินทั้งหมด โดยนิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า ถ้าขาดความสามัคคี ทะเลาะโต้เถียงกันจะทำให้ชีวิตพบจุดจบได้ง่าย) หรือเมื่อหลานทั้งสองจี๋เกียจอ่านหนังสือ ไม่ทำการบ้าน คือ หรือไม่ยอมเชื่อฟัง นายพรเทพก็จะเล่านิทานหรือเรื่องราวต่าง ๆ ให้เด็กทั้งสองฟัง พร้อมทั้งบอกผลเสียของการทำในสิ่งที่ไม่ดีให้หลานฟังด้วย

จากการพูดคุยกับเอกพจน์และเอกพงษ์ ถึงเรื่องการเล่านิทานให้เด็กทั้งสองฟัง เอกพจน์และเอกพงษ์เล่าว่า “ปู่ชอบเล่าให้ฟังบ่อย ปัจจุบันก็ยังเล่าแต่น้อยลงกว่าแต่ก่อนมาก เมื่อก่อนเคยเล่าประมาณอาทิตย์ละครั้ง แต่ปัจจุบันนาน ๆ ครั้ง และปู่ชอบเล่าตอนที่เราสองคนทะเลาะกันหรือตอนที่เราสองคนจี๋เกียจทำการบ้าน จี๋เกียจอ่านหนังสือและตอนที่เราสองคนดื้อกับปู่และป้า ปู่ก็จะเล่านิทานเรื่องความกตัญญูให้ฟัง เมื่อฟังแล้วทำให้เราทั้งสองคนเลิกทะเลาะกันได้บ้าง ขยันขึ้นบ้างและรักปู่กับป้ามากขึ้น เราสองคนชอบฟังปู่เล่านิทานพวกนี้มากพอ ๆ กับดูโทรทัศน์เลย แต่ปู่ก็จะไม่เล่าบ่อย เพราะปู่บอกว่าบางครั้งในโทรทัศน์ก็มีสอนบ้างอยู่แล้ว ชาวต่าง ๆ ก็เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติและการปฏิบัติอยู่แล้ว ”

สำหรับกิจกรรมในชุมชน ปีหนึ่ง ๆ มีกิจกรรมมากมายหลายอย่างที่ปู่พรเทพ ป้านิตยา และหลานทั้งสองได้ไปร่วม เช่น งานพิธีทางศาสนา เช่น เข้าพรรษา ออกพรรษา สงกรานต์ ตักบาตรในวันศีลหรือวันพระเป็นต้น งานเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง ตานก๋วยสลาก และงานอื่น ๆ ในหมู่บ้าน เช่น งานศพ ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน และอื่น ๆ งานต่าง ๆ เหล่านี้ ปู่พรเทพจะไปร่วมด้วยเกือบทุกงาน เพราะปู่พรเทพจัดว่าเป็นบุคคลสำคัญและเป็นที่รู้จักของชุมชนเป็นอย่างดี ปู่พรเทพมักรวมกลุ่มอยู่กับคนวัยเดียวกัน คอยให้คำปรึกษาหารือแนะนำต่าง ๆ ถ้ามีผู้มาขอคำปรึกษาหารือเกี่ยวกับเรื่องในงานนั้น ๆ และฟังพระสวด เอกพจน์และเอกพงษ์มักจะตามปู่ไปด้วยเสมอ ส่วนใหญ่มักจะจี๋จกรยานตามปู่ไปทำงานไม่อยู่ไกลนัก ส่วนใหญ่เอกพจน์และเอกพงษ์จะไปคุย ไปเล่นกับเพื่อนรุ่นเดียวกันและกินอาหารกลางวันทำงานด้วย ส่วนป้านิตยานั้น ถ้าเป็นงานบุญที่วัดหรือเทศกาลวันสำคัญ หรือญาติสนิทกันมีงาน ป้านิตยาจะหยุดขายของและไปร่วมงานด้วยเสมอ ป้านิตยามักจะช่วยงานอยู่ในครัว ช่วยทำอาหารทั้งคาวและหวาน เมื่องานเลิกปู่มักจะกลับบ้านก่อนเสมอ เอกพจน์และเอกพงษ์อาจจะไปเที่ยวเล่นต่อ แต่ต้องไม่ไกลนัก เพราะปู่รู้จะโกรธ ส่วนป้านิตยาจะกลับบ้านหลังสุด เพราะต้องช่วยเก็บงานจนเรียบร้อยจึงกลับบ้าน บางงานที่สนิทสนมหรือเป็นญาติกัน ป้านิตยามักจะนำอาหารที่งานกลับมาบ้านด้วยสำหรับรับประทานมือเย็น

บางครั้งมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้นกับคนในบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่มักได้แก่ปู่พรเทพ เพราะปู่อายุมากแล้ว โรคประจำตัวที่ปู่พรเทพมักจะป่วยบ่อยๆคือ โรคกระเพาะ โรคความดันโลหิตสูงและ

โรคปวดข้อ เมื่อปู่ป่วยทุกคนจะช่วยดูแลกันอย่างดี ถ้าต้องพาปู่ไปหาหมอ ป้านิตยามักจะเป็นคนพาไป ถ้าอาการหนักมากแต่ไม่ถึงขั้นไปนอนโรงพยาบาล ป้านิตยาจะหยุดขายของเพื่อดูแลปู่อย่างใกล้ชิด เอกพจน์และเอกพงษ์ก็จะช่วยกันดูแลด้วย ช่วยหยิบน้ำหรือยาหรือช่วยปีนบวบให้ปู่ด้วย และจะคอยอยู่เป็นเพื่อนปู่เพื่อว่าบางครั้งปู่จะเรียกใช้ แต่ส่วนมากป้านิตยาจะเป็นคนทำให้ปู่มากกว่า

เมื่อเอกพจน์และเอกพงษ์ป่วย ป้านิตยาและปู่พรเทพจะคอยดูแลอย่างใกล้ชิดเช่นเดียวกัน (แต่ป้านิตยาจะดูแลมากกว่า) โดยเอกพจน์และเอกพงษ์เคยป่วยหนักมาก 2 ครั้ง คือ ป่วยเป็นหัดและโรคท้องร่วง โดยทั้ง 2 คนจะป่วยพร้อม ๆ กัน ป้านิตยาจะคอยดูแลเรื่องอาหาร ที่นอนและกำชับเรื่องยา ส่วนปู่จะคอยแนะนำและอยู่เป็นเพื่อน หรือพาไปหาหมอ โดยปู่พรเทพจะหยุดงานที่ไร่และที่สวนทั้งหมด เพื่อดูแลหลาน แต่บางครั้งถ้าป้านิตยากลับมาแล้วปู่พรเทพก็จะให้ป้านิตยาช่วยดูแลแทนและปู่ไปดูแลสวน

สำหรับป้านิตยามักไม่ค่อยเจ็บป่วยนัก แต่ป้านิตยาจะมีโรคประจำตัวคือ ปวดหัวเข่า แต่อาการก็ไม่รุนแรงนัก และป้านิตยาก็ไม่ได้ไปหาหมอ เอกพจน์และเอกพงษ์มักจะช่วยปีนบวบให้หรือบางครั้งก็ไปซื้อยาแก้ปวดให้ป้าที่ร้านค้าในหมู่บ้านหรือที่ศูนย์ยาภายในหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านไม่กี่ถนน ประมาณ 2 กิโลเมตร

สำหรับกิจวัตรประจำวันทั้ง 4 คนทำในแต่ละวันมีดังนี้

วันจันทร์ - วันศุกร์

เวลา	ป้านิตยา	ปู่พรเทพ	เอกพจน์	เอกพงษ์	หมายเหตุ
05.00 น	ตื่นนอน/นั่งข้าว เตรียมอาหารเช้า/ เตรียมตัวไปขาย ของ				
05.30 น		ตื่นนอน/สูบบุหรี่ ให้อาหารปลา/เปิด กวาดใบไม้			
06.00 น		ดูแลทั่วไป ใน บริเวณบ้าน	ตื่นนอน ให้ อาหารไก่	ตื่นนอน ให้อาหาร สุนัข	
06.30 น		รับประทานอาหารเช้า/เตรียมอาหาร กลางวัน ไปรับ ประทานที่สวน	รับประทานอาหารเช้า/เตรียมตัวไป โรงเรียน	รับประทานอาหารเช้า/เตรียมตัวไป โรงเรียน	ปู ให้เงินไปโรง เรียนคนละ 10 บาท/คน/วัน ถ้าไป เที่ยวไหนจะเพิ่ม ให้อีกตามควร
07.00 น.		ออกเดินทางไป สวนด้วยรถจักร ยานยนต์	ออกเดินทางไป โรงเรียนด้วยรถ จักรยาน	ออกเดินทางไป โรงเรียนด้วยรถ จักรยาน	ทางไปสวนและ ทางไปโรงเรียนใช้ เส้นทางเดียวกัน
10.00น.	กลับถึงบ้าน/ทำ ความสะอาดบ้าน/ ซักผ้า/พักผ่อน	ดูแลทั่วไปภายใน สวน/รดน้ำต้นไม้ ใส่ปุ๋ย			บางครั้งถ้ามีงาน มากก็จะจ้างคนใน หมู่บ้านไปช่วยทำ ด้วย
12.00 น.	รับประทานอาหารเช้า กลางวัน				

เวลา	ป่านิตยา	ปุพพรเทพ	เอกพจน์	เอกพงษ์	หมายเหตุ
13.00 น.	เตรียมของสำหรับขายวันรุ่งขึ้น				ของที่ขายเป็นประเภทของขบเคี้ยวและของแห้ง
15.00 น.	พูดคุย/ปรึกษาหารือ/เล่าเรื่องการค้าและเหตุการณ์ต่างๆ ไป	กลับถึงบ้าน/พักผ่อน/ดูโทรทัศน์/กินของว่าง/พูดคุย			ป่านิตยาจะซื้อของกินมาจากตลาดอย่างสม่ำเสมอ
16.00 น.	พูดคุยกับนายพรเทพและหลานทั้ง 2/ดูโทรทัศน์	ดูโทรทัศน์/พูดคุย	กลับจากโรงเรียน/กินขนม/ดูโทรทัศน์/พูดคุย	กลับจากโรงเรียน/กินขนม/ดูโทรทัศน์/พูดคุย	
17.00 น.	เตรียมอาหารเย็น	ให้อาหารปลา ดูแปลงผัก/รดน้ำผัก/เล่นกับหลาน	ให้อาหารไก่/ไปจี่รถเล่น/ช่วยปูลาน้ำผัก/เล่น	ให้อาหารสุนัขไปจี่รถเล่น/ช่วยปูลาน้ำผัก/เล่น	
18.00 น.	ทานอาหารเย็น ดูโทรทัศน์/พูดคุย	ทานอาหารเย็น ดูโทรทัศน์/พูดคุย	ทานอาหารเย็น ดูโทรทัศน์/พูดคุย	ทานอาหารเย็น ดูโทรทัศน์/พูดคุย	
19.00 น.	ล้างจาน ทำงานบ้าน	ช่วยหลานทำการบ้าน/ดูโทรทัศน์	ทำการบ้าน ดูโทรทัศน์	ทำการบ้าน ดูโทรทัศน์	หลานจะถนอมการบ้านปูเป็นบางวัน
20.30 น.	ดูละครโทรทัศน์	สวดมนต์เข้านอน	เข้านอน	เข้านอน	
22.00 น.	เข้านอน				

วันเสาร์ - อาทิตย์ และวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ

เวลา	ป่านิตยา	ปุพพรเทพ	เอกพจน์	เอกพงษ์	หมายเหตุ
05.00 น.	ตื่นนอน/นั่งข้าวเตรียมอาหารเช้า/เตรียมตัวไปขายของ				
05.30 น.		ตื่นนอน/สูบบุหรี่ให้อาหารปลา/เปิดกวาดใบไม้			
06.00 น.		ดูแลทั่วไปในบริเวณบ้าน			

เวลา	ป้านิตยา	ปู่พรเทพ	เอกพจน์	เอกพงษ์	หมายเหตุ
07.00 น.		ไปเดินเล่น/พูดคุยกับเพื่อนบ้าน	ตื่นนอน ให้ อาหารไก่ ช่วยป้า ทำงานบ้าน	ตื่นนอน ให้อาหาร สุนัข ช่วยป้า ทำงานบ้าน	
08.00น.		รับ ประทาน อาหารเช้า/พูดคุย/ ดูโทรทัศน์	รับ ประทาน อาหารเช้า/พูดคุย/ ดูโทรทัศน์	รับ ประทาน อาหารเช้า/พูดคุย/ ดูโทรทัศน์	
09.00 น.		ไปสวน	ไปสวน	ไปสวน	เอกพจน์เอกพงษ์ ถ้าไม่ไปสวนก็จะ อยู่บ้านดูโทรทัศน์
10.00 น.		ฉางหญ้า/ดูแลต้น ไม้/รดน้ำ	ฉางหญ้า/ขนหญ้า ไป ทิ้ง / ช่ว ย ู ทำงานในสวน	ฉางหญ้า/ขนหญ้า ไป ทิ้ง / ช่ว ย ู ทำงานในสวน	
12.00 น.	กลับจากตลาด/ ทานข้าว/พักผ่อน	พักผ่อนข้าว/นอน พัก/พูดคุย	พักผ่อนข้าว/นอน พัก/เล่น	พักผ่อนข้าว/นอน พัก/เล่น	
14.00 น.	เตรียมของไปขาย ในวันรุ่งขึ้น	ทำงานในสวนต่อ	ช่วยปู่ทำงานใน สวนต่อ	ช่วยปู่ทำงานใน สวนต่อ	
15.00 น.	พูดคุย/ดูโทรทัศน์/ พักผ่อน	กลับถึงบ้าน/พัก ผ่อน/ดูโทรทัศน์/ พูดคุย/กินของว่าง/ นอนหลับ	พักผ่อน / ดู โทร ทัศน์/พูดคุย/กิน ของว่าง/เล่น	พักผ่อน/ดู โทร ทัศน์/พูดคุย/กิน ของว่าง/เล่น	
16.00 น.	ทำงานบ้านทั่ว ๆ ไป	ออกจากบ้านไปทำ ธุระใกล้ๆ/คุยกับ เพื่อนบ้าน	พักผ่อน / ดู โทร ทัศน์/พูดคุย/กิน ของว่าง/เล่น	พักผ่อน/ดู โทร ทัศน์/พูดคุย/กิน ของว่าง/เล่น	บางครั้งเด็กสอง จะขี่จักรยานไป เล่นบ้านเพื่อนใกล้
17.00 น.	เตรียมอาหารเย็น	คุยกับเพื่อนบ้าน/ ให้อาหารปลา/เปิด	ช่วยป้าทำ งาน บ้าน/ไปวิ่งเล่นกับ เพื่อน/ให้อาหาร ไก่	ช่วยป้าทำ งาน บ้าน/ไปวิ่งเล่นกับ เพื่อน/ให้อาหาร สุนัข	ช่วยป้าทำ งาน เสร็จแล้วถ้าไม่ไป เล่นกับเพื่อนก็จะ เล่นคนเดียว
18.00 น.	ทานอาหารเย็น ดู โทรทัศน์	ทานอาหารเย็น ดู โทรทัศน์	ทานอาหารเย็น ดู โทรทัศน์	ทานอาหารเย็น ดู โทรทัศน์	
19.00 น.	เก็บล้าง	ดูโทรทัศน์ต่อ	ดูโทรทัศน์ต่อ	ดูโทรทัศน์ต่อ	
22.30 น.	เข้านอน	สวดมนต์เข้านอน	เข้านอน	เข้านอน	

2. นางออนและหลานชาย

นางออน อายุ 63 ปี มีฐานะปานกลางไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง เดิมมีอาชีพรับจ้างรายวันทั่วไปเช่น รับจ้างทำงานในนาบ้าง รับจ้างเก็บผลไม้ตามฤดูกาลบ้าง (เก็บมะม่วง ลำไย ลิ้นจี่) บางครั้งทำงานรับจ้างในไร่เช่นเก็บพริก เก็บถั่ว หรือรับจ้างทำงานอื่นๆตามแต่จะมีผู้ว่าจ้างให้ทำอะไร และจะได้ค่าแรงงานประมาณ 100 - 120 บาทต่อวัน แต่ปัจจุบันนางออนไม่ได้ไปรับจ้างที่ไหนแล้ว เนื่องจากต้องรับภาระคนในบ้านอย่างมากจึงไม่ค่อยมีเวลา

นางออนเป็นหม้ายสามมีเสียชีวิตแล้วเมื่อ 10 ปีก่อน และมีลูก 4 คน โดยคนที่ 1-3 เป็นหญิง และคนที่ 4 เป็นชาย ลูกสาวคนแรกชื่อนิภา มีอาชีพค้าขายอยู่ในตลาด แต่งงานกับนายอำนาจมีอาชีพเป็นตำรวจมีลูกชาย 1 คน ชื่อสุวิทย์ ทั้งสามมีบ้านแยกอยู่ต่างหากและอยู่ไม่ไกลจากบ้านของยายออนมากนัก อำนาจเป็นตำรวจไม่ค่อยได้กลับบ้านบ่อยนัก แต่ครอบครัวก็มีความสุขดี ต่อมานายอำนาจติดเชื้อ HIV และมีอาการหนักลงเรื่อยๆและเสียชีวิตลงในที่สุดขณะที่มีอายุได้ 36 ปี และขณะนั้นสุวิทย์มีอายุ 11 ปี

เมื่อนายอำนาจเสียชีวิต นิภาที่มีอาการป่วยและมีอาการหนักมากขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับ สุวิทย์อยู่กับแม่สองคนต้องช่วยเหลือ โชคดีที่บ้านของนางออนอยู่ไม่ไกลมากนัก (ประมาณ 1 กิโลเมตร) ได้มาช่วยเหลือครอบครัวของนิภาโดยตลอดทั้งค่าใช้จ่าย การดูแลรักษาพยาบาล และอาหารการกินทุกอย่างและหลังจากนั้นอีก 1 ปี นิภาก็เสียชีวิตตามไปขณะที่มีอายุได้ 35 ปี สุวิทย์ขาดที่พึ่งทั้งทางร่างกายและจิตใจ นางออนจึงนำสุวิทย์มาอยู่ด้วยซึ่งขณะนั้นสุวิทย์กำลังเรียนหนังสืออยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นางออนส่งเสียให้สุวิทย์เรียนหนังสือต่อจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และต่อชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนประจำอำเภอ

ลูกสาวคนที่ 2 ของนางออน ชื่อสุนีย์ ปัจจุบัน(พ.ศ. 2544) อายุ 30 ปี มีอาชีพเป็นช่างเสริมสวยอยู่ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ยังโสด สุนีย์อยู่แม่ฮ่องสอน นานๆประมาณ 2-3 ปีจึงจะกลับมาเยี่ยม นางออนสักครั้งหนึ่ง แต่สุนีย์จะส่งเงินมาให้นางออนใช้จ่ายรายเดือนทุกเดือนประมาณเดือนละ 1,000-1,500 บาท และส่งเสียน้องชายคนเล็กให้เรียนหนังสือด้วย แต่ถ้าสุนีย์มีเวลาว่างหรือคิดถึงนางออนหรือต้องการจะพูดคุยกับใคร สุนีย์จะโทรศัพท์มาหาอย่างสม่ำเสมอ

เมื่อสุวิทย์จบการศึกษาภาคบังคับแล้ว นางออนส่งเสียให้เรียนต่อในระดับมัธยม สุวิทย์ยินยอมไปเรียนแต่โดยดี นางออนได้ว่าจ้างรถสี่ล้อรับจ้างให้มารับและส่งสุวิทย์ทุกวันโดยคิดค่าจ้างให้เป็นรายเดือน ในระยะแรกสุวิทย์ไปโรงเรียนและกลับจากโรงเรียนตรงเวลาสม่ำเสมอทุกวัน ผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ต่อมาสุวิทย์เริ่มกลับบ้านผิดเวลา คบเพื่อนที่โรงเรียนมากขึ้นใช้เงินเปลือง เสาร์-อาทิตย์มักไม่อยู่บ้านโดยบอกว่าจะไปบ้านเพื่อน นางออน น้ำสาว น้ำชายพากัน

ตกเดือน สุวิทย์รับฟัง แต่ผลการเรียนตกต่ำลงเรื่อย ๆ ผลสุดท้ายหนีโรงเรียนและต้องลาออกจากโรงเรียนในที่สุด เมื่อสุวิทย์เรียนอยู่ชั้นม. 2 เทอม 1

ทุกคนในบ้านโดยเฉพาะนางออน ทุกข์ใจกับเหตุการณ์นี้เป็นที่สุด สุวิทย์ยังเด็กจะให้ไปหางานทำเป็นอาชีพเลี้ยงตัวก็ยังไม่ได้เพราะยังเด็กและไม่มีความรู้ เมื่อสุวิทย์ไม่ได้ไปโรงเรียน ยังมีเวลาว่างมาก เมื่ออยู่บ้านจะเฝ้าบขรึม ไม่พูดไม่จา เก็บตัว งานบ้านที่เคยช่วยเหลือแบ่งเบาภาระได้บ้าง ก็ละเลยไม่ช่วยเหลือเหมือนเดิม ยายออนคิดมาก เป็นกังวล และก็หาทางออกได้โดยขอร้องให้สุวิทย์บวชเณรสักกระยะพอหมดปีก็จะให้สอบเข้าเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 ใหม่ สุวิทย์ยินยอมยายออนจึงนำไปฝากไว้กับเจ้าอาวาสวัดในตำบลอำเภอ ซึ่งห่างจากบ้านของยายออนประมาณ 5 กิโลเมตร ในช่วง 3 เดือนแรกของการบวชเณร สุวิทย์มีความสุขในสถานะใหม่ ยิ้มแย้มแจ่มใส และปฏิบัติตนเป็นสามเณรที่ดี จนยายออนและทุกคนในบ้านสบายใจ ในช่วง 2 เดือนต่อมาสามเณรสุวิทย์กลับมาเยี่ยมยายออนที่บ้านบ่อยครั้งมากอาทิตย์ละประมาณ 2-3 ครั้ง โดยว่าจ้างรถมาส่งที่บ้านและให้รถกลับไปเลยไม่ต้องรอรับกลับ จากลับวัดยายออนต้องว่าจ้างวัยรุ่นในหมู่บ้านให้พาสามเณรสุวิทย์ไปส่งวัดโดยให้ค่าจ้างครั้งละ 30 บาท ต่อมาสามเณรสุวิทย์ขออนุญาตมาจำพรรษาที่วัดในหมู่บ้าน โดยให้เหตุผลว่าจะได้มาหานางออนได้บ่อยๆ และจะได้ไม่ต้องเสียค่ารถทั้งไปและกลับ นางออนยินยอม ในช่วงนี้สามเณรสุวิทย์ผอมลงมาก ใช้เงินเปลืองมากขึ้น ในขณะที่ที่วัดมีวัยรุ่นไปมั่วสุมสูบบุหรี่เสพยาเสพติดกันที่ได้ทุนวัดมากมาย นางออนสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงและผิดปกตินี้ และรู้ว่าสามเณรสุวิทย์ติดยาเสพติดแน่นอน จึงขอร้องให้สามเณรสุวิทย์สึกออกมา เมื่อสึกออกมาแล้วสุวิทย์ก็ยังติดยาเสพติดเช่นเดิม คบเพื่อนที่ติดยาด้วยกันทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ร่างกายทรุดโทรมลง ไม่ช่วยทำงานแม้กระทั่งงานในบ้าน ก็ไม่เคยช่วยทำ ต้องขอเงินจากนางออนใช้เป็นประจำ เมื่อขอยายไม่ได้ก็ขอน้าและขอทุกคนที่อยู่ในบ้าน แต่ก็ขอไม่ได้มากนัก เพราะทุกคนต้องมีภาระและทุกคนก็ไม่มีรายได้มากพอที่จะให้สุวิทย์ได้มาตามที่ขอเมื่อขอใครไม่ได้ บางครั้งสุวิทย์จึงขโมยของในบ้านไปขาย เมื่อถูกจับได้สุวิทย์จึงถูกขายและนำลงโทษ ทำให้สุวิทย์หนีออกจากบ้านไปอยู่กับเพื่อนนาน ๆ จึงจะกลับบ้านสักครั้งหนึ่ง หรือกลับบ้างไม่กลับบ้างตามความพอใจ

สุวิทย์ชอบคบเพื่อนนอกหมู่บ้าน ในแต่ละวันเมื่อรับประทานอาหารเช้าแล้ว สุวิทย์ก็จะออกจากบ้านไป โดยที่ทุกคนในบ้านก็ไม่ทราบว่าสุวิทย์ไปไหน นางออนเป็นห่วงมากแต่ก็ไม่ทราบว่าจะตามตัวได้ที่ไหนและอย่างไร

นางออนเคยนำสุวิทย์ไปรักษาพยาบาลหรือพยายามให้เลิกยาหลายครั้งหลายหน แต่ก็ไม่สำเร็จเพราะสุวิทย์ไม่เชื่อฟัง ยังคงพบเพื่อนนอกหมู่บ้านกลับบ้านบ้างไม่กลับบ้าง ใช้เงินเปลือง ร่างกายทรุดโทรม ไม่มีงานทำ ไม่มีความรู้ นางออนทุกข์ใจและกลุ้มใจอย่างที่สุดและไม่รู้จะทำ

อย่างไรกับปัญหาที่กำลังประสบอยู่นี้ ทุกคนในบ้านก็พยายามช่วยเหลือกันแต่ทุกคนก็มีปัญหาของตนเอง ไม่มีใครแก้ปัญหามาของใครได้ นอกจากทุกคนต้องแก้ปัญหาของตนเองเท่านั้น

จากการพูดคุยกับสุวิทย์ ซึ่งเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ผมคิดถึงพ่อกับแม่มาก เมื่อก่อนผมอยู่กับพ่อและแม่ผมมีความสุขมาก พ่อกับแม่รักผม ถึงแม้พ่อจะกลับบ้านบ้างไม่กลับบ้าง แต่พ่อก็ไม่เคยดุว่าผม ให้เงินผมใช้เสมอ เสาร์-อาทิตย์ ก็ขับรถพาผมและแม่ไปเที่ยว แม่ผมใจดีมากไม่เคยตีผมเลย ผมอยากได้อะไรแม่ก็ทำให้ผมเสมอ ทุกวันนี้ผมขาดความอบอุ่นมาก คิดถึงวันก่อนๆ มากที่สุด ผมเหงา ว้าเหว่ แต่ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ผมรู้ว่ายายรักและเป็นห่วงผมมากแต่ยายก็มีงานต้องทำมากในแต่ละวัน ไม่มีเวลามานั่งฟังผมพูด ทุกคนในบ้านชอบบ่นว่าผมเสมอ ผมไม่อยากฟัง ผมไปหาเพื่อนดีกว่า เพื่อนจะเข้าใจและให้กำลังใจผมได้มากกว่า ผมอยากเลิกยาเสพติดแต่เลิกไม่ได้แล้ว แต่ก็พยายามเลิกคงต้องใช้เวลาสักกระยะ”

เวลาสุวิทย์มีเรื่องทุกข์ใจไม่สบายใจ (ส่วนมากด้วยเรื่องเกี่ยวกับเงิน เข้ากับคนในบ้านไม่ได้ ทะเลาะกับเพื่อน) สุวิทย์ก็ไม่อยากเล่าให้ยายฟัง เพราะกลัวยายไม่สบายใจ แต่จะเล่าให้น้าชายที่อยู่ในบ้านเดียวกันฟังมากกว่า น้าชายจะเข้าใจ ยอมรับฟังและช่วยแก้ปัญหาให้บ้างแต่ก็ไม่มากนัก ทุกวันนี้ก็กลัวน้าชายคนนี้นักที่สุด แต่ก็รักมารองลงมาจากยายด้วยเช่นกัน นอกจากนี้บางครั้งสุวิทย์จะไม่อยากกลับบ้านเพราะทุกคนในบ้านรังเกียจ ญาติที่อยู่ข้าง ๆ บ้านยายก็รังเกียจ ทุกวันนี้เพื่อนเห็นใจและอยู่กับเพื่อนสบายใจกว่า แต่ก็ไปไม่ได้เพราะเพื่อนไม่มีเงินให้ใช้ จำเป็นต้องกลับบ้านเพื่อขอเงินยายออนใช้

จากการพูดคุยกับ นางออนเกี่ยวกับสุวิทย์ นางออนได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “สุวิทย์ในระยะหลังมักเป็นคนเก็บตัว เงียบขรึม ไม่ชอบพูด บางครั้งยายถามก็ไม่พูดเมื่อก่อนจะช่วยงานบ้านยายบ้างเล็กน้อย แต่หลังจากสึกจากบวชเณร สุวิทย์จะเปลี่ยนไปมาก กินข้าวเช้าแล้วก็จะหายตัวไป ยายรอกินข้าวเย็นด้วยก็ไม่กลับมากิน ทุกวันนี้ยายไม่รอแล้ว แต่ก็เก็บไวไว้ให้ สุวิทย์ใช้เงินเปลือง เพราะยายรู้ว่าติดยาเสพติด ยายก็ให้บ้างเท่าที่ยายจะมี ทุกวันนี้ยายต้องรับภาระเขาทุกอย่าง ยายรู้ว่าเขาคิดถึงพ่อแม่ เคยเห็นเขาร้องไห้ ยายก็ปลอบใจเขาสงสารเขามากแต่ก็ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร ก็พยายามอบรมสั่งสอน ส่งให้เรียนแต่เขาก็ไม่เชื่อฟังยาย ทุกวันนี้ยายก็ทุกข์ใจและกลุ้มใจเป็นที่สุดอยู่แล้ว”

สำหรับศักดาซึ่งเป็นน้าของสุวิทย์ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ถ้าผมมีเวลาผมจะคุยกับเขาเสมอ คอยบอก คอยเตือน และสอนเขาให้เป็นคนดี เขาก็ฟังผมนะแต่กลับหลังผมเขาก็ทำอีก ผมรู้ว่าสุวิทย์เป็นคนอ่อนไหวง่าย รักเพื่อน เก็บกดและคิดมาก ผมรู้ว่าเขาคิดมากเรื่องพ่อแม่เขา บางครั้งเขาหงว้างและว้าเหว่ผมก็คอยปลอบใจเขา เคยหางานให้เขาทำ พยายามให้เขาช่วยทำงานบ้าน สุวิทย์กับ

ผมสนิทกันมากที่สุด เขามาเยี่ยมคนตอนบวชเณร ช่วงนั้นผมก็ไม่ค่อยมีเวลา ผมต้องไปค้างหอพักกับเพื่อนเพราะเลิกเรียนค่ากลับบ้านลำบาก มารู้ตัวอีกทีก็รู้ว่าเขาติดยาเสพติดแล้ว ผมและแม่ (ยายออน) พาเขาไปรักษาหลายครั้งแล้วแต่เขาก็เลิกไม่ได้ เขาเคยปรับทุกข์กับผมเรื่องอยากเลิกยา บางครั้งเขาก็ปรับทุกข์กับผมเรื่องที่พี่สาวใจดำ ว่า โดนญาติข้าง ๆ บ้านดูถูก ผมก็พยายามปลอบใจให้กำลังใจเขา แต่เขาก็เลิกยาไม่ได้ ทุกวันนี้แม่ (ยายออน) ต้องให้เงินเขาใช้ วันใดถ้าเขาไม่มีเงินใช้ ผมกลัวเขาจะถูกตำรวจจับ เขาจะลำบากยิ่งขึ้นไปอีก”

จากการพูดคุยกับกัญญาซึ่งเป็น นางสาวของสุวิทย์ ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “สุวิทย์ทำตัวเหลวไหล ไม่ช่วยงานบ้านทำตัวเป็นภาระให้ทุกคนในบ้าน ทุกคนก็มีปัญหาของตัวเองอยู่แล้ว ยังต้องมารับภาระและดูแลสุวิทย์อีก สงสารแม่ (ยายออน) อย่างที่สุด แม่ต้องไปรับจ้างทำงานหาเงิน ต้องทำงานบ้านทุกอย่าง ต้องหาเงินให้สุวิทย์ใช้ด้วย เคยคุยกับสุวิทย์ว่าให้กลับตัวใหม่ เคยตีเขาด้วยเพื่อให้เขาจำจะได้ ไม่ทำเสื่อมเสียอีก แต่เขาก็ไม่เชื่อฟัง ทุกวันนี้ต้องคอยระมัดระวังไม่ให้เขาขโมยของในบ้านไปขาย บางครั้งเขาก็ขโมยเงิน แต่ทุกคนจะคอยช่วยกันระมัดระวัง ก็สงสารเขามากแต่เขาไม่พยายามช่วยตนเอง ตัวดิฉันเองก็ป่วยต้องดูแลลูกด้วย หวังจะพึ่งพาเขาแต่เขาก็ช่วยอะไรไม่ได้แถมยังต้องทำให้เราเดือดร้อนด้วย

สำหรับลูกสาวคนที่ 3 ของนางออนชื่อกัญญา อายุ 28 ปี เคยมีอาชีพเป็นพนักงานทำอาหารในร้านอาหารในตัวเมืองเชียงใหม่ แต่งงานกับนายวิชัย อายุ 29 ปี มีอาชีพเป็นช่างซ่อมรถอยู่ที่จังหวัดลำพูน กัญญาและวิชัยมีลูกชาย 1 คน อายุ 7 ขวบ (2543) ชื่อไมตรี ทุกคนอาศัยอยู่กับนางออนอย่างมีความสุข ต่อมานายวิชัยป่วยและเสียชีวิตลงด้วยโรคเอดส์ เมื่อไมตรีมีอายุได้ 5 ปี และได้้นำโรคภัยมาติดต่อยังกัญญาที่เป็นภรรยาด้วย ปัจจุบันกัญญาต้องลาออกจากงานเพราะมีอาการของโรคในระยะสุดท้าย กัญญาพอช่วยเหลือตนเองและลูกได้บ้างเล็กน้อย น้อย ๆ เมื่อออกจากงานก็พอมีเงินเหลือเก็บบ้างเล็กน้อยพอใช้ได้อย่างประหยัดไปวัน ๆ แต่ไม่นานก็หมดเพราะกัญญาต้องใช้รักษาตัวเองและส่งไมตรีเรียนหนังสือ ซึ่งขณะนี้ไมตรีเรียนหนังสืออยู่ชั้น ป.1 กัญญาต้องส่งลูกไปเรียนในตัวเมืองเชียงใหม่ กัญญาไม่กล้าให้ลูกเรียนในโรงเรียนในหมู่บ้านเพราะกัญญากลัวว่าจะถูกรังเกียจจากเพื่อนและครูในโรงเรียน จึงตัดสินใจส่งลูกไปเรียนในตัวเมืองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหานี้ ซึ่งกัญญาและยายออนต้องรับภาระไมตรีอย่างมากเพราะต้องเสียค่าเทอมแพงเสียค่าเดินทางและค่าอาหารกลางวันด้วย

ไมตรีมีสุขภาพร่างกายไม่ค่อยแข็งแรงมากมักดูอ่อนแอไข้โรค ไม่ช่างเล่นหรือซุกซนเหมือนเด็กทั่วไป เมื่อกลับจากโรงเรียนหรือวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ไมตรีจะเล่นหรือใช้เวลาทั้งหมดอยู่กับกัญญาและยายออน ดูโทรทัศน์ หรือเดินเล่นภายในบริเวณบ้าน ไมตรีไม่มีโอกาสได้เล่นกับ

เด็กคนอื่นๆที่อยู่บ้านใกล้เคียงเนื่องจากพ่อแม่ของเด็กเหล่านั้นรังเกียจและห้ามลูกหลานของตนไปเล่นกับไมตรีเพราะเกรงว่าลูกหลานของตนจะติดเชื้อ HIV จากไมตรีและกัญญา ทำให้ไมตรีไม่มีเพื่อนเล่นในหมู่บ้านเลย นอกจากที่โรงเรียนเท่านั้น เวลาเหงาอยากเล่นกับยายยายก็มีงานต้องทำ แม่ก็ป่วย พี่ (สุวิทย์) ก็ติดยาน้ำก็ไม่มีเวลาให้ ไมตรีจึงต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ ทำการบ้าน และเล่นกับสัตว์เลี้ยงภายในบ้าน (ไก่ และสุนัข)

จากการที่กัญญาได้เล่าถึงครอบครัวในอดีตให้ผู้วิจัยฟังว่า “เมื่อก่อนครอบครัวเราอยู่กันพร้อมหน้า พี่วิชัยเป็นคนรักครอบครัวและลูกมาก ในวันหยุดจะพาไมตรี ยายออน และกัญญาไปเที่ยวเสมอ บางครั้งไม่ได้ไปไหนก็จะทำอาหารไปรับประทานกัน ช่วยกันทำ วิชัยจะชอบเล่นกับไมตรี บางครั้งสอนการบ้าน ร้องเพลงหรือเล่าเรื่องราวต่าง ๆ หรือนิทานให้ไมตรีฟัง ไมตรีจะรักและชอบอยู่กับวิชัยมาก ทุกเช้ากัญญา วิชัย และไมตรีจะออกจากบ้านพร้อมกันและส่งไมตรีเข้าสู่ศูนย์เด็กเล็กในหมู่บ้านก่อน (ก่อนวิชัยเสียชีวิตไมตรีจะเรียนที่ศูนย์เด็กเล็กในหมู่บ้าน เมื่อวิชัยเสียชีวิตจึงส่งไมตรีไปเรียนในเมือง ปัจจุบันจ้างรถรับ-ส่งให้ค่าจ้างเป็นรายเดือน) แล้วจึงแยกย้ายไปทำงานทั้งสองคน ทุกวันนี้เวลาที่ไมตรีเหงา ไม่มีเพื่อนเล่น ไมตรีมักถามถึงพ่ออยู่เสมอ หรือบางครั้งก็ขอไปเล่นกับเพื่อนข้าง ๆ บ้าน แต่ก็จะไม่ได้รับอนุญาตให้ไปเพราะกลัวว่าไมตรีจะถูกเพื่อนล้อหรือ รังเกียจ ไมตรีจึงเล่นอยู่แต่ในบ้านเท่านั้น

สำหรับลูกชายคนเล็ก ชื่อศักดิ์ ปัจจุบัน (พ.ศ.2544) อายุ 21 ปี ลูกชายคนนี้จะมีความหวังของยายออนและทุกคนในครอบครัว กำลังเรียนปวช.ปีสุดท้าย แต่ก็ยังไม่ค่อยได้กลับบ้าน เนื่องจากต้องทำงานพิเศษหลังเลิกเรียน และในวันหยุดต่างๆ บางครั้งถ้ากลับบ้านก็จะกลับดึกมากและออกจากบ้านตั้งแต่เช้าตรู่ยายออนมักจะปรักษาหาหรือพูดคุยกับศักดิ์เสมอ เมื่อมีเวลายายออนจะขอให้ศักดิ์อบรมสั่งสอนสุวิทย์ หรือเป็นเพื่อนเล่นกับไมตรีเสมอ และศักดิ์ทำได้ดี เด็กทั้งสองรักและเคารพ เกรงกลัว และสนิทสนมกับศักดิ์อย่างมาก แต่น่าเสียดายที่ศักดิ์ก็ต้องทำงานและต้องเรียนหนังสือ จึงทำให้ช่วยเหลือครอบครัวไม่ได้มากเท่าที่ควร

สุวิทย์ต้องมาอยู่กับครอบครัวของยายที่ประกอบด้วยยายออน กัญญา ศักดิ์ และไมตรี สุวิทย์ต้องทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่จะทำได้ เมื่อกลับจากโรงเรียนก็ช่วยยายรดน้ำต้นไม้บ้าง หรือช่วยงานยายออนตามแต่ยายออนจะบอกให้ทำ สุวิทย์กลายเป็นเด็กเกียจคร้าน ไม่ชอบพูดคุยมากนัก ชอบอยู่คนเดียว จะคุยกับยายออนหรือน้าชายบ้างเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

ยายออนซึ่งเป็นยาย กัญญาและศักดิ์ซึ่งเป็นน้ำ ได้เลี้ยงดูสุวิทย์เป็นอย่างดี ทั้งในด้านปัจจัย 4 (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค) ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การศึกษา

เล่าเรียน และอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยทุกคนในครอบครัวได้ให้ความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ สวัสดิ์อย่างใกล้ชิด แต่ก็ไม่สามารถช่วยให้สวัสดิ์มีความสุขได้มากนัก

ก่อนที่กัญญาจะมีอาการเจ็บป่วย ในช่วงวันหยุดกัญญาจะเป็นหัวเรียวหัวแรงที่สำคัญในการทำงานบ้านอย่างมาก ยายอ่อนจะได้พักผ่อน หรือไปทำงานรับจ้างได้ก็ในช่วงนี้ กัญญาจะทำความสะอาดบ้าน ซักผ้า รีดผ้า เก็บกวาดเช็ดถู ปลุกต้นไม้หรือดูแลพืชผักที่ปลูกในบริเวณบ้าน หรือดูแลเอาใจใส่คนในบ้านได้บ้าง แต่หลังจากนี้กัญญามีอาการป่วยกำเริบขึ้น กัญญาทำงานหนักไม่ไหว และร่างกายแพ้สารเคมีทุกชนิดในบ้าน (ผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน น้ำยาถูพื้น) นอกจากกัญญาจะช่วยงานบ้านไม่ได้แล้ว กัญญาเองก็เป็นภาระให้ยายอ่อนอีกด้วย ยายอ่อนต้องรับภาระในบ้านทั้งหมดแทนกัญญา ต้องเป็นเพื่อนคอยปลอบใจทุกคนภายในบ้านอีกด้วย

ในแต่ละวัน ยายอ่อนจะตื่นนอนแต่เช้าเพื่อเตรียมข้าวและประกอบอาหารเช้าสำหรับทุกคน ถ้าศักดิ์อยู่บ้าน ศักดิ์ก็จะตื่นนอนพร้อมยายอ่อนและเตรียมตัวออกจากบ้านแต่เช้า โดยไม่ต้องอาหาร สำหรับกัญญาจะปลูกไม้ดอกไม้ประดับและอาบน้ำแต่ตัว ป้อนข้าวให้ไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อเตรียมตัวไปโรงเรียน ยายอ่อนจะไปส่งไม้ดอกไม้ประดับทุกวันเช้า โดยยายอ่อนจะขี่รถจักรยานไปส่งไม้ดอกไม้ประดับทางบริเวณหน้าวัด ซึ่งรถนักเรียนจะมารับไม้ดอกไม้ประดับทุกวัน (ซึ่งรถนักเรียนนี้ยายอ่อนว่าจ้างให้มารับส่งโดยคิดค่าจ้างเป็นรายเดือน) เมื่อยายอ่อนกลับถึงบ้าน ยายอ่อนจะทำงานบ้านทุกอย่างเช่น ซักผ้า ถูบ้าน กวาดบ้านและอื่น ๆ จนสาย ในช่วงนี้สวัสดิ์จะตื่นนอน ยายอ่อน กัญญาและสวัสดิ์จะรับประทานอาหารด้วยกันในการรับประทานอาหารจะมีการพูดคุย อบรมสั่งสอน หรือแนะนำต่าง ๆ แก่สวัสดิ์ เมื่อรับประทานอาหารอิ่มแล้ว ยายอ่อนจะเก็บล้าง กัญญาจะรับประทานยาและพักผ่อน ส่วนสวัสดิ์จะออกจากบ้านไป โดยที่ยายอ่อนและทุกคนก็ไม่ทราบที่สวัสดิ์จะไปไหนและก่อนที่สวัสดิ์จะออกจากบ้านสวัสดิ์จะขอเงินยายอ่อนทุกครั้ง ยายอ่อนจะต้องให้ทุกครั้ง มากบ้าง น้อยบ้างตามแต่ว่าจะมีมาก หรือน้อยในวันนั้น

ตอนกลางวัน ยายอ่อนจะเตรียมอาหารให้กัญญารับประทาน ซึ่งกัญญาก็จะช่วยงานยายอ่อน บ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั้งสองจะรับประทานอาหารด้วยกันคุยกันบ้างปรับทุกข์กันบ้างปลอบใจ หรือให้กำลังใจกันบ้างหรือบางครั้งก็จะดูโทรทัศน์ไปด้วยรับประทานอาหารไปด้วย หลังจากหลังรับประทานอาหารกลางวันเรียบร้อยแล้ว กัญญาจะอ่านหนังสือบ้าง โดยมากจะเป็นหนังสือเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพหรือไม่ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับยาสมุนไพรหรืออื่น ๆ เท่าที่กัญญาจะหาอ่านได้

ในตอนเย็นยายอ่อนจะเตรียมตัวออกไปรับไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งจะกลับจากโรงเรียนโดยไปรับตรงบริเวณจุดที่ส่งตอนเช้า ในช่วงที่ออกไปรับไม้ดอกไม้ประดับนี้ ยายอ่อนจะไปซื้ออาหารสดต่าง ๆ มาทำอาหารตอนเย็นด้วย โดยซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้านหน้าวัดนั่นเอง เมื่อมาถึงบ้านยายอ่อน จะรับ

ประกอบอาหาร ส่วนกัญญาจะดูแลมนตร์ให้อาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้า หาชองว้างให้กิน ชวนพูดคุยและพักผ่อน เมื่อยายอน ประกอบอาหารเสร็จ ทั้งสามคนจะรับประทานอาหารกันก่อน โดยแบ่งไว้ให้สุวิทย์บ้างเล็กน้อย ส่วนศักดิ์ก็นั่งจิบและจะรับประทานมาจากข้างนอกแล้ว ระหว่างที่รับประทานอาหารทั้งสามจะพูดคุยกันหรือดูโทรทัศน์ไปด้วย

ในตอนค่ำหลังรับประทานอาหารเรียบร้อยแล้ว กัญญาจะดูแลมนตร์ทำการบ้าน บางครั้งก็สอนมนตร์ทำการบ้านบ้าง ส่วนยายอนจะดูข่าวบ้างและก่อนนอนยายอนจะทำสมาธิ (ตามลัทธิโยเร) ก่อนเสมอ ซึ่งกัญญาก็ปฏิบัติตามด้วยโดยเมื่อมนตร์ทำการบ้านเสร็จแล้ว มนตร์และกัญญาจะเข้านอนพร้อมกันในช่วงนี้สุวิทย์จะกลับถึงบ้าน รับประทานอาหารที่ยายอนแบ่งไว้ให้แล้วก็ดูโทรทัศน์จนดึกและเข้านอน

ในยามว่างซึ่งมีอยู่น้อยมากในแต่ละวันเพราะต้องรอให้หลานไปโรงเรียน หรือกัญญา นอนหลับหรือสุวิทย์ไม่อยู่บ้าน ยายอนก็พอจะมีเวลาได้พักผ่อนบ้าง โดยยายอนมักจะไปดูแลสวนผลไม้ ข้างบ้าน (ที่ปลูกไว้ในบริเวณบ้าน มีมะม่วง ขนุนและพืชผักสวนครัวอื่นๆ) หรือบางครั้งจะไปพูดคุย กับน้องสาวที่ปลูกบ้านอยู่ในบริเวณเดียวกันเพื่อปรึกษาหารือปรับทุกข์และบางครั้งยายอนก็จะระบายความรู้สึกความทุกข์ให้น้องสาวฟัง ซึ่งก็พอให้ยายอนสบายใจขึ้นบ้าง บางครั้งยายอนก็จะดูโทรทัศน์บ้าง โดยมักจะดูเป็นเพื่อนหลานชายและลูกสาวมากกว่า แต่ก็นานๆครั้งเพราะเวลาส่วนใหญ่หมดไปกับการทำงานบ้านและดูแลเอาใจใส่กับกัญญาและมนตร์มากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ยายอนก็จะทำสมาธิทุกคืนก่อนนอน โดยยายอนและสมาชิกทุกคนในครอบครัวจะเป็นสมาชิกของลัทธิโยเร โดยนำหลักการและวิธีการปฏิบัติใช้ในครอบครัวเพื่อความสบายใจ เลิกคิดวิตกกังวลและทำให้ยอมรับสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในขณะนี้ได้ในอนาคต ยายอนก็ยังไม่รู้ว่าจะเป็นอย่างไร เป็นทุกข์มากอยู่แต่เรื่องที่ ถ้ายายอนตายไปแล้วใครจะช่วยดูแลหลานทั้งสองคนและลูกสาวที่กำลังเจ็บป่วย

ในช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ หรือวันหยุดเทศกาลต่างๆ มนตร์ไม่ได้ไปเรียนหนังสือ ยายอนต้องเป็นเพื่อนเล่นกับมนตร์ด้วยเพราะถ้ายายอนไม่เล่นกับมนตร์ ก็จะไปเล่นกับกัญญา ซึ่งร่างกายไม่ค่อยแข็งแรงและมีบาดแผลตามแขนขาและส่วนอื่นๆ ของร่างกายด้วยและเนื่องจากทุกบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกับบ้านของยายอนทราบว่าลูกสาวและลูกเขยของยายอนและเป็นพ่อแม่ของมนตร์ป่วยเป็น โรคเอดส์ ทำให้เพื่อนบ้านทุกคนรังเกียจไม่ยอมให้เด็กๆในบ้านไปเล่นกับมนตร์ มนตร์จึงไม่มีเพื่อนเล่น มนตร์จะไปเล่นที่บ้านใคร เขาก็รังเกียจโดยที่มนตร์เองก็ไม่เข้าใจความรู้สึกของเพื่อนบ้าน แต่ยายอนเข้าใจและสงสารอย่างที่สุด ยายอนจึงต้องเป็นเพื่อนเล่นกับมนตร์ โดยชวนกันเล่นเกมบ้าง พูดคุย หยอกล้อเล่นหัว ร้องเพลงบ้างเพื่อไม่ให้เหงาและเพื่อไม่ให้หลานเห็น

ว่าตนเป็นที่รังเกียจของเพื่อนบ้าน ส่วนสุวิทย์ หลังรับประทานอาหารเช้าแล้วก็จะออกจากบ้านไป เช่นทุกวัน

สำหรับกัญญาขายออนก็ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะนอกจากกัญญาจะมีอาการทางร่างกายแล้ว กัญญายังมีอาการทางจิตใจอีกด้วย บ้างครั้งกัญญาคิดมากร้องไห้ ไม่กิน ไม่นอน และโกรธแค้นวิชัย โกรธแค้นในโชคชะตา ขายออนต้องคอยปลอบใจ ให้กำลังใจและให้ทำใจยอมรับสภาพที่เกิดขึ้นเพราะกัญญายังต้องมีลูกที่ต้องคอยดูแลอีกหนึ่งคน

ภาระหนักที่สุดของขายออนคือ ภาระเกี่ยวกับสุวิทย์ เพราะสุวิทย์ติดยาเสพติด ไม่สามารถเลิกได้ ทำให้นอกจากไม่ได้ช่วยแบ่งเบาภาระของขายออนแล้วยังสร้างปัญหาให้ขายออนทุกข์ใจอีกด้วย สุวิทย์ไม่สามารถทำงานได้ร่างกายไม่แข็งแรง ขายออนต้องเป็นภาระให้สุวิทย์แทบทุกเรื่องเช่นเดียวกัน ขายออนต้องหาอาหารให้รับประทาน ชักผ้าให้พยายามส่งเสียให้เรียนหนังสือ ให้กำลังใจให้ความอบอุ่น อบรมสั่งสอนและคอยช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน

นอกจากขายออนจะต้องรับภาระในชีวิตประจำวันของสุวิทย์และทุกคนภายในบ้านแล้ว ขายออนต้องหาเงินให้สุวิทย์ใช้ด้วย เนื่องจากสุวิทย์ใช้เงินเปลืองเพราะนอกจากสุวิทย์จะมีเรื่องใช้จ่ายส่วนตัวแล้ว ขายออนยังต้องหาเงินให้สุวิทย์เพื่อใช้ซื้อยาเสพติดอีกด้วย บางครั้งขายออนรู้สึกเครียดมาก นอนไม่หลับ คิดมาก เนื่องจากเกรงว่าสุวิทย์จะทำร้าย ทั้งทำร้ายด้วยขายออนเองและทำร้ายคนในบ้านในกรณีที่สุวิทย์ต้องการยาเสพติดและขายออนไม่มีเงินให้ นอกจากนี้ขายออนยังต้องระวังระวังข้าวของภายในบ้านด้วย เนื่องจากมีข้าวของเครื่องใช้ในบ้านหายเป็นประจำ ซึ่งขายออนคิดว่าน่าจะเป็นฝีมือของหลานชายที่ชื่อสุวิทย์มากกว่าจะเป็นคนอื่น ขายออนได้ระบายและปรับทุกข์ให้ผู้วิจัยฟังว่า “ขายทุกข์ใจมากและเป็นกังวลว่าในขณะที่ตัวขายแก่มาแล้วยังคงอยู่ดูโลกได้อีกไม่นานแต่ปัญหาของหลานชายอีก 2 คนคงอีกมากมายและยาวไกล ใครจะช่วยดูแลหลานทั้งสองคน กัญญาเองก็คงมีชีวิตอีกไม่นาน ถ้าขายตายคงนอนตายตาไม่หลับแน่ เป็นห่วงเขามาก”

สำหรับกิจกรรมในชุมชน ปีหนึ่ง ๆ ในชุมชนจะมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย ทั้งงานพิธีศาสนา ที่วัดและงานบุญต่างๆ ในหมู่บ้านขายออนและครอบครัวมักไม่เคยไปร่วมงานด้วยเลยจากการพูดคุยกับขายออน ขายออนได้เล่าให้ผู้ทำวิจัยฟังว่า “ขายไม่มีเวลาไปร่วมงานด้วยหรืออยากไปร่วมด้วยเหมือนกัน แต่บางครั้งขายก็กลัวเขาจะรังเกียจ และบางคนเค้าก็รังเกียจขาย และลูกหลานของขายด้วย จะเห็นได้จากบางครั้งขายเคยไปร่วมงานขึ้นบ้านใหม่คนรู้จักภายในหมู่บ้านเขาจะไม่กินข้าวด้วย เขาก็ห่างเหินไม่สนิทสนมเหมือนก่อน ขายจะช่วยเขาทำอาหารในครัวเขาก็ไม่ยอม ขายจะหยิบจับอะไรเขาก็จะไม่กล้าหยิบจับสิ่งนั้น แสดงให้เห็นว่าเขากลัวติดโรคเอดส์จากขาย พวกเขารังเกียจขาย นี่ขนาดเป็นขาย ถ้าเป็นลูกหลานของขายไปบ้านเขาเขาคงไล่กลับแน่ ขายจึง

ไม่ไปบ้านใครเลยสบายใจว่า อยู่ของเราตามประสาแบบนี้ก็สบายใจดีแล้ว เราทุกข์ใจเรื่องในบ้านมากพออยู่แล้ว ถ้าทุกข์ใจเรื่องนอกบ้านอีกเราจะแย่ สำหรับกัญญาและลูกหลานทุกคนก็มักจะ ไม่ไปร่วมงานของใครนานแล้ว ไม่อยากให้เขาไม่สบายใจ “

บางครั้งมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้นกับคนภายในบ้าน (นอกเหนือจากกัญญา เพราะกัญญาป่วยทุกวันอยู่แล้ว และยายออนก็ต้องคอยดูแลเป็นพิเศษอยู่แล้ว) เช่น ไมตรี ศักดา หรือสุวิทย์ ยายออนจะต้องเป็นภาระในเรื่องพาไปหาหมอ หายาให้รับประทานและดูแลอย่างใกล้ชิด แต่ถ้ายายออนมีอาการเจ็บป่วยมากกว่าปกติ คนที่จะพายายออนไปหาหมอก็คือน้องสาวของยายออนที่มีบ้านอยู่ใกล้ ๆ กัน (น้องสาวของยายออนตัวคนเดียว เป็นโสดอายุ 72 ปี มีบ้านอยู่ใกล้ ๆ กับยายออน) น้องสาวของยายออนจะช่วยพาไปหาหมอเป็นเพื่อนคุยหรือดูแลเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้ เพราะทุกคนในบ้านไม่สามารถช่วยเหลือยายออนได้เลย

ยายออนเป็นคนที่มีจิตใจเข้มแข็ง รู้จักประมาณตนเอง เข้าใจชีวิตของคนที่เป็นโรคเรื้อรัง เข้าใจชีวิตคนที่ติดยาเสพติด เข้าใจชีวิตของคนที่ยาเสพติดแม่ รู้จักการให้กำลังใจซึ่งกันและกันของคนในครอบครัวด้วยตัวเอง นอกจากนี้ยายออนยังเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีกำลังใจดีสู้ชีวิต ไม่เจ็บป่วยด้วยโรคประจำตัวที่ร้ายแรง เพียงแต่มีเจ็บป่วยบ้างด้วยโรคธรรมดาที่มักจะเป็นกับคนที่มีอายุมาก เช่น ปวดข้อ ปวดเข่า เจริญ นอนไม่หลับ ยายออนเคยไปรับการรักษาหลายครั้งแต่ไม่ดีขึ้น แต่ยายออนก็ไม่ค่อยกังวลกับอาการเหล่านี้มากนัก

ในด้านรายได้ของยายออนนั้น ก่อนหน้าที่กัญญาจะมีอาการของโรคเรื้อรังและยังไม่ได้ออกจากงาน ยายออนจะได้เงินค่าใช้จ่ายในบ้านจากกัญญา ได้เงินจากลูกสาวคนที่สองจากแม่ฮ้องสอน ส่งให้ใช้บ้าง ไปรับจ้างเกี่ยวข้าว ถางหญ้าหรืออื่นๆตามแต่จะมีคนจ้างบ้าง แต่เมื่อกัญญาไม่ได้ทำงานแล้ว ยายออนก็ไม่สามารถไปรับจ้างทำงานได้อีกต่อไป เพราะต้องดูแลหลานที่บ้านและดูแลรักษาพยาบาลที่อาการการดูแลอย่างใกล้ชิด คงได้รับการช่วยเหลือจากลูกสาวคนที่ 2 มากขึ้น ซึ่งยายออนก็นำเงินเหล่านี้มาใช้จ่ายในแต่ละวัน ขณะนี้ก็คอยให้ลูกชายคนเล็กเรียนจบปวช. ได้งานทำซึ่งจะได้นำรายได้มาเลี้ยงครอบครัวต่อไป

สำหรับกิจวัตรประจำวันทั้งหมด 4 คนทำในแต่ละวันมีดังนี้

วันจันทร์ - วันศุกร์

เวลา	ยายออน	กัญญา	สุวิทย์	ไมตรี	ศักดิ์
05.00 น.	ตื่นนอน/นั่งข้าว เตรียมอาหารเช้า/				ตื่นนอน/เตรียมตัว ไปเรียนหนังสือ
06.00 น.	ทำงานบ้าน	ตื่นนอน/ ไมตรี		ตื่นนอน/เตรียมตัว ไปโรงเรียน/กิน ข้าว	ออกจากบ้าน
07.00 น.	ส่งไมตรีขึ้นรถ/ให้ อาหารไก่/สุนัข	ทำงานบ้าน		ไปโรงเรียน	
08.00 น.	รับประทานอาหารเช้า	รับประทานอาหารเช้า	ตื่นนอน		
09.00 น.	เก็บล้าง/ซักผ้า	พักผ่อน/ช่วย ทำงานบ้าน	รับประทาน อาหาร/ออกจาก บ้านไปหาเพื่อน		
12.00 น.	รับประทาน อาหาร/พูดคุย พัก ผ่อน	รับประทาน อาหาร/พูดคุย พัก ผ่อน			
14.00 น.	พูดคุยกับญาติบ้าน ใกล้เคียง	พักผ่อน			
15.00 น.	เก็บผัก/เตรียม อาหารเย็น	รดน้ำต้นไม้ กวาด บ้าน/ดูบ้าน			
17.00 น.	รอรับ ไมตรีที่หน้า วัด	ดูโทรทัศน์			
17.30 น.	รับไมตรีกลับบ้าน	เตรียมของว่างให้ ไมตรี		กลับถึงบ้าน/กิน ของว่าง/ดูโทรทัศน์	
18.00 น.	รับประทานอาหารเช้า พูดคุย	รับประทานอาหารเช้า พูดคุย		รับประทานอาหารเช้า พูดคุย	
19.00 น.	เก็บล้าง/พักผ่อน	พักผ่อน/สอน ไมตรีทำการบ้าน		ทำการบ้าน	
21.00 น.	สวดมนต์/เข้านอน	สวดมนต์/เข้านอน	กลับถึงบ้าน/ทาน ข้าว/นอน	นอน	กลับถึงบ้าน/เข้านอน

วันเสาร์- วันอาทิตย์ และวันหยุดเทศกาล

เวลา	ยายอน	กัญญา	สุวิทย์	ไมตรี	ศักดิ์
05.00 น.	ตื่นนอน/นั่งข้าว เตรียมอาหารเช้า				
06.00 น.	ทำงานบ้าน	ตื่นนอน/ ทำงาน บ้าน			
07.00 น.	ให้อาหารไก่/สุนัข	ดูแลไมตรี		ตื่นนอน	
08.00 น.	กินข้าวสนทนา	กินข้าว/สนทนา		กินข้าว /สนทนา	
09.00 น.	เก็บล้าง	ทำงานบ้าน	ตื่นนอน/กินข้าว / พูดคุยกับศักดิ์	ดูโทรทัศน์/เล่น	ตื่นนอน/กินข้าว/ พูดคุยกับสุวิทย์
10.00 น.	ซักผ้า	ทำงานบ้าน	ออกจากบ้าน	ดูโทรทัศน์/เล่น	ออกจากบ้าน
12.00 น.	กินข้าว/พูดคุย	กินข้าว/พูดคุย		กินข้าว/พูดคุย	
14.00 น.	พักผ่อน/ดู โทร ทัศน์/นอนหลับ	พักผ่อน/ดู โทร ทัศน์/นอนหลับ		ดูโทรทัศน์/เล่น	
16.00 น.	เตรียมอาหารเย็น	ช่วยเตรียมอาหาร เย็น		ดูโทรทัศน์/เล่น	
18.00 น.	ทานอาหาร/พูดคุย	ทานอาหาร/พูดคุย		ทานอาหาร/พูดคุย	
19.00 น.	ดู โทรทัศน์/พัก ผ่อน	ดูโทรทัศน์/พัก ผ่อน		ดู โทรทัศน์/พัก ผ่อน	
20.00 น.	สวดมนต์/เข้านอน	สอนการบ้านให้ ไมตรี		ทำการบ้าน	กลับถึงบ้าน
21.00 น.		เข้านอน	กลับถึงบ้าน/กิน ข้าว/ดูโทรทัศน์	เข้านอน	กินข้าว/พูดคุย
22.00 น.			เข้านอน		เข้านอน

3. นายสมควร นางทองคำและหลานชาย

นายสมควร อายุ 76 ปี นางทองคำ อายุ 75 ปี ทั้งสองคนมีอาชีพทำนา ถ้าวางจากทำนา ก็รับจ้างรายวันทั่ว ๆ ไป เช่น เก็บพริก เก็บข้าว ปลูกถั่ว นอกจากนี้ ทั้งสองคนยังมีอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ให้ครอบครัวเป็นอย่างดีอีกคือ นายสมควรจะสานถ้วย (เอาไม้ไผ่มาสานเป็นที่ใส่ผักหรือผลไม้) ส่วนนางทองคำก็จะปักผ้าหรือบางครั้งรับผ้าจากกลุ่มสตรีแม่บ้านมาเย็บในเวลาว่าง ทั้งสองจึงมีฐานะปานกลางคนหนึ่งในชุมชน เนื่องจากเป็นคนขยันทำมาหากินทั้งสองคน

นายสมควรและนางทองคำมีบุตร 3 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 2 คน ลูกชายคนแรกไปทำงานที่กรุงเทพฯ ไม่เคยติดต่อและไม่เคยส่งเงินให้ใช้ ลูกสาวคนที่ 2 ไปทำงานที่อำเภอคอยเต่า ยังเป็นโสด ส่งเงินให้ใช้บ้าง นาน ๆ กลับมาเยี่ยมบ้านสักครั้งหนึ่งประมาณเดือนละ 1 ครั้ง ลูกสาวคนที่ 3 ชื่อโสภา อายุ 31 ปี แต่งงานแล้ว กับนายสมยศ อายุ 31 ปี เท่ากัน ทั้งสองมีบุตร 1 คน เป็นชาย ชื่ออนุชา ปัจจุบันอายุ 11 ปี เรียนอยู่ชั้น ป. 4 โรงเรียนในหมู่บ้าน ทั้งโสภาและสมยศ ประกอบอาชีพรับจ้างเฝ้าสวนลำไยที่อำเภอจอมทอง มีฐานะค่อนข้างยากจน ไม่มีบ้านเป็นของตนเอง ต้องอาศัยอยู่ (บ้านหลังเล็ก ๆ ทำด้วยไม้ไผ่) ของเจ้าของสวนเป็นที่อาศัย เมื่อคลอดอนุชา จึงนำอนุชาไปฝากตาและยาย (นายสมควรและนางทองคำ) เลี้ยงที่อำเภอคอยเต่าสะเท็ด ในช่วงแรกแม่ของอนุชาจะอยู่ดูแลอนุชาอย่างใกล้ชิด เมื่อเห็นว่าอนุชาแข็งแรงดีแล้ว นางโสภาก็กลับไปทำงานต่อ แต่ก็ส่งเงินให้ใช้บ้าง แต่ก็ไม่มากนัก เนื่องจากทั้งสองก็มีฐานะยากจน และมาเยี่ยมอนุชา นายสมควรและนางทองคำ ประมาณ 2-3 เดือนในแต่ละครั้ง ส่วนมากแล้วนางโสภามาคนเคียวมากกว่า แต่ถ้าในช่วงเทศกาลปีใหม่เมือง หรือปีใหม่ไทย สมยศก็จะมาเยี่ยมอนุชาด้วยประมาณ 1-2 คืน แล้วก็กลับ

ในช่วงที่นางโสภาและนายสมยศมาเยี่ยมอนุชาและตายายนั้น อนุชาเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ผมขอป๊าแม่และพ่อบ้าง ๆ ผมมีความสุขมาก แม่ใจดีและทำอาหารอร่อยมาก แม่ชอบทำจิ้นทอด (หมูทอด) และน้ำพริกอ่อน ผมชอบมาก ผมอยากให้แม่มาอยู่ด้วยเพราะถ้าแม่มาอยู่ด้วยผมจะสบาย ไม่ต้องทำงานบ้านและไม่ต้องซักผ้าด้วย เพราะแม่ช่วยผมทำทั้งหมด ถ้าพ่อมาด้วยพ่อจะให้เงินผมใช้ด้วย แต่แม่ไม่ค่อยให้ แม่จะให้ตาและยายมากกว่า ถ้าผมโตขึ้นผมจะไปหาพ่อกับแม่ที่อำเภอจอมทอง ตอนนี้อยู่ไม่ได้ ยายและตาไม่ให้ไป และผมก็ไปเองไม่ถูกด้วย แต่ในช่วงปิดเทอม พ่อกับแม่ก็จะพาไปเที่ยวบ้านที่พ่อกับแม่อยู่ ผมสนุกมาก ถึงบ้านจะเล็กแต่ก็สนุกมาก ในสวนลำไยที่พ่อและแม่อยู่ มีนก มีปลา พ่อสอนให้ผมยิงนก จับปลา ผมชอบมากและคิดว่าทุกปีปิดเทอมผมจะไปอยู่กับพ่อและแม่อีก”

นายสมควรและนางทองคำซึ่งเป็นตาและยาย ได้เลี้ยงดูอนุชาอย่างดีตามอัธยาศัยและฐานะ ทั้งในด้านปัจจัย 4 (อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค) ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ค่าเล่าเรียนและค่าอื่น ๆ ตามความจำเป็นอย่างสม่ำเสมอ และเนื่องจากอนุชาเป็นเด็กร่าเริง แจ่มใส และซุกซนค่อนข้างมาก บางครั้งความซุกซนและความซื่อของอนุชาก็เป็นที่หนักใจของตาและยาย เป็นอย่างมาก เช่นชอบหนีไปเที่ยว โดยไม่บอกตาและยาย กลับบ้านค่ำ ไปเล่นน้ำในลำเหมืองท้าย หมู่บ้าน ตาและยายเป็นห่วงมาก และคอยห้ามอนุชาไม่ให้ไปโดยลำพัง แต่อนุชาก็ชอบไปและฝ่าฝืนคำสั่งของตาและยายเสมอ และมักจะถูกตาและยายอบรมสั่งสอน หรือทำโทษบ้าง แต่ก็ไม่ได้ผลมากนัก เพราะอนุชาก็ยังซื่อและซุกซนอยู่เสมอ แต่อย่างไรก็ตามทั้งตาและยายได้ให้ความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ และดูแลเอาใจใส่อนุชาอย่างใกล้ชิดตลอดมา

จากการพูดคุยกับนายสมควรซึ่งเป็นตาได้เล่าถึงอนุชาซึ่งเป็นหลานชายให้ผู้วิจัยฟังว่า “รักอนุชามาก แต่ก็ไม่ห่วงเขามากเท่าไร เพราะเขายังมีพ่อและแม่ ตาชอบที่เขาอยู่ด้วยเพราะทำให้บ้านไม่เงียบเหงาจนเกินไปและเขาก็ช่วยงานเล็ก ๆ น้อย ๆ และแบ่งเบาระต่าง ๆ ของตาได้บ้าง แม้ว่าจะไม่มากก็ตาม อย่างน้อยเขาก็ยังเป็นเพื่อนตาได้ ที่ตาหนักใจก็คือเขาชอบซื่อและซุกซนมาก ไม่ค่อยชอบอยู่บ้าน เขามีเพื่อนมากก็เพื่อนในหมู่บ้านที่เรียนด้วยกันในโรงเรียนนั่นแหละ กินข้าวเช้าแล้วก็ขี่รถจักรยานหายไป ตาเป็นห่วงกลัวเป็นอันตราย แต่เขาก็กลับมาอย่างปลอดภัยทุกครั้ง ในเรื่องการเรียนตาก็สอนเขาให้พยายามตั้งใจเรียน เรื่องเรียน ตาสนับสนุนเขาอย่างมาก อยากให้เขาเรียนสูง ๆ จะได้ไม่ลำบากในภายหลัง เขาก็ฟังตาอยู่บ้าง แต่ผลการเรียนเขาก็อยู่ระดับปานกลาง ไม่เก่งอะไรนัก” สำหรับยายทองคำ ได้พูดถึงอนุชาให้ผู้วิจัยฟังว่า “อนุชาคือและซุกซนมาก และชอบไปเที่ยวนอกบ้าน ยายพยายามหางานและหน้าที่ประจำให้ทำ เช่น ซักผ้า (ของตัวอนุชาเอง) ให้อาหารไก่ กล้วย และอื่น ๆ เขาก็พยายามทำ แต่พอทำเสร็จแล้ว เขาก็หนีไปเที่ยวอีกทุกครั้ง ยายก็พยายามดูแลเขาอย่างดีที่สุด เขาอยากได้อะไร เขาก็จะบอกยาย ยายจะเป็นคนให้เงินค่าขนมเขาไปโรงเรียนวันละ 15 บาท ถ้าไม่พอเขาก็จะขอจากตาเพิ่ม แต่ส่วนมากจะไม่พอ เพราะเพื่อนมากต้องเลี้ยงเพื่อนด้วย แต่ยายไม่เคยให้เพิ่มเพราะต้องการให้เขาใช้เงินให้เป็น และรู้จักประหยัด เขาเคยขอยายให้พาไปเที่ยวหาพ่อกับแม่เขาบ้างเหมือนกัน แต่ยายบอกให้รอจนถึงปิดเทอมก่อน ให้พ่อแม่เขามารับกันเอง ยายไม่พาไปหรอก ขึ้นรถลงเรือลำบาก บางครั้งเขาหนีไปเที่ยวถึงตลาดใหม่ (ห่างออกไปอีกหมู่บ้านหนึ่ง) เขาไปเห็นเสื้อผ้าที่เขาชอบ เขาจะกลับมาบอกตาให้ไปซื้อให้ ตาก็ไปซื้อ บางครั้งยายซื้อให้โดยที่เขาไม่เห็นก่อน เขาก็จะไม่เอา ต้องให้เขาเลือกเอง แต่ถ้าพ่อเขาซื้อให้ เขาจะชอบทุกตัว แต่อย่างไรก็ตาม ยายก็จะพยายามเลี้ยงดูเขาให้ดีที่สุด มีหลาน

คนเดียว รักเขามาก และอยากให้เขาเป็นคนดี ถึงจะดี จะชน แต่ถ้าไม่มีเขา เราสองคนตายก็ คงจะเหงามากเหมือนกัน ดีใจที่เขาอยู่กับเรา ”

จากการพูดคุยกับอนุชา อนุชาได้เล่าถึงตายายให้ผู้วิจัยฟังว่า “ รักตาและยายมาก ผมก็ พยายามช่วยตายายทำงานบ้านมากเหมือนกัน ผมช่วยยายฉีกผ้า กวาดบ้าน ซักเสื้อผ้า และช่วยตา ให้อาหารไก่ เมื่อทำงานเสร็จแล้ว ผมชอบไปหาเพื่อนมากกว่า เพราะอยู่กับเพื่อนสนุกดี ผมรู้ว่า ตาและยายไม่ชอบให้ผมไปเที่ยว แต่ผมชอบไป อยู่บ้านตากับยายชอบบ่น และให้ผมสานก๋วย (สานตะกร้าไม้ไผ่) ผมไม่ชอบทำเลย ผมรู้ว่าตาและยายรักผมมาก บางครั้งผมถูกตาตีบ้างเหมือนกัน ถ้าผมดี แต่ผมก็ไม่โกรธตาหรอก เพราะตาตีไม่เจ็บมากเท่าไร ผมอยู่กับตายายก็มีความสุข ดี แต่ก็อยากให้พ่อและแม่มาอยู่ด้วย คงจะสนุกและอบอุ่นดีกว่านี้ ผมรักตาและยาย แต่ก็คิดถึงพ่อ กับแม่มากรับ เวลาผมมีเรื่องอะไร ผมอยากเล่าให้พ่อและแม่ฟังมากกว่า บางทีผมจะเก็บเรื่องที่ จะเล่าไว้ รอจนกว่าพ่อและแม่จะมาหา ผมจึงเล่าให้ฟัง บางครั้งก็ลืมเหมือนกัน”

นายสมควรและนางทองคำ มีฐานะปานกลาง และมีความขยันอดทนทั้งสองคน จาก การที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเยี่ยมบ้านของนายสมควรและนางทองคำ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ทั้งสองคนจะมี งานทำตลอดเวลา ในช่วงที่พูดคุยกัน นายสมควรจะสานก๋วยไปด้วย ส่วนยายทองคำก็จะเย็บผ้า ปักผ้าไป ค่อยไป บ้านของนายสมควรและยายทองคำ เป็นเรือนไม้ใต้ถุนสูง ค่อนข้างใหญ่ ปลูกใน เนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ ภายในบริเวณบ้าน มีต้นไม้ใหญ่น้อยมากมาย ดูร่มรื่นมาก ลานบ้านด้าน หน้าบ้านจะปลูกต้นไม้ผลขนาดใหญ่ เช่น มะม่วง ขนุน ลำไย ลิ้นจี่ ส่วนด้านข้าง ๆ จะมีเล้าไก่ จำนวนมาก ซึ่งนายสมควรได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ตาชอบเลี้ยงไก่มาก ทั้งเลี้ยงเอาไว้กิน เอาไว้ขาย และเลี้ยงเอาไว้ชนกัน มีคนมาขอซื้อไก่ของตาบ่อยมาก ตาก็ขายในราคากันเอง ไม่แพงนัก อนุชา ก็จะช่วยตาเลี้ยงไก่ด้วย เขาชอบให้อาหารไก่ ตาก็ยกเป็นหน้าที่ให้เขาไปเลย แต่ตาก็คอยดูแลอย่าง ใกล้ชิดเหมือนกัน เพราะบางอย่างอนุชาก็ยังทำไม่ได้ เช่น หยอดยา หยอดควักขึ้น แต่ก็ดูเขาจะ สนใจอยู่เหมือนกัน เพราะทุกครั้งที่ทำ เขาก็เฝ้าดูอยู่ตลอดด้วย” ส่วนทางหลังบ้านจะปลูกพืช พวกพืชผักสวนครัว เช่น พริก มะเขือ โหระพา ผักชี หอม เป็นต้น ซึ่งนางทองคำ ได้เล่าให้ ผู้วิจัยฟังว่า “แปลงผักเหล่านี้ ขายกับตาช่วยกันปลูกไว้ สำหรับทำอาหารจะได้ไม่ต้องไปขอใครเขา และเป็นการประหยัด ไม่ต้องซื้อด้วย ทุกวัน ตาจะให้อนุชาเป็นคนรดน้ำพืชเหล่านี้ทุกวัน เขาก็รด บ้าง ไม่รดบ้าง ตากับยายต้องคอยเตือนทุกวัน” ภายในบ้านไม่ค่อยสะอาด และเป็นระเบียบเรียบ ร้อยมากนัก คงเนื่องจากนายสมควรและนางทองคำแก่แล้ว ทำงานไม่ค่อยไหว และอนุชาก็ฟัง ไม่ได้มากนักในเรื่องนี้ เนื่องจากเป็นเด็กผู้ชาย มีโทรทัศน์หนึ่งเครื่องวางอยู่กลางบ้าน ภายในครัว มีตู้เย็นหนึ่งหลัง ส่วนเตาเป็นเตาถ่านธรรมดา ที่น่าสังเกตคือ นายสมควรและนางทองคำ มีวิถุ

ทรานซิสเตอร์ขนาดเล็ก วางไว้ข้างตัวคนละครึ่ง จากการสอบถามทั้งสอง ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ไม่ชอบดูโทรทัศน์ แต่ชอบฟังวิทยุเพราะสะดวกและพกติดตัวไปไหนมาไหนได้สะดวก เวลาไปนาก็นำไปด้วย สาเหตุที่มีกันคนละครึ่งก็เพราะชอบฟังไม่เหมือนกัน ดาชอบฟังข่าว ส่วนยายชอบฟังเพลงและละครวิทยุ สำหรับโทรทัศน์นั้น ส่วนมากอนุชาจะดูคนเดียวมากกว่า”

โดยปกตินายสมควรและนางทองคำจะไปทำงานในนาของตนทุกวัน ซึ่งมีอยู่ประมาณ 4 ไร่ ที่นาจะอยู่ห่างจากบ้านประมาณ 3 กิโลเมตร โดยทั้งนายสมควรและนางทองคำจะขี่จักรยานไป ถ้าเป็นวันหยุดนายสมควรและนางทองคำจะชวนอนุชาไปทำนาด้วยเสมอ แต่อนุชามักไม่ค่อยไป จะไปบ้างนาน ๆ ครั้ง ช่วงเก็บเกี่ยว หรือช่วงที่มีคนงานในนาหลายคน อนุชาจึงตามตาและยายมาเที่ยวบ้าง แต่อนุชาไม่เคยช่วยทำงานเลย โดยให้เหตุผลว่าไม่ชอบทำและทำไม่เป็น นายสมควรและนางทองคำบ่นว่าเหมือนกันในช่วงแรก แต่ต่อมาเมื่อเห็นว่าบังคับหรือโน้มน้าวใจหลานไม่ได้ ก็เลยปล่อยเลยตามเลย ไม่ขัดใจ อนุชามักจะตามนายสมควรและนางทองคำมาเก็บผลไม้กินบ้าง เดินเที่ยวเล่นบ้าง แล้วก็กลับบ้านก่อนเสมอ

ในวันหยุดหรือในวันที่นายสมควรและนางทองคำไม่ได้ไปทำนา และไม่ได้ไปรับจ้างที่ไหน นายสมควรจะอยู่บ้าน พุดคุยและเล่นกับอนุชาบ้าง และสอนให้อนุชาเลี้ยงไก่ นำไก่มาชนกันบ้าง บางทีก็ชวนกันเล่นปลากัด (นำปลามาคัดแข่งกัน) หรือบางครั้งก็สอนให้อนุชาช่วยงานจักสาน (สานก๊วย) ซึ่งนายสมควรทำเป็นอาชีพเสริมในครอบครัว อนุชาก็จะสนใจเรื่องไก่และปลา มากกว่าสนใจเรื่องการสานก๊วย แต่ก็พยายามทำบ้างเหมือนกัน เพราะกลัวตาเสียใจ และอีกอย่างหนึ่งอนุชาชอบไปหาเพื่อนมากกว่า ซึ่งบ้านของเพื่อนอนุชาจะอยู่ไม่ไกลจากบ้านของอนุชามากนัก ภายในหมู่บ้านนั่นเอง ที่บ้านเพื่อนของอนุชามีเกมกด โทรศัพท์ และของเล่นอื่น ๆ มากมาย ทำให้อนุชาสนุกสนานมากกว่าอยู่กับตาและยายที่บ้าน

ในวันหยุดเสาร์หรืออาทิตย์บางวัน คนข้างๆบ้านของนายสมควรจะไปเที่ยวหรือซื้อของในตัวเมือง หรือตามห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ อนุชามักจะขอติดตามไปเที่ยวด้วยเสมอ นายสมควรและนางทองคำก็อนุญาตให้ไป เพราะถ้าไม่ให้ไปอนุชาก็จะไปจนได้ อนุชาเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ชอบไปเที่ยวในเมืองมาก สนุกดี มีอะไรแปลกๆ ให้ดูเยอะแยะ ทุกครั้งที่ได้ไปจะขอเงินยายและตามากขึ้นเป็นพิเศษ เพราะอยากได้ของเล่นหลายอย่าง และได้ไปเลือกได้ตามความพอใจ ตาและยายก็ให้ทุกครั้ง ผมชอบมาก บางครั้งถ้าลุงกับป้าข้างๆบ้านเขาไม่ไปผมก็อยากไปคนเดียว แต่ตากับยายก็ไม่ให้ไป และผมก็ไม่กล้าไปด้วย ให้ผมโตกว่านี้อีกหน่อย ผมจะขึ้นรถไปเอง”

บางครั้งถ้าพ่อแม่ของอนุชามาหา อนุชาก็จะรีบวิ่งให้พาไปเที่ยวในตัวเมืองบ่อยๆ ซึ่งพ่อแม่ของอนุชาก็ตามใจ พาไปซื้อของบ้าง ไปเที่ยวตามห้างสรรพสินค้าบ้าง แต่ก็นาน ๆ ครั้งเพราะ

พอกับแม่ของอนุชาไม่ค่อยมีเวลามากนัก สำหรับนายสมควร และนางทองคำนั้นไม่เคยพาอนุชาไปเที่ยวในตัวเมืองเลย นอกจากจะพาไปเยี่ยมญาติในหมู่บ้าน หรือต่างอำเภอบ้าง แต่นาน ๆ ครั้ง

ในตอนเย็นหลังจากกลับจากโรงเรียนแล้ว อนุชาจะช่วยตากับยายทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น ถูบ้าน ให้อาหารไก่และสุนัข ซักเสื้อผ้า ชุดนักเรียนและเสื้อผ้าอื่น ๆ ของอนุชาเอง สำหรับชุดนักเรียนนั้น อนุชามี 2 ชุด ต้องซักทุกวัน เปลี่ยนกันใส่ ในช่วงแรกยายทองคำจะซักให้ แต่เมื่ออนุชาโตขึ้น ยายทองคำจึงสอนให้อนุชาซักเอง แม้ว่าจะไม่สะอาดในครั้งแรก ๆ แต่เมื่อทำบ่อย ๆ ครั้งเข้าก็เริ่มสะอาดขึ้น บางครั้งอนุชาก็ซักเสื้อผ้าให้ตาและยายด้วย แต่ก็นาน ๆ ครั้ง

หลังจากรับประทานอาหารเย็นแล้ว (ซึ่งนายสมควรและนางทองคำต้องรออนุชา เพื่อทานอาหารเย็นพร้อมกันทุกวัน เพราะอนุชาชอบไปจับรถเล่นตอนเย็นๆ ทุกวัน และบางวันจะกลับคำหรือบางครั้งนายสมควรต้องออกไปตามหา) ถ้ามีการบ้าน อนุชาก็จะทำการบ้านบ้าง พุดคุยกับตายายบ้าง ตายายจะอบรมสั่งสอนเรื่องต่าง ๆ บ้าง จากนั้นอนุชาก็จะดูโทรทัศน์เป็นหลัก ส่วนนายสมควรและนางทองคำจะนั่งคุยปรึกษาหารือกันบ้างในเรื่องของงานที่จะทำในวันรุ่งขึ้น หรือคุยกันในเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันบ้าง บางวันถ้ายังไม่มีค่านัก นายสมควรมักจะชอบไปเที่ยวตามบ้านเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้ๆ กัน พุดคุยในเรื่องการทำมาหากิน หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน อนุชามักจะติดตามไปด้วยเสมอ บางครั้งนางทองคำก็ขอให้อนุชานำของใช้ของกินที่มีในบ้านเช่นผักที่เก็บจากสวนไปให้เพื่อนบ้านหรือญาติใกล้เคียง เป็นการปลูกฝังให้อนุชามีน้ำใจ และรู้จักแบ่งปันต่อผู้อื่น

เวลาอนุชามีปัญหาที่ต้องการขอคำปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือต่าง ๆ เช่น ทะเลาะกับเพื่อน เงินไม่พอใช้ ต้องการขอเงินเพิ่ม อนุชามักจะบอกนางทองคำมากกว่าบอกนายสมควร ซึ่งอนุชาได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ยายใจดีถึงแม้จะขี้บ่น แต่ยายก็ช่วยเหลือทุกครั้ง แต่ถ้าต้องการขอความช่วยเหลือในเรื่องทำการบ้านหรืองานฝีมือต่าง ๆ อนุชาจะขอความช่วยเหลือจากตามากกว่า เพราะตาเก่งทางด้านนี้” บางครั้งในยามว่างหรือตอนกลางคืนก่อนนอน อนุชามักจะช่วยเหยียบหลังให้ตาและต้องบิหวดให้ยายเพราะยายทองคำมักจะเป็นโรคปวดหลัง ปวดเอวอยู่เสมอ ซึ่งในช่วงนี้ ยายทองคำมักจะสอนอนุชาให้ตั้งใจเรียน อย่าคือ อย่าซุกซนมากนัก หรือบางครั้งก็จะบ่นว่าเรื่องอนุชาชอบไปเที่ยว หรือไม่ช่วยทำงานบ้านบ้าง หรือละเลยหน้าที่ประจำบ้าง ซึ่งอนุชาก็ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง อยากรีบไปดูโทรทัศน์มากกว่า

เมื่ออนุชามีเรื่องทุกข์ใจ เงา คิดถึงพ่อแม่ หรือบางครั้งมีปัญหาส่วนตัว เช่น อยากไปเที่ยวไหนไกล ๆ อยากได้ของเล่นที่มีราคาแพง อนุชามักจะบอกให้นายสมควรฟังมากกว่า เพราะ

นายสมควรจะเข้าใจ และปลอบใจให้คลายทุกข์ไปได้ ถ้าเป็นเรื่องของเล่นราคาแพง ๆ ถ้าอนุชาอยากได้ นายสมควรจะซื้อให้ทุกครั้ง แต่นางทองคำจะไม่ยอมซื้อให้ โดยให้เหตุผลว่า “ของเล่นแพงมาก ไม่มีประโยชน์ ประหยัดเงินไว้ซื้อของกินดีกว่า ” ซึ่งอนุชาเข้าใจจุดนี้ดี และอนุชาได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ตาจะตามใจผมและเข้าใจผมทุกอย่าง ส่วนยายผมรู้ว่ายายรักผมมาก แต่ยายก็จู้เหนียวและไม่ค่อยให้ผมใช้เงินมากนัก ”

นายสมควรและนางทองคำมักจะปรึกษาหารือกันในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูอนุชาอย่างสม่ำเสมอ บางครั้งเมื่ออนุชาทำตัวไม่ดี หรือมีนิสัยก้าวร้าว พูดไม่เพราะ หรือไม่มีมารยาท นายสมควรและนางทองคำ มักจะคุยกันเสมอ เพราะทั้งสองอยากให้อนุชาเป็นเด็กดี เป็นที่รักของทุกคน แต่เมื่อเด็กโตและอบรมสั่งสอนอนุชาแล้ว อนุชาก็จะดีขึ้น ซึ่งทั้งสองคนก็จะสบายใจขึ้น

บางครั้งมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้นในบ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นนายสมควรและนางทองคำ เพราะทั้งสองคนมักจะเป็นโรคประจำตัวกันเป็นประจำ เช่นนางทองคำจะปวดหลังปวดเอวเป็นประจำ ส่วนนายสมควรจะเป็นโรคความดันโลหิตสูง แต่ถ้ามีการเจ็บป่วยที่มีอาการหนักมากในคนหนึ่งคนใด อีกคนก็จะช่วยเหลือดูแล ทั้งในด้านอาหารการกิน พาไปหาหมอและเฝ้าอยู่ด้วยกันจนกว่าจะหายป่วย ส่วนอนุชาก็จะช่วยดูแลอยู่ห่าง ๆ ตามแต่ยายจะเรียกใช้ เช่นวิ่งไปซื้อยาบ้าง ช่วยต้มน้ำให้บ้าง แต่ถ้าอนุชาป่วย นายสมควรและนางทองคำจะช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิด ถ้าอาการหนักมาก นายสมควรจะเป็นคนพาไปหาหมอที่สถานีนามัย หรือที่โรงพยาบาลในตัวอำเภอ ซึ่งเท่าที่ผ่านมานุชาป่วยมากเพียงครั้งเดียวด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ ซึ่งในครั้งนั้นพ่อแม่ของอนุชาก็มาช่วยดูแลอย่างใกล้ชิดด้วย

สำหรับกิจกรรมในชุมชนนั้นนายสมควรและนางทองคำมักจะไปร่วมด้วยแทบทุกกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางศาสนา เช่นเข้าพรรษา ออกพรรษา วันพระ หรือวันสำคัญต่าง ๆ หรือวันสำคัญทางวัฒนธรรมประเพณี เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง และอื่น ๆ งานต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน เช่น งานศพ แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ งานเหล่านี้ นายสมควรและนางทองคำจะไปร่วมด้วยเสมอ ทั้งใกล้และไกล และนายสมควรจัดว่าเป็นบุคคลที่เป็นที่นับหน้าถือตาคนหนึ่ง ในชุมชน และมักจะเป็นผู้นำในการทำพิธีต่าง ๆ อยู่เสมอ นายสมควรมักรวมกลุ่มกับคนวัยเดียวกันช่วยกันทำงานเกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ คอยให้คำปรึกษาหรือแนะนำในเรื่องเกี่ยวกับพระ และเรื่องทั่ว ๆ ไป ส่วนนางทองคำ มักจะรวมกลุ่มกับคนในวัยเดียวกันเช่นเดียวกันจะช่วยเหลือในด้านอาหารการกินและให้คำแนะนำในเรื่องพิธีกรรมต่าง ๆ ส่วนอนุชามักจะตามตากับยายไปร่วมงานด้วยแทบทุกงาน เพราะในงานจะมีเพื่อนในวัยเดียวกัน มีอาหารและขนมกิน และได้เล่นสนุกด้วย

เมื่องานเลิกนายสมควรและนางทองคำมักจะกลับบ้านก่อนเสมอ ส่วนอนุชาจะกลับเย็นหรือมืดค่ำ เพราะจะชวนเพื่อนในวัยเดียวกัน ไปเที่ยวเล่นต่อ

สำหรับกิจวัตรประจำวันทั้งสามคนทำร่วมกันมีดังนี้คือ

กิจกรรมในวันเสาร์ - อาทิตย์และวันหยุดต่าง ๆ

เวลา	นายสมควร	นางทองคำ	อนุชา	หมายเหตุ
05.00น.	ตื่นนอน/อาบน้ำ	ตื่นนอน/นั่งข้าว		สถานที่ที่อนุชาชอบไปเที่ยวเล่น ได้แก่ วัด โรงเรียน บ้านเพื่อน ตลาดใหม่ เขื่อนแม่กว้ง ลำเหมืองท้ายหมู่บ้าน บางครั้งตามหาเพื่อมากินข้าวพร้อมๆ กัน
06.00น.	เตรียมอาหารเช้า	เตรียมอาหารเช้า		
07.00น.	ให้อาหารไก่/รดน้ำต้นไม้	ทำงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ	ตื่นนอน	
08.00น.	ดูแลทั่วไปในบริเวณบ้าน	ทำความสะอาดบ้าน	รับประทานอาหารเช้า/ทำงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ	
09.00น.	ออกไปทำงานนอกบ้าน	ทำความสะอาดบ้าน	ออกไปเล่นกับเพื่อน	
12.00น.		รับประทานอาหารเช้า	รับประทานอาหารเช้า	
15.00น.		พูดคุยกับเพื่อนบ้าน	ไปบ้านเพื่อน	
16.00น.		เตรียมอาหารเย็น	พูดคุย ดูโทรทัศน์	
17.00น.	กลับถึงบ้าน/พักผ่อน/พูดคุย	ช่วยสานถ้วย	ทำงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ	
18.00น.	รับประทานอาหารเช้า	รับประทานอาหารเช้า	รับประทานอาหารเช้า	
20.00น.	ดูโทรทัศน์/พูดคุย	เก็บล้าง/ทำงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ	ดูโทรทัศน์	
21.00น.	สวดมนต์/นอน	สวดมนต์/นอน	นอน	

กิจกรรมในวันจันทร์ - สุกร์

เวลา	นายสมควร	นางทองคำ	อนุชา	หมายเหตุ
05.00น.	ตื่นนอน/อาบน้ำ	ตื่นนอน/นั่งข้าว	ตื่นนอน	ถ้าไม่ไป ทำงานในนา ก็ไปทำงาน รับจ้าง หรือ อยู่บ้าน นาย สมควรสาน กล้วย นางทอง คำปักผ้า บาง วันอนุชาไม่ ช่วยทำงาน บ้าน ไปเล่น บ้านเพื่อนจน ถึงเย็น
06.00น.	เตรียมอาหารเช้า	เตรียมอาหารเช้า	เตรียมแต่งตัวไปโรงเรียน	
07.00น.	ให้อาหารไก่/รดน้ำต้นไม้	ทำงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ	รับประทานอาหารเช้า/เตรียมตัวไปโรงเรียน	
08.00น.	ดูแลทั่วไปในบริเวณบ้าน	ทำความสะอาดบ้าน		
09.00น.	ออกไปทำงานนอกบ้าน	ทำความสะอาดบ้าน		
12.00น.		รับประทานอาหารเช้า		
15.00น.		พูดคุยกับเพื่อนบ้าน		
16.00น.		เตรียมอาหารเย็น	กลับจากโรงเรียน พุดคุย คูโทรศัพท์	
17.00น.	กลับถึงบ้าน/พักผ่อน/ พุดคุย	ช่วยสานกล้วย	ทำงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ / ไปขี่รถเล่นบ้านเพื่อน	
18.00น.	รับประทานอาหารเช้า	รับประทานอาหารเช้า	รับประทานอาหารเช้า	
20.00น.	คูโทรศัพท์/พุดคุย	เก็บล้าง/ทำงานบ้าน เล็กๆ น้อยๆ	อ่านหนังสือ/ทำการบ้าน	
21.00น.	สวดมนต์/นอน	สวดมนต์/นอน	นอน	

4. นายเพิ่มพรและหลานสาว

นายเพิ่มพร อายุ 68 ปี มีฐานะยากจน มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เช่นรับจ้างทำงานในไร่นา ทำงานก่อสร้าง ขุดบ่อ ทำถนนและงานทั่ว ๆ ไปที่สามารถทำได้ ถ้าช่วงไหนไม่มีใครมาจ้างให้ไปทำงาน นายเพิ่มพรก็จะทำงานจักสาน (สานก๋วย) เป็นอาชีพเสริมให้ครอบครัวซึ่งมีกันอยู่ 2 คน นายเพิ่มพรเป็นหม้าย ภรรยาเสียชีวิตแล้วเมื่อ 12 ปีก่อน ด้วยอุบัติเหตุทางรถยนต์ และปัจจุบันนายเพิ่มพรยังครองตัวเป็นโสดไม่ได้แต่งงานใหม่ นายเพิ่มพรมีบุตรสาว 2 คน คนแรกแต่งงานกับคนจังหวัดชลบุรี และย้ายไปอยู่จังหวัดชลบุรีเมื่อ 10 ปีก่อน และไม่กลับมาเยี่ยม นายเพิ่มพรอีกเลย คนที่ 2 เป็นหญิงชื่อพรทรี อายุ 42 ปี แต่งงานกับนายสมเกียรติ อายุ 45 ปี ทั้งสองมีบุตรสาว 1 คน ชื่อพรรณทิพย์ (ปัจจุบัน 2544) อายุ 14 ปี แต่เดิมนายเพิ่มพรพร้อมครอบครัวของลูกสาวคนเล็ก อาศัยอยู่ด้วยกันที่บ้านของนายเพิ่มพร อำเภอคอยสะเกิด ครอบครัวของนางพรทรีและนายสมเกียรติ มีฐานะยากจนเช่นเดียวกัน ทั้งสองต้องทำงานรับจ้างรายวันทุกชนิด ตามแต่จะมีผู้ว่าจ้าง เช่นเกี่ยวข้าว ถางหญ้า ก่อสร้าง ขุดรอกถนน คูคลอง แต่เดิมาชีพเหล่านี้ก็พอเลี้ยงครอบครัวให้พอมีความสุขอยู่ได้ ต่อมาด้วยปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและต้องการสร้างครอบครัวให้เป็นปึกแผ่นมากขึ้น นายสมเกียรติได้ชวนนางพรทรีไปหางานทำที่กรุงเทพฯ โดยฝากพรรณทิพย์ให้อยู่กับนายเพิ่มพรผู้เป็นตา ทั้งสองจากไปเมื่อพรรณทิพย์อายุได้ 9 ปี ในระยะแรกที่นางสมเกียรติและนางพรทรีไปกรุงเทพฯ นั้น ทั้งสองได้งานทำในบริษัทแห่งหนึ่ง โดยนายสมเกียรติทำงานเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย (ยาม) และนางพรทรีทำงานเป็นพนักงานทำความสะอาดหรือแม่บ้านในบริษัทนั้น เมื่อได้งานทำมั่นคงแล้วนายสมเกียรติและนางพรทรีได้มาเยี่ยมนายเพิ่มพรและพรรณทิพย์อย่างสม่ำเสมอประมาณ 2 - 3 เดือน ต่อครั้ง และส่งเงินให้นายเพิ่มพรและพรรณทิพย์ใช้ด้วย โดยส่งมาทางธนาณัติ เหตุการณ์ผ่านไปประมาณ 1 ปี นางพรทรีมีอาการป่วยด้วยโรคมะเร็งในมดลูก และได้พยายามรักษาตัวที่กรุงเทพฯ เป็นเวลา 1 ปี อาการก็ไม่ดีขึ้น ในช่วงนั้นนายสมเกียรติไม่ได้ส่งเงินให้นายเพิ่มพรและพรรณทิพย์ใช้เลย เพราะเงินหมดไปกับการรักษานางพรทรี จนสุดท้ายนายสมเกียรติเห็นว่าอาการคงไม่ดีขึ้น จึงนำนางพรทรีกลับมาบ้านที่อำเภอคอยสะเกิด นางพรทรีมีชีวิตอยู่ได้อีก 4 เดือนก็เสียชีวิต เมื่อจัดงานศพของนางพรทรีเรียบร้อยแล้ว นายสมเกียรติได้กลับไปทำงานต่อที่กรุงเทพฯ ในบริษัทเดิม และได้แต่งงานใหม่มีลูกอีก 1 คน โดยทอดทิ้งให้พรรณทิพย์อยู่กับนายเพิ่มพรผู้เป็นตาแต่เพียงลำพัง ปัจจุบันนายสมเกียรติไม่ส่งเงินให้ใช้ แต่ก็เขียนจดหมายมาหาพรรณทิพย์บ้างนาน ๆ ครั้ง

ในช่วงที่นางพรทรีพี่ยกกลับมาพักรักษาตัวที่บ้านนั้น นายเพิ่มพรและพรรณทิพย์ได้ช่วยดูแลรักษาพยาบาลนางพรทรีพี่ย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะพรรณทิพย์นั้น ก่อนไปโรงเรียนต้องจัดเตรียมอาหาร น้ำ และยาไว้ให้ ต้องอาบน้ำเช็ดตัว เปลี่ยนเสื้อผ้า จัดที่นอนไว้ให้นางพรทรีพี่ยับร้อยแล้วจึงไปโรงเรียน เมื่อกลับจากโรงเรียนก็ช่วยทำงานบ้านดูแลรักษาพยาบาลนางพรทรีพี่ยับร้อย ป้อนข้าว ป้อนยา ป้อนน้ำ บางครั้งเป็นเพื่อนคุย เพื่อนปลอบใจ และดูแลรับใช้อย่างใกล้ชิด จนกระทั่งนางพรทรีพี่ยเสียชีวิต จากการพูดคุยกับพรรณทิพย์ ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “รักและสงสารแม่มาก หนูพยายามดูแลแม่อย่างดีที่สุดเห็นแม่เจ็บ ร้องไห้ หนูสงสารแม่นานถึงเมื่อก่อนแม่ยังดี ๆ แม่รักหนูมาก คอยดูแลหนูในทุกๆ เรื่อง ทำอาหารให้กิน ซักเสื้อผ้าให้ ให้เงินซื้อขนมด้วย ถ้ามีเวลาแม่ก็จะพาไปเที่ยว และอบรมสั่งสอนหนูให้เป็นคนดี แม่ใจดี แม่รักหนูรักตาและรักพ่อด้วย บางครั้งหนูทำการบ้านไม่ได้แม่ก็สอน บางครั้งแม่เล่านิทานหรือร้องเพลงให้ฟังด้วย อยากให้เวลาเหล่านั้นย้อนกลับมาอีก แต่เป็นไปไม่ได้แล้ว แม่จากไปแล้ว หนูได้แต่สวดมนต์ขอให้เกิดเป็นลูกแม่อีกและขอให้อยู่กับหนูนาน ๆ กว่านี้ด้วย สำหรับพ่อหนูก็คิดถึงเขามากเหมือนกัน แต่เขามีแม่ใหม่แล้ว มีลูกใหม่แล้ว เขาคงไม่คิดถึงและรักหนูเหมือนเดิมแล้ว แต่หนูไม่โกรธพ่อหรอกคะ หนูยังรักพ่อเหมือนเดิมอยากให้พ่อกลับมาเหมือนเมื่อก่อน แต่หนูก็เข้าใจดีพ่อกงไม่มีเวลา แต่พ่อยืนยันจดหมายมาหาหนู หนูก็ดีใจมากแล้วคะ เมื่อก่อนพ่อจะใจดีกับหนูมาก มาหาหนูกับตาที่ไรก็จะให้เงินหนูทุกครั้ง มีของฝากและขนมจากกรุงเทพฯ มาฝากด้วย เมื่อแม่ยังไม่ป่วย พ่อกับแม่มาเยี่ยมหนูกับตาที่ไร พ่อกับแม่จะพาหนูไปเยี่ยมญาติของพ่อ (ปู่ ย่า อา) ที่จังหวัดเชียงรายด้วย ไปค้าง 1 คืน แล้วก็กลับหนูสนุกมาก อยากให้พ่อพาไปอีก แต่พ่อกงไม่พาไปแล้วเพราะไม่มีแม่แล้ว เมื่อก่อนพ่อกับแม่จะมาเยี่ยมหนูและตาและค้างอยู่กับหนู 2-3 คืน หนูมีความสุขและสนุกที่สุดเลยคะ พ่อจะคุยสนุกมาก ชอบเล่าเรื่องตลกและชอบหัวเราะเสียงดังด้วยคะ”

นายเพิ่มพรเมื่ออยู่กับพรรณทิพย์สองคน นายเพิ่มพรได้เลี้ยงดูพรรณทิพย์อย่างดีตามอัตราตลอดมา ให้ความช่วยเหลือทางด้านปัจจัย 4 (อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ดูแลรักษาพยาบาล) ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ค่าศึกษาเล่าเรียน นอกจากให้การเลี้ยงดูทางด้านร่างกายแล้วทางด้านจิตใจนายเพิ่มพรก็ให้ความรัก เมตตาสงสาร ให้ความอบอุ่นเป็นเพื่อนคุยเพื่อนปรึกษาที่ดีต่อกันตลอดมา นายเพิ่มพรมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดีนัก เนื่องจากไม่มีไร่นาทำเป็นของตนเอง ต้องทำงานรับจ้างรายวัน ซึ่งปัจจุบันก็ไม่ค่อยมีงานให้ทำมากนัก และเนื่องจากตัวนายเพิ่มพรเองก็มีสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงมากนัก นายเพิ่มพรป่วยด้วยโรคไตเรื้อรังมาหลายปีแล้ว อาการไม่หายขาดแม้ว่าจะพยายามรักษาตัวเอง ทั้งรักษาในโรงพยาบาลและรักษาด้วยยาสมุนไพร ทำให้บางครั้งเมื่อมีอาการกำเริบขึ้น นายเพิ่มพรต้องพักรักษาตัวอยู่บ้าน ไปทำงานไม่ได้ ซึ่งก็หมายถึงการขาด

รายได้ด้วย หรือบางครั้งถ้าอาการเจ็บป่วยมีไม่มากนัก นายเพิ่มพรก็จะสานก้วย (สานไม้ไผ่เป็น ตะกร้าใส่ผักและผลไม้) ซึ่งวันหนึ่ง ๆ ก็ทำได้จำนวนไม่มาก และก้วยราคาต่อใบก็ไม่แพงนัก (ประมาณ 4 - 5 บาทต่อใบ) ทำให้นายเพิ่มพรและพรรณทิพย์เดือดร้อนเรื่องการเงินอยู่บ่อยครั้ง เพราะพรรณทิพย์เองเรียนหนังสือก็มีค่าใช้จ่ายไม่มากนักน้อย และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีก แต่นายเพิ่มพร ก็อดทนหาเลี้ยงตัวเองและพรรณทิพย์ได้ตลอดมา

ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้านของนายเพิ่มพรและพรรณทิพย์ จะเห็นบ้านมีลักษณะเป็นเรือนไม้ ชั้นเดียว ใต้ถุนสูง หลังคามุงด้วยไม้แบบสมัยก่อน ปลูกอยู่ในเนื้อที่ประมาณ 100 ตารางวา สภาพบ้านเก่าและทรุดโทรมมาก ภายในบ้านมีลักษณะเป็นห้องกว้าง ๆ ห้องเดียว นายเพิ่มพรและพรรณทิพย์แบ่งมุมกันอยู่คนละด้านอย่างเห็นได้ชัด มุมของพรรณทิพย์จะอยู่ด้านใน มีกองหนังสือ และตู้เสื้อผ้าพลาสติกเป็นฉากกัน ส่วนนายเพิ่มพรจะอยู่ด้านหน้า มีเสื่อเก่า ๆ ปูเป็นที่นอน ภายในบ้านมีแต่ก้อนข้างสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยพอสมควร ใต้ถุนบ้านจะทำเป็นห้องครัว มี เเคร่ไม้ไผ่เล็ก ๆ ไว้สำหรับนั่งกินข้าวและบริเวณเเคร่ไม้ไผ่นี้ที่นายเพิ่มพรใช้เป็นที่นั่งจักสาน (สานก้วย) และใช้รับแขกด้วย อุปกรณ์เครื่องใช้ในการทำครัวและอุปกรณ์ในการรับประทานอาหารแลดูสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ภายในบริเวณบ้านสะอาดร่มรื่น มีต้นไม้ใหญ่หลาย ชนิดปลูกเป็นรั้วรอบๆ บ้าน เช่น มะม่วง ลำไย มะพร้าว และขนุน ด้านหน้าบ้านปลูกพืชผักสวน ครัวไว้ในกระถางแทนไม้ดอกไม้ประดับมากมาย เช่น สะระแหน่ ผักไผ่ หอม มะเขือ และอื่น ๆ อีกหลายชนิด นายเพิ่มพรเลี้ยงไก่ไว้ 5 - 6 ตัว โดยให้เหตุผลในการเลี้ยงว่า “เอาไว้ให้พรรณทิพย์ เก็บไข่กิน บางครั้งเมื่อไม่มีอะไรกินกับข้าว ผมก็เอาไข่มากินบ้านเหมือนกัน แต่กินนานๆ ครั้ง เพราะพรรณทิพย์ไม่ยอมให้ผมฆ่าไก่ ผมฆ่าไก่แกงกินทีไร พรรณทิพย์ไม่ยอมกินข้าวกับผมเลย บอกว่าสงสาร แต่บางครั้งก็จำเป็นเพราะเราากจน” เป็นที่น่าสังเกตว่าภายในบ้านไม่มีอุปกรณ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าเลย มีวิทยุทรานซิสเตอร์เล็ก ๆ หนึ่งเครื่อง และพาหนะที่ใช้ไปไหนมาไหนก็คือ จักรยาน นับว่าทั้งสองคนใช้ชีวิตอยู่ตามอัตภาพอย่างแท้จริง

ในยามว่างนายเพิ่มพรก็จะคุยกับพรรณทิพย์บ้าง ปรีกษาหารือกันด้วยเรื่องต่าง ๆ บ้าง เช่น เรื่องการเรียน การใช้จ่ายภายในบ้าน บางครั้งพรรณทิพย์ก็จะเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่พบเห็นใน โรงเรียนบ้าง หรือเล่าข่าวที่ได้ยินได้ฟังมาหรือจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้านบ้างให้นายเพิ่มพรฟัง บางครั้งเมื่ออ่านหนังสือพิมพ์พบข่าวที่น่าสนใจหรือเห็นว่าแปลก พรรณทิพย์ก็จะนำมาเล่าให้นายเพิ่มพรฟัง ในแต่ละวัน พรรณทิพย์จะใช้เวลาอยู่กับนายเพิ่มพรน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานอื่น ๆ เวลาว่างส่วนใหญ่ของพรรณทิพย์จะหมดไปกับการอ่านหนังสือ ทำการบ้าน ฟังวิทยุ

และบางครั้งก็จะไปหาเพื่อนที่บ้านติดกัน เรียนหนังสือ โรงเรียนเดียวกัน และชั้นเดียวกันด้วย (พรรณทิพย์เรียนอยู่ชั้น ม. 2)

เนื่องจากใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันเพียง 2 คน ตาหลาน และนายเพิ่มพรก็มีสุขภาพไม่ค่อยดีนัก เจ็บป่วยบ่อย ต้องเป็นภาระให้พรรณทิพย์ในบางครั้ง แต่ก็ยังทำหน้าที่ของตาที่ดี คือให้คำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ เช่น การวางตัว การปฏิบัติตัว การดูแลสุขภาพ การใช้ชีวิต การคบเพื่อนต่างเพศ และให้ความรู้เรื่องวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อบรมสั่งสอนหรือดูแลอย่างเข้มงวดใกล้ชิดนัก เพราะนายเพิ่มพรต้องไปทำงาน บางครั้งใกล้บ้าน บางครั้งไกลบ้านออกไปนอกหมู่บ้าน ทำให้บางครั้งต้องกลับบ้านค่ำ แต่นายเพิ่มพรก็เป็นห่วงและคอยระมัดระวังและดักเตือนพรรณทิพย์ตลอดมา

บางครั้งนายเพิ่มพรจะชวนพรรณทิพย์ไปซื้อของใช้จำเป็นในบ้าน โดยนั่งรถไปซื้อของในเมือง แต่ก็นาน ๆ ครั้ง ส่วนใหญ่แล้วนายเพิ่มพรจะไปคนเดียว หรือพรรณทิพย์ไปคนเดียวมากกว่า เพราะนายเพิ่มพรแก่แล้ว และบางครั้งก็ไม่เข้าใจ และซื้อของไม่เป็น พรรณทิพย์จะเป็นคนจัดการมากกว่า ส่วนมากพรรณทิพย์จะชวนเพื่อนที่อยู่ข้าง ๆ บ้าน ไปด้วยกัน ซึ่งพรรณทิพย์จะถือโอกาสไปเดินเที่ยวหรือเปิดหูเปิดตาบ้าง โดยจะขอลิขิตนายเพิ่มพรไปมากเป็นพิเศษ ซึ่งนายเพิ่มพรก็เข้าใจและไม่บ่นว่าแต่อย่างใดเวลาที่พรรณทิพย์มีเรื่องไม่สบายใจ เงา คิดถึงพ่อแม่หรือต้องการคำแนะนำปรึกษาพูดคุย ส่วนมากพรรณทิพย์จะเล่าหรือบอกตามเป็นบางเรื่อง แต่บางเรื่องก็ไม่อยากเล่าให้ฟังเพราะกลัวตาไม่เข้าใจ และบางครั้งกลัวตาไม่สบายใจด้วย จากการพูดคุยกับพรรณทิพย์ ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “เมื่อก่อนเขียนจดหมายไปหาพ่อบ้าง เพราะเเงา คิดถึงพ่อ แต่พ่อก็ตอบจดหมายบ้าง ไม่ตอบบ้าง ก็รู้ว่าพ่อคงไม่ว่าง ตอนหลัง ๆ ก็เลยนาน ๆ เขียนที นึกถึงพามาเป็น 6 - 7 เดือน ยังไม่ได้เขียนหาพ่อเลย ส่วนมากเรื่องที่เขียนก็คือ จะบอกพ่อว่าคิดถึง ขอเงินใช้บ้าง ให้มาหาบ้าง แต่ส่วนมากอยากคุยกับพ่อกว่า”

เนื่องจากนายเพิ่มพรมีอาชีพรับจ้างรายวัน ตามแต่จะมีผู้ว่าจ้างให้ทำอะไร นายเพิ่มพรและพรรณทิพย์จะตื่นนอนแต่เช้าตรู่ และช่วยกันประกอบอาหาร ทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามความจำเป็น พรรณทิพย์จะเป็นแม่ครัวในการทำอาหาร ส่วนนายเพิ่มพรจะช่วยเป็นที่ปรึกษาบ้าง ให้คำแนะนำในการทำอาหารบ้าง ซึ่งโดยมากมักเป็นอาหารง่าย ๆ ไม่ต้องใช้เวลา และความพิถีพิถันในการทำมากนัก ทั้งสองคนจะรับประทานอาหารเช้าด้วยกัน เมื่อเรียบร้อยแล้ว ทั้งสองคนจะออกจากบ้านพร้อมกัน โดยพรรณทิพย์จะซ้อนรถจักรยานนายเพิ่มพรไปลงปากทางและพรรณทิพย์นั่งรถประจำทางไปโรงเรียนอีกต่อหนึ่ง

ในตอนเย็นหลังจากพระรณทิพย์กลับจากโรงเรียนแล้ว พระรณทิพย์จะทำงานบ้านทุกอย่าง เช่น ประกอบอาหารเย็น ซักผ้า (ทั้งของตนเองและของนายเพิ่มพรด้วย) ทำงานบ้าน ถูบ้าน กวาดบ้าน ล้างจาน รดน้ำต้นไม้ ให้อาหารไก่ จนมืดค่ำนายเพิ่มพรถึงจะกลับบ้าน โดยพระรณทิพย์จะรับประทานอาหารก่อน หลังรับประทานอาหารเย็นแล้ว พระรณทิพย์จะทำการบ้านบ้าง คุยกับนายเพิ่มพรบ้าง ปรึกษาหารือกันในเรื่องต่าง ๆ บ้าง ตามแต่จะมีเรื่องราวใดในแต่ละวัน

ถ้าในวันใดที่นายเพิ่มพรไม่ได้ไปรับจ้างรายวันที่ใด ๆ นายเพิ่มพรจะอยู่บ้าน ช่วยพระรณทิพย์ทำงานบ้านบ้าง แต่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่หลังจากทานอาหารเข้าด้วยกันแล้ว นายเพิ่มพรจะทำงานจักรสานตลอดทั้งวัน โดยทำงานไปฟังวิทยุไปด้วย ซึ่งในแต่ละวันนายเพิ่มพรจะสานกล้วยได้ประมาณวันละ 10 - 15 ใบ จะขายได้ในราคาใบละ 4 - 5 บาท (ขายปลีก) ถ้าขายในราคาขายส่ง ก็จะได้ราคาใบละ 2 - 3 บาท แต่จำนวนกล้วยที่สานได้นี้มักได้ไม่แน่นอนในแต่ละวัน เพราะถ้าบางวันนายเพิ่มพรมีสุขภาพไม่แข็งแรง อาการโรคไตกำเริบวันนั้นก็จะสานได้น้อย เพราะต้องนอนพักผ่อนบ้าง หลังจากรับประทานอาหารเช้าแล้ว นายเพิ่มพรจะช่วยทำงานบ้านบ้าง เช่น รดน้ำต้นไม้ ให้อาหารไก่ หลังจากนั้นนายเพิ่มพรก็จะไปคุยกับเพื่อนบ้านบ้าง บางครั้งคุยในเรื่องการทำมาหากินบ้าง เรื่องทั่ว ๆ ไปในหมู่บ้านบ้าง บางครั้งคุยกับเพื่อนบ้านที่อยู่ไกลออกไป นายเพิ่มพรก็จะกลับบ้านค่ำบ้าง แต่ก็จะไม่ดึกมากนัก เพราะนายเพิ่มพรเป็นห่วงพระรณทิพย์มากเหมือนกัน

ในวันหยุดเสาร์ - อาทิตย์ หรือวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ ที่พระรณทิพย์ไม่ได้ไปโรงเรียน หลังจากทำงานบ้านต่าง ๆ เสร็จเรียบร้อยแล้ว พระรณทิพย์ก็จะช่วยนายเพิ่มพรสานกล้วยด้วย โดยนายเพิ่มพรจะสอนให้พระรณทิพย์ทำ ซึ่งพระรณทิพย์ก็พอทำได้ แม้ว่าจะไม่ค่อยสวยงามมากนัก นอกจากนี้ในบางครั้ง ก็จะมีคนมาจ้างให้พระรณทิพย์ไปทำงานพิเศษ เช่น ช่วยเลี้ยงเด็กบ้าง เก็บพริกบ้าง พระรณทิพย์ก็จะไป เพราะงานเหล่านี้ จะเป็นรายได้ให้พระรณทิพย์ได้ใช้จ่ายไปได้หลายวัน ดึกว่าอยู่บ้านเฉย ๆ หรือสานกล้วยอยู่กับบ้าน แต่ถ้าอยู่บ้านสานกล้วย พระรณทิพย์ก็จะคุยกับนายเพิ่มพรเสมอ ด้วยเรื่องทั่วไป เรื่องเรียนบ้าง ในช่วงนี้บางครั้งนายเพิ่มพรก็จะเล่าเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับนิทานบ้าง ความหลังต่าง ๆ บ้างให้พระรณทิพย์ฟัง ซึ่งทำให้การทำงานของทั้งสองคนไม่เจิบเหวจากกันไป บางครั้งถ้าไม่มีเรื่องคุยทั้งสองก็จะเปิดวิทยุฟังด้วยกัน จากการพูดคุยกับนายเพิ่มพร นายเพิ่มพรได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ สงสารเขามาก บางครั้งตาเห็นเขาเจิบ ๆ ไม่พูด ไม่คุย ตาก็ไม่สบายใจ เขาคงเหงา ไม่รู้จะคุยกับใคร ตาเองก็แก่แล้ว ก็ไม่รู้จะไปคุยอะไร และเขาก็คงเหนื่อยเพราะต้องทำงานบ้านช่วยตาทุกอย่าง ตาเองก็ได้พึ่งพาเขาอย่างมาก บ้านช่องสะอาดเรียบร้อย บางครั้งถ้าตาทำสกปรกเลอะเทอะ เขาก็จะบ่นว่าตาเหมือนกัน ตาทำอะไรต้อง

ระมัดระวังเสมอ ทุกวันนี้ตายอมเหนื่อยยาก หาเงินส่งเสียให้เขาได้เรียนสูง ๆ จะได้มีงานดี ๆ ทำเลี้ยงตัวเองได้ บางครั้งตาไม่สบายแต่ก็ต้องไปทำงานหาเงิน เพราะถ้าตาไม่หาเงินให้เขา เขาก็คงไม่รู้จะไปหาได้ที่ไหน แต่เขาก็ขยันนะ บางที เสาร์ - อาทิตย์ เขาก็ไปทำงานรับจ้างเหมือนกัน พ่อเขาไม่ส่งให้ใช้เลย เขามีลูกใหม่ เมียใหม่ แต่ไม่เป็นไร หลานคนเดียวตาเลี้ยงได้ ตาเองก็จะขอฝากผีฝากไข้กับเขาเหมือนกัน ลูกคนโตก็ไม่รู้ไปไหน ตาติดต่อเขาไม่ได้เลย ตอนนี้ก็เท่ากับเรามีกันและกัน 2 คน ตาเป็นกังวลแต่เพียงว่าถ้าตาตายไปแล้ว เขาจะอย่างไร เขาจะอยู่กับใคร กลัวเขาลำบาก อยากรู้ก็ตามก็ขอให้เขาโตกว่านี้และเรียนจบ มีงานทำเสียก่อน แล้วตาค่อยตายก็แล้วกัน”

สำหรับพรรณทิพย์ ได้พูดถึงนายเพิ่มพรให้ผู้วิจัยฟังว่า “รักตามาก ทุกวันนี้ได้ช่วยเหลือตาทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ ตาลำบาก แก่แล้วยังต้องทำงานหาเงินให้หนูใช้ ตาให้หนูไปโรงเรียนวันละ 15 บาท ทุกวัน หนูเอาข้าวจากบ้านไปกินที่โรงเรียนด้วย เพราะถ้าไม่เอาไป หนูจะไม่มีเงินซื้อข้าวกิน แต่หนูก็ไม่เคยขอตาเพิ่มมากกว่านี้ บางทีหนูก็ทำงานพิเศษได้บ้าง หนูก็จะเอาไว้ใช้จ่ายที่โรงเรียน ตาบอกให้หนูประหยัด หนูก็ประหยัดสุด ๆ อยู่แล้ว หนูมีเสื้อผ้าไปโรงเรียน 2 ชุด ต้องซักทุกวัน เปลี่ยนกันใส่ สำหรับชุดไปเที่ยวหนูหาเงินซื้อเอง บางครั้งตาขายกล้วยได้มาก ๆ ตาก็ให้หนูใช้บ้าง หนูก็เอาเก็บไว้ซื้อของที่อยากได้หรือซื้อขนมกินบ้าง หนูสงสารตา บางครั้งตาคิดถึงแม่หนู ก็จะคิดถึงป้าอีกคน เพราะตาพูดกับหนูบ่อยมาก อยากให้ป้ามาหา อยากให้แม่หนูยังอยู่ หนูสงสารตามาก แต่ไม่รู้จะช่วยอย่างไร เพราะสิ่งที่ตาคิดมันเป็นไปได้ยากเต็มที ทุกวันนี้หนูอยากให้ตาหายป่วยมาก เพราะเวลาตาไม่สบาย หนูต้องหยุดโรงเรียนดูแลตา บางครั้งหนูต้องพาตาไปหาหมอ บางครั้งหนูเห็นตาทรมานมาก หนูสงสารตา เวลาตาไม่เจ็บป่วย ตาจะช่วยทำงานบ้านได้มาก และตาก็สุขสนุกด้วย”

สำหรับกิจกรรมในชุมชน หรือกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ นายเพิ่มพรก็จะไปร่วมบ้าง ตามแต่จะว่างจากงานหรือไม่ ถ้ามีคนมาว่าจ้างให้ทำงานในวันเทศกาลต่าง ๆ นายเพิ่มพรมักจะไปทำงานมากกว่า สำหรับปีหนึ่ง ๆ จะมีงานกิจกรรมหลายประเภท เช่น งานสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา ออกพรรษา วันพระหรือวันสำคัญต่าง ๆ นายเพิ่มพรก็จะไปบ้าง โดยมากมักจะไปคนเดียว ส่วนพรรณทิพย์จะอยู่บ้านทำงานบ้านหรืออ่านหนังสือมากกว่า ส่วนงานประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญ ๆ เช่น ปีใหม่เมือง หรือรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ นายเพิ่มพรมักชวนพรรณทิพย์ไปด้วยเสมอ แต่พรรณทิพย์ก็มักจะไปบ้าง ไม่ไปบ้าง นอกจากจะเป็นญาติผู้ใหญ่ที่สนิทสนมคุ้นเคย หรือเป็นผู้มีพระคุณจริง ๆ จึงต้องบังคับให้พรรณทิพย์ไปด้วย

สำหรับงานบุญต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น งานศพ งานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ หรืองานทำบุญบ้าน ถ้าเป็นญาติหรือคนที่รู้จักสนิทสนมคุ้นเคยกัน นายเพิ่มพรก็จะไปร่วมด้วยเสมอ โดยจะไปร่วมตั้งแต่วันแรก ๆ ของงาน จนกระทั่งงานเสร็จสิ้น ซึ่งนายเพิ่มพรจะมีฝีมือในเรื่องของการจักสาน การตัดกระดาษและการตกแต่ง การทำตุ๊ก (ธง) ดังนั้นเมื่อบ้านใครมีงานมักจะมาขอความช่วยเหลือจากนายเพิ่มพรเกือบทั้งหมด สำหรับพรณทิพย์ ถ้าเป็นงานของญาติสนิทกัน พรณทิพย์ก็จะไปร่วมด้วยเสมอ และมักทำหน้าที่เสิร์ฟน้ำ เสิร์ฟอาหารบ้าง เก็บล้างบ้าง และมักจะช่วยงานจนงานเสร็จสิ้นเสมอ แต่ถ้าเป็นงานของคนที่ไม่คุ้นเคยหรือไม่ใช่ญาติสนิทกัน พรณทิพย์จะไม่ไป จะอยู่บ้านทำงานบ้าน หรืออ่านหนังสือ หรือคุยกับเพื่อนข้าง ๆ บ้านมากกว่า

บางครั้งเมื่อมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้นในบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่มักได้แก่นายเพิ่มพร ซึ่งบางครั้งนอกจากโรคประจำตัวแล้ว นายเพิ่มพรยังมีโรคชราและโรคอื่น ๆ ด้วย เช่น ปวดเมื่อย ความดันโลหิตสูง และอื่น ๆ พรณทิพย์จะช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิด บางครั้งต้องปั่นจักรยานไปซื้อยาให้นายเพิ่มพรบ้าง หายาคมยาหม่องให้บ้าง ถ้านายเพิ่มพรเป็นมาก พรณทิพย์ก็จะลาโรงเรียนเพื่ออยู่เป็นเพื่อน

ในขณะเดียวกันถ้าพรณทิพย์ป่วย นายเพิ่มพรก็จะช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิดเช่นเดียวกัน แต่ที่ผ่านมา พรณทิพย์ยังไม่เคยป่วยหนักมากขนาดล้มหมอนนอนเสื่อเลยสักครั้ง คงเจ็บป่วยบ้างเล็กน้อย เช่น ปวดหัวตัวร้อนธรรมดา นายเพิ่มพรก็จะหาใบให้รับประทานและแนะนำต่าง ๆ ซึ่งทั้งสองคนก็ต่างดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันอย่างดี

กิจวัตรประจำวันในวันจันทร์ - ศุกร์

เวลา	นายเพิ่มพร	พรณทิพย์	หมายเหตุ
05.00 น.	ตื่นนอน / ช่วยประกอบอาหาร / ให้	ตื่นนอน / ประกอบอาหารเช้า/นั่งข้าว	พรณทิพย์จะซ้อนรถจักรยานตาไปลงปากทางและต่อรถไปโรงเรียน
06.00 น.	อาหารไก่ รับประทานอาหารร่วมกัน	รับประทานอาหารร่วมกัน / เตรียมตัว	
07.00 น.	/เตรียมตัวไปทำงาน/เตรียมอาหารไป	ไปโรงเรียน/เตรียมอาหารไปกินที่โรงเรียน	
17.00 น.	กินกลางวัน ออกจากบ้านพร้อมกัน	เรียน ออกจากบ้านพร้อมกัน กลับถึง	
18.00 น.	กลับถึงบ้าน/รับประทานอาหารเย็น /	บ้าน/ซักผ้า/ทำงานบ้านเตรียมอาหาร	
19.00 น.	พูดคุย พักผ่อน / เข้านอน	เย็น/รดน้ำต้นไม้ รับประทานอาหาร	
20.00 น.		เย็น/เก็บล้าง ให้อาหารไก่ เตรียม	
21.00 น.		อาหารให้ตนเก็บล้าง/พูดคุย เตรียมอาหารสำหรับทำตอนเช้า ทำการบ้าน / อ่านหนังสือ เข้านอน	

กิจกรรมประจำวัน ในวันเสาร์ - อาทิตย์ หรือวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ (และนายเพิ่มพรอยู่บ้าน)

เวลา	นายเพิ่มพร	พรรณทิพย์	หมายเหตุ
05.00 น.	ตื่นนอน / นึ่งข้าว / ช่วยเตรียมอาหาร	ตื่นนอน / นึ่งข้าว / ช่วยเตรียมอาหาร	
06.00 น.	ให้อาหารไก่/ดูแลต้นไม้/รดน้ำต้นไม้	ทำงานบ้าน/ดูบ้าน/กวาดบ้าน/ซักผ้า	
07.00 น.	กินอาหาร / พุดคุย	กินอาหาร / พุดคุย	
08.00 น.	สานก๋วย / พุดคุย	เก็บล้าง / ช่วยสานก๋วย / พุดคุย	
12.00 น.	กินอาหารกลางวัน / พุดคุย	กินอาหารกลางวัน / พุดคุย	
13.00 น.	สานก๋วย	พักผ่อน / อ่านหนังสือ / คุยกับเพื่อน / ทำงานบ้าน / ออกไปเที่ยวนอกบ้าน	ถ้าไม่มีงานบ้าน พรรณทิพย์จะออกจากบ้านไปหาเพื่อน
14.00 น.	พักผ่อน / นอนหลับ		
16.00 น.	เตรียมอาหารเย็น / ให้อาหารไก่	ช่วยเตรียมอาหารเย็น	
18.00 น.	ทานอาหารเย็น / พุดคุย / ซักถาม	ทานอาหารเย็น / พุดคุย / ซักถาม	
19.00 น.	คุยกับเพื่อนบ้าน / ไปหาเพื่อนบ้าน	เก็บล้าง / ทำงานบ้าน / อ่านหนังสือ / ทำธุระส่วนตัว	
20.00 น.	พักผ่อน / เข้านอน	พักผ่อน / เข้านอน	

5. นายดวงแสง นางสายบัวและหลานสาว

นายดวงแสง อายุ 68 ปี และนางสายบัวอายุ 67 ปี ทั้งสองคนมีอาชีพทำนา แต่มีที่นาทำกินของตนเองเพียงเล็กน้อยประมาณ 3 ไร่ มีฐานะปานกลาง นอกจากทำนาในนาของตนเองแล้ว ถ้ามีเวลาว่าง นายดวงแสงก็จะรับจ้างปลูกถั่ว ถั่วเขียว หรืองานอื่นๆ ที่พอจะทำได้ สำหรับนางสายบัว นอกจากจะช่วยนายดวงแสงทำงานในนาของตนเองแล้ว นางสายบัวก็มักจะอยู่บ้านไม่ค่อยได้ไปไหนและทำอะไรที่เป็นหลักมากนัก เนื่องจากสุขภาพไม่ค่อยดี(หูหนวก)และต้องมีการเลี้ยงดูหลานที่ลูกสาวทั้ง 2 คนนำมาฝากให้ช่วยเลี้ยงดูอีกด้วย

นายดวงแสงและนางสายบัวมีลูกสาว 2 คน คนแรกชื่อนางดวงใจ ปัจจุบัน (พ.ศ. 2544) อายุ 35 ปี แต่เดิมนางดวงใจมีอาชีพเป็นนักร้องในห้องอาหารแห่งหนึ่งในตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เป็นนักร้อง ได้ระยะเวลาหนึ่ง นางดวงใจเกิดตั้งครรภ์และพ่อของเด็กในท้องไม่ยอมรับเป็นลูก ทำให้ดวงใจลำบากมากและลาออกจากอาชีพนักร้อง กลับมาอยู่บ้านกับนายดวงแสงและนางสายบัวที่บ้าน จนกระทั่งคลอดลูกออกมาเป็นเด็กหญิง ชื่อวราภรณ์ เมื่อคลอดวราภรณ์แล้ว ดวงใจกลับไปทำงานในตัวเมืองเชียงใหม่ต่อ โดยเปลี่ยนอาชีพเป็นลูกจ้างอยู่ในร้านตัดเสื้อผ้าสตรีแห่งหนึ่ง และได้แต่งงานใหม่กับพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่โดยเข้าบ้านอยู่ด้วยกัน และมีลูกชาย 1 คนปัจจุบันอายุ 9 ปี

สำหรับวราภรณ์ เมื่อดวงใจแข็งแรงดีแล้ว ได้ฝากวราภรณ์ไว้กับนายดวงแสงและนางสายบัวช่วยเลี้ยงดู โดยส่งเงินค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูให้ตลอดมา วราภรณ์จึงอยู่กับนายดวงแสงและนางสายบัว ซึ่งเป็นตาและยายตั้งแต่นั้นเรื่อยมา โดยปัจจุบัน (พ.ศ. 2544) วราภรณ์อายุ 14 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยม 2 โรงเรียนประจำอำเภอ วราภรณ์จะรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ดวงใจ พ่อใหม่ และน้องอย่างดี โดยวราภรณ์ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “รักพ่อกับแม่มากถึงแม้ว่าจะไม่ใช่พ่อจริงๆ แต่หนูก็รักพ่อกับแม่ และพ่อก็คงรักหนูด้วยเพราะพ่อใจดีต่อหนูมาก ให้เงินหนูใช้ เวลาที่หนูไปหาพ่อกับแม่และน้องในเมืองพ่อกับแม่จะพาหนูซื้อของไปเที่ยวตามที่ต่าง ๆ ที่หนูอยากไปเสมอ พ่อดีกับหนูมากค่ะและหนูก็รักน้องใหม่ด้วย” ดวงใจและสามีพร้อมด้วยลูกชายคนเล็กจะมาหาวราภรณ์ นายดวงแสงและนางสายบัว ประมาณ 1-2 เดือนต่อครั้ง และส่งเงินให้วราภรณ์เป็นค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายอย่างอื่นๆ อย่างสม่ำเสมอโดยจะฝากเงินไว้กับนางสายบัว เมื่อวราภรณ์ต้องการใช้ก็สามารถไปขอได้ที่นางสายบัว

ส่วนลูกสาวคนที่ 2 ของนายดวงแสงและนางสายบัว ชื่อสายใจ ปัจจุบัน(พ.ศ. 2544) อายุ 32 ปี นางสายใจจะช่วยนายดวงแสงและนางสายบัวทำงานในนาบ้าง รับจ้างทำงานเล็กน้อยๆ ทั่วๆ ไปบ้าง บางครั้งมีเวลาก็จะไปรับผ้าที่กลุ่มสตรีแม่บ้านนำมาปักหารายได้บ้าง (ก่อนหน้า

สายใจเคยทำงานในห้องอาหารแห่งหนึ่งในตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ และลาออกมาได้ประมาณ 3 ปีแล้ว) สายใจแต่งงานแล้ว และแยกทางกับสามีเมื่อ 3 ปีก่อน มีบุตรชาย 1 คน ชื่อทงศักดิ์ ปัจจุบัน (พ.ศ. 2544) อายุ 5 ปี และอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน กับนายดวงแสงนางสายบัวและวราภรณ์

สายใจและทงศักดิ์ ซึ่งเป็นบุตรชาย มีสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงมากนัก เนื่องจากสายใจติดเชื้อ HIV แต่อาการอยู่ในขั้นไม่รุนแรงมากนัก สายใจยังแข็งแรงและสามารถทำงานได้ตามปกติ เพียงแต่ ต้องคอยระมัดระวังรักษาสุขภาพและอาหารเท่านั้น ส่วนทงศักดิ์ ก็ค่อนข้างอ่อนแอ เจ็บโรค ไม่ค่อยแข็งแรงแต่ก็ไม่ถึงขั้นเจ็บป่วยล้มหมอนนอนเสื่อแต่อย่างใด ยังคงวิ่งเล่นและซุกซนตามธรรมชาติของ เด็กอยู่ตลอดเวลา (สายใจยืนยันกับผู้วิจัยว่า ทงศักดิ์ไม่มีเชื้อ HIV)

สายใจและวราภรณ์จะสนิทสนมกันเป็นพิเศษ ทั้ง 2 คนจะชอบพูดคุยกัน ปกปักรักษา และ แนะนำช่วยเหลือกันตลอด โดยวราภรณ์จะช่วยดูแลทงศักดิ์ เป็นเพื่อนเล่น ซึ่งแบ่งเบาภาระในการเลี้ยงดูทงศักดิ์จากสายใจและนางสายบัวได้ดียิ่ง

นายดวงแสง นางสายบัวและนางสายใจได้อบรมเลี้ยงดูวราภรณ์และทงศักดิ์ด้วยความรักความเอาใจใส่ในทุก ๆ ด้าน เพราะนอกจากจะดูแลในด้านปัจจัย 4 (อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย) แล้ว เป็นผู้ให้คำแนะนำคำปรึกษาเป็นเพื่อนช่วยคิดช่วยตัดสินใจต่าง ๆ ให้กับวราภรณ์อยู่เสมอ นอกจากนี้ยังให้ความอบอุ่นทางใจ คอยให้ความช่วยเหลือในทุกๆด้านแก่วราภรณ์เสมอ

จากการพูดคุยกับนายดวงแสง นายดวงแสงได้เล่าถึงการเลี้ยงดูวราภรณ์ให้ผู้วิจัยฟังว่า “วราภรณ์ไม่ค่อยได้เป็นภาระให้ตามากนักเพราะเขาช่วยตัวเองได้ดี นอกจากช่วยตัวเองได้ดีแล้วยังแบ่งเบาภาระในด้านต่าง ๆ ไปได้มาก ตาและยายเบาแรงขึ้นเยอะ เรื่องเงินทองตาก็ไม่ค่อยได้เป็นกังวลมากนักเพราะแม่เขาฝากไว้ ให้ทั้งค่ากินค่าใช้จ่ายรายวันและค่าเรียนหนังสือ แต่ตาก็คอยถามเขาเสมอ เวลาเห็นเขาหงุดหงิดใจ อารมณ์ไม่ดี ตาก็จะคอยปลอบใจเขา ชวนพูดคุยชวนคุย ให้เขาสบายใจขึ้น แต่วราภรณ์จะขี้เกียจอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน ตาต้องคอยถามเขาเสมอว่ามีการบ้านหรือเปล่า ทำไมไม่ทำ ตาเป็นห่วงเขาอยากให้เขาเรียนเก่งๆ จะได้ไม่ลำบากอย่างตา และอีกอย่างหนึ่งถ้าวราภรณ์เรียนไม่เก่งหรือมีปัญหาในการเรียนแม่เขา (ดวงใจ) จะว่าตาเอาได้ว่าไม่ดูแลลูกสาวเขา ตาก็เลยต้องดูแลเอาใจใส่เขาหน่อย เขาจะได้ไม่รู้สึกว่าเขาทอดทิ้งเขา และความจริงตารักเขามากนะ ถ้าเขาจบม.3 เขาต้องไปอยู่กับแม่เขาที่ในเมือง ตาคงคิดถึงมากเลย”

สำหรับวราภรณ์ ได้เล่าถึงความรู้สึกที่มีต่อนายดวงแสงและนางสายบัวผู้เป็นตาและยายว่า “อยู่กับตาและยายก็รักตาและยายมาก พยายามช่วยตาและยายทำงานบ้านแบ่งเบาภาระเท่าที่จะทำได้ แต่บางครั้งก็รู้สึกเบื่อและก็เหงาด้วย บางครั้งยายชอบพูดเสียงดังใส่ และเวลาพูดกับยายก็ต้องพูดเสียงดัง บางครั้งเพื่อตัดปัญหาที่เลยไม่อยากพูดคุยกับใคร อยู่เฉย ๆ ดีกว่า สำหรับตาหนู

สงสารตามาก ตาทำงานเหนื่อย บางครั้งตากลับมามืด แต่ก็ไม่อยากถามอะไรตา กลัวว่าจะเป็นกรรบกวนตาแต่ตาก็จะใจดีต่อหนูเสมอ บางครั้งถ้าหนูและตามีเวลาว่าง ๆ หนูก็จะคุยกับตาบ่อยเหมือนกัน แต่ยายจะขี้บ่นมาก แต่หนูก็อดทนค่ะ” นอกจากนี้วราภรณ์ยังได้พูดถึงแม่และพ่อใหม่ให้ผู้วิจัยฟังว่า “รักแม่และพ่อใหม่มาก อยากไปอยู่กับแม่ที่บ้านในเมืองแต่แม่บอกว่าให้เรียนให้จบชั้นมัธยม 3 ก่อนแล้วจะมารับไปอยู่ด้วย ตอนนี้ให้อยู่เป็นเพื่อนตาและยายไปก่อน แม่และพ่อจะมาหาหนูประมาณ 2-3 เดือนต่อครั้ง โดยเอาเงินมาให้ด้วยประมาณเดือนละ 1,000 บาท แต่หนูจะโทรศัพท์คุยกับแม่บ่อยมากอาทิตย์ละ 2-3 ครั้ง โดยแม่บอกว่าถ้ามีปัญหาอะไรก็ให้โทรศัพท์ไปหาได้ บางครั้งวันเสาร์หรือวันอาทิตย์หรือวันหยุดเทศกาลต่างๆ หนูก็จะไปหาแม่ พ่อใหม่และน้องบ้างเหมือนกันแต่ไม่เคยไปค้างเพราะตาและยายเป็นห่วง หนูสนุกและมีความสุขมากที่ได้อยู่กับแม่ พ่อใหม่ก็ใจดี ให้เงินหนูใช้หรือบางครั้งก็ซื้อขนมหรือเสื้อผ้าให้บ้างแต่ก็นานๆครั้ง บางครั้งที่แม่มาหาหนูที่บ้าน แม่ก็จะสอนให้หนูตั้งใจเรียนห้ามดื้อกับตายายและน้าสายใจ ให้ช่วยยายและตาทำงานบ้านด้วย ให้ช่วยเลี้ยงน้อง (ลูกชายของน้าสายใจ) ด้วย นอกจากนี้แม่ยังเคยพาหนูไปสวดมนต์ทำสมาธิที่ห้องพระ (ลัทธิโยเร) ที่ในตัวเมืองเชียงใหม่ หนูก็ไปและทุกวันนี้หนูก็ยังไปทุกครั้งที่มีเวลาว่าง โดยขออนุญาตตาและยายไป หนูสบายใจขึ้นมาก ตั้งแต่ไปสวดมนต์ที่นั่น และหนูยังได้กินอาหารมังสวิรัตินอกจากนี้คนเดียวในบ้าน ซึ่งหนูจะแยกกินคนเดียวต่างหาก อาหารมังสวิรัตินูก็ทำกินเอง แต่ตาและยายจะซื้อผัก ไข่หรือนมไว้ให้ หนูกินอาหาร มังสวิรัตินมาได้ 3-4 ปีแล้ว เวลาแม่มาหาหนูจะมีความสุขมาก บางครั้งแม่จะช่วยหนูซักผ้า รีดผ้า ช่วยทำงานบ้านบ้าง แม่คงสงสารหนู และบางครั้งก็ช่วยทำอาหารมังสวิรัตินให้หนูกินด้วย หนูรู้สึกอบอุ่น มีความสุข เวลาแม่มาเยี่ยมหนูที่บ้านแม่จะเอาน้องชายมาด้วย น้องน่ารักมาก หนูอยากเรียนจบเร็ว ๆ จะได้ไปอยู่กับแม่น้องและพ่อที่บ้านในตัวเมืองเชียงใหม่ และหนูคงจะได้เรียนต่อม.ปลายโรงเรียนในตัวเมืองด้วย”

สำหรับสายใจได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงการดูแลวราภรณ์ว่า “วราภรณ์จะเป็นคนหงุดหงิดง่าย บางครั้งโมโหจนเฉียวโดยไม่มีเหตุผล ต้องพูดกับเขาดีๆ ส่วนมากเขาจะคุยกับดิฉันมากกว่าคนอื่นในบ้าน แต่ถ้าเขาอารมณ์ดีเขาจะช่วยงานบ้านได้มากเลย เขาจะช่วยดิฉันทำงานบ้านแทบทุกอย่าง นอกจากทำงานบ้านแล้วยังช่วยเลี้ยงน้อง(ทงศักดิ์)ด้วย เขาจะคุยจะเล่นกันเสมอ วราภรณ์จะช่วยเหลือตัวเองได้เป็นอย่างดีเขาจะซักเสื้อผ้าเองและซักให้ทุกคนด้วย จะประกอบอาหารกินเองเพราะเขากิน อาหารมังสวิรัติน เขาต้องทำของเขาเอง คนอื่นทำให้วราภรณ์ก็ไม่ถูกใจ แต่เขาก็ทำได้ดี ก็เลยปล่อยให้เขาทำได้ตามความพอใจ แต่ดิฉันก็จะคอยดูแลเขาอย่างใกล้ชิดเสมอ ดิฉันจะรู้ใจเขามากที่สุด กลางคืนนอนด้วยกันเขาก็จะเล่าเรื่องโน้นเรื่องนี้ให้ฟัง บางครั้งก็เป็นเรื่องเพื่อนที่โรงเรียนบ้าง เรื่องแฟนบ้าง เรื่องครูบ้าง หรือเรื่องพ่อแม่ของเขาบ้าง ดิฉันก็จะฟังและให้ข้อคิดเห็นหรือคำแนะนำ

น้ำต่าง ๆ บ้าง เขาก็ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง แต่เขาก็ทำตัวดีมาตลอด คิฉินรักเขามากเพราะอยู่ด้วยกันมานาน ไม่อยากให้เขาไปไหน พี่ดวงใจบอกว่าจะมารับเขาไปอยู่ด้วยเพื่อเรียนชั้นม.ปลายในเมือง คิฉินคงจะคิดถึงเขามากเลยและน้อง (ทงกั๊ก) ก็รักและชอบเล่นกับวราภรณ์มากด้วย ถ้าวราภรณ์ไปทุกคนในบ้านคงจะคิดถึงเขามาก”

ส่วนวราภรณ์ได้พูดถึงน้ำสายใจให้ผู้วิจัยฟังว่า “รักน้ำสายใจมากรักพอ ๆ กับตาและยายเลย สงสารน้ำสายใจด้วยที่สุขภาพไม่ค่อยดี ถ้าหนูมีเวลาหนูจะช่วยน้ำทำงานบ้านแทบทุกอย่าง น้ำและยายจะได้ไม่เหนื่อย น้ำจะเข้าใจความรู้สึกของหนูมากที่สุด บางครั้งหนูไม่สบายใจเรื่องเรียนบ้าง เรื่องเพื่อนบ้าง หรือบางครั้งหนูก็คิดถึงพ่อกับแม่ น้ำจะคอยปลอบใจ ให้กำลังใจหรือให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่หนูเสมอ หนูก็จะจำและนำไปใช้บ้าง น้ำจะคอยเตือนให้หนูอ่านหนังสือทำการบ้านบ่อยมาก เวลาหนูจะไปเที่ยวหาเพื่อน น้ำจะถามหนูก่อนเสมอว่าทำการบ้านแล้วหรือยัง ถ้ายังห้ามไปเที่ยวไหน ต้องทำการบ้านให้เสร็จก่อนจึงจะไปได้ บางครั้งหนูก็โกรธและโมโห แต่ก็รู้ว่าน้ำหวังดี และอยากให้เราเป็นคนดีก็เลยต้องเชื่อฟัง น้ำจะไม่ชอบให้หนูไปเที่ยวไหน ชอบให้หนูอยู่แต่ในบ้าน และดูแลโทรทัศน์ บางครั้งหนูก็เบื่ออยากไปเที่ยวไหนๆ บ้างแต่ก็ไม่อยากขัดใจน้ำ เพราะรู้ว่าน้ำรักและเป็นห่วงหนูมาก”

นายดวงแสงและนางสายบัวมีฐานะปานกลาง แต่นายดวงแสงเป็นคนขยันทำมาหากิน ถ้าวันไหนไม่ได้ไปรับจ้างรายวันที่ไหน นายดวงแสงก็จะไปทำงานในนาของตนเอง ทำให้นายดวงแสงสามารถหาเงินเลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้บุตรสาวทั้ง 2 คนก็ช่วยเหลือส่งเงินให้นายดวงแสงและนางสายบัวได้ใช้จ่ายในครอบครัวได้อย่างพอเพียงตามควรแก่อัตภาพ จากการที่ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้านของนายดวงแสงและนางสายบัวนั้นจะเห็นว่าบ้าน มีลักษณะเป็นบ้านปูนชั้นเดียวเล็กๆ หลังคามุงสังกะสี ภายในบ้านมี 2 ห้องนอนเล็กๆ โดยเพิ่มห้องของวราภรณ์ สายใจ และ ทงกั๊ก 1 ห้อง ส่วนอีกห้องเป็นของนายดวงแสงและนางสายบัว และมีห้องโถงกว้าง 1 ห้องใช้เป็นสถานที่ เอนกประสงค์ของครอบครัว เช่นรับแขก กินข้าว ดูโทรทัศน์ และเป็นสถานที่พักผ่อนของครอบครัวด้วย มีห้องน้ำและห้องครัวแยกต่างหากจากตัวบ้าน บ้านปลูกอยู่ในเนื้อที่ประมาณ 50 ตารางวา ด้านหน้าบ้านจะติดถนนซอยเล็กๆ ที่มีรถผ่านไปมาได้ส่วนอีก 3 ด้านจะติดกับรั้วบ้านของบ้านข้างเคียง แม้เนื้อที่ปลูกบ้านจะมีขนาดเล็กแต่ภายในเนื้อที่ว่างของบริเวณบ้านจะปลูกต้นไม้ เล็กใหญ่มากมาย ทั้งปลูกบนดิน ปลูกในกระถางและเลื้อยอยู่บนรั้วบ้าน มีทั้งพืชที่เป็นไม้ดอกไม้ประดับ และพืชที่ปลูกเป็นอาหารเช่น มะเขือ พริก โหระพา และพืชผักอื่น ๆ ตามฤดูกาล บริเวณกลางลานหน้าบ้านจะสะอาดเรียบร้อย ไม่มีขยะหรือใบไม้แห้งตกอยู่เลย ด้านข้างตัวบ้านจะมีรถจอดอยู่ 2 คัน คือรถจักรยานยนต์ 1 คัน และรถจักรยาน 1 คนสำหรับเป็นพาหนะนำเจ้าของ

บ้านไปไหนๆ ภายใน ตัวบ้านสะอาดเรียบร้อย เป็นระเบียบสวยงาม แม้ว่าจะไม่มีเครื่องประดับตกแต่งราคาแพงใดๆ แต่ก็ดูดีและสะอาดตา แสดงถึงการดูแลเอาใจใส่ของผู้อยู่อาศัยเป็นอย่างดี อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้านจะมีเท่าที่จำเป็นเช่น โทรทัศน์ 1 เครื่อง ตู้เย็น 1 หลัง พัดลม 1 ตัว นอกจากนั้นก็มีอุปกรณ์เครื่องใช้จำเป็นอื่นๆ เล็กๆน้อยๆที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันเท่านั้น ภายในครัวก็มีเครื่องใช้จำเป็นในการประกอบอาหารเท่านั้น แต่ก็ดูสะอาดเป็นระเบียบ เช่นเดียวกับตัวบ้าน

ในแต่ละวันนายดวงแสง นางสาวใจและวราภรณ์จะตื่นนอนแต่เช้าตรู่ทุกวัน ทุกคนจะช่วยกันทำหน้าที่ของตนในระยะเวลาอันจำกัดนายดวงแสงจะช่วยทำงานบ้านเล็กๆน้อยๆบ้าง และก็จะเตรียมตัวไปทำงานที่นาของตนเอง ที่ห่างออกจากบ้านไปประมาณ 3 กิโลเมตร โดยนายดวงแสงจะขี่รถจักรยานไปพร้อมกับนำอาหารไปรับประทานที่นาคด้วย และจะกลับถึงบ้านเย็นหรือค่ำทุกวัน โดยนายดวงแสงได้คุยให้ผู้วิจัยฟังว่า “ตาชอบทำงานตอนเช้าและตอนเย็นมากเพราะตอนเช้าอากาศสดชื่นและไม่ร้อนด้วยส่วนตอนเย็นหลังจากแดดหมดแล้วตาก็ชอบทำงานต่อ งานของเราเองเราจะทำตอนไหนก็ได้ตอนกลางวันหลังจากกินอาหารกลางวันแล้ว ตาจะนอนพักผ่อนบ้าง ประคิษฐ์อุปกรณ์การจับปลาบ้าง ไปดักจับปลาในลำเหมืองข้างๆนา บ้างหรือบางครั้งก็ไปคุยกับคนรู้จักกันข้าง ๆ นานบ้าง พอตอนเย็นก็จะทำงานต่อตาทำแบบนี้มานานแล้ว ก็ได้งานมากอยู่เหมือนกัน แต่ยายสายบัวและสายใจเข่าบ่นว่าตาเหมือนกันว่าให้กลับบ้านเร็วกว่านี้ อีกหน่อยเพราะทุกคนรอกินข้าวเย็นด้วยแต่ตาชอบแบบนี้ ถ้าไม่ทำแบบนี้ก็จะไม่ได้งานมากเท่าไร เพราะตาจะไม่ทนแดด พออยู่กลางแดดนานๆ ตาจะปวดหัว แต่ก็ไม่เป็นบ่อยหรอกนะนานๆ ทีแต่ถ้าทำงานในร่มหรือทำตอนเย็นๆ ตาจะทำได้นานและได้งานมาก”

วราภรณ์และสายใจก็จะตื่นนอนแต่เช้าเหมือนกันเนื่องจากวราภรณ์ต้องไปโรงเรียน สายใจก็ต้องเตรียมอาหารให้ทาสักดี ทั้ง 2 คน (วราภรณ์และสายใจ) จะช่วยกันประกอบอาหารหนึ่งข้าว ทำกับข้าว โดยเฉพาะของวราภรณ์นั้นเนื่องจากต้องทานอาหารมังสวิรัตจึงต้องแยกทำต่างหากแต่สายใจก็จะช่วยวราภรณ์ทำด้วย นอกจากวราภรณ์ จะประกอบอาหารรับประทานตอนเช้าก่อนไปโรงเรียนแล้ว วราภรณ์ยังต้องห่ออาหารไปรับประทานที่โรงเรียนด้วย เนื่องจากที่โรงเรียนไม่มีอาหารมังสวิรัตขาย เมื่อเตรียมอาหารเข้าเรียบร้อยแล้วทุกคนจะรับประทานอาหารพร้อมกันทุกคนจากนั้นทุกคนจะแยกย้ายกันไปโดยสายใจ ถ้าไม่มีใครมาจ้างให้ไปทำงานที่ไหนบางครั้งถ้ามีงานในนามากหรือเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวสายใจก็จะไปช่วยนายดวงแสงในนา แต่โดยมากแล้วสายใจจะไม่ค่อยได้ไปช่วยบ่อยนักเนื่องจากสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงและทุกคนก็ไม่ต้องการให้สายใจทำงานหนัก ดังนั้นสายใจจึงมักไป รับผ้าที่กลุ่มสตรีแม่บ้านมาปักบ้างหรือไปรับจ้างทำงานเบา ๆ เช่นเก็บ

พริก เก็บถั่ว หรือคัดเลือกผลไม้บ้าง ตามแต่จะมีงานอะไร ในฤดูกาลไหน ซึ่งก็พอที่จะทำให้สายใจ ได้มีรายได้เลี้ยงตัวเองและทnungศักดิ์ไปได้อย่างไม่ลำบาก ไม่ว่าสายใจจะออกจากบ้านไปทำงานรับจ้างรายวันหรือปักผ้าอยู่กับบ้าน สายใจก็จะอาบน้ำแต่งตัวและเตรียมตัวให้ทnungศักดิ์และนำทnungศักดิ์ไปส่งที่ศูนย์เด็กเล็กทุกวัน ซึ่งศูนย์เด็กเล็กนี้อยู่ห่างจากบ้านของสายใจประมาณ 500 เมตร เท่านั้น แล้วจึงกลับมาทำงานที่บ้านต่อ ส่วนนางสายบัว หลังจากรับประทานอาหารเช้าแล้ว บางครั้งก็อาจไปช่วยงานในนากับนายดวงแสงบ้าง แต่ก็นานๆ ครั้งเช่นกัน เพราะทุกคนในบ้านไม่ยอมให้นางสายบัวต้องลำบากเพราะเห็นว่าแก่แล้ว สุขภาพก็ไม่ค่อยดี หูก็ไม่ค่อยได้ยินให้นางสายบัวพักผ่อนอยู่ที่บ้านดีกว่า แต่นางสายบัวก็จะช่วยสายใจดูแลทnungศักดิ์ในตอนที่นางสายใจต้องไปส่งวราภรณ์ขึ้นรถไปโรงเรียน นอกจากนี้นางสายบัวก็ช่วยทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นรดน้ำต้นไม้บ้าง กวาดลานบ้านบ้าง กวาดใบไม้แห้งบ้างซึ่งเป็นงานบ้านที่เบาๆ ที่นางสายบัวพอจะทำได้

สำหรับวราภรณ์ ถ้าเป็นวันธรรมดาจะไปโรงเรียนโดยสายใจจะขี่รถจักรยานยนต์ไปส่งให้ตรงบริเวณปากทางเข้าวัด (ห่างจากบ้านประมาณ 500 เมตร) จากนั้นวราภรณ์ก็จะนั่งรถสี่ล้อรับจ้างซึ่งเหมารับ-ส่งเป็นรายเดือน ไปส่งให้ถึงโรงเรียน และตอนเย็นก็จะกลับด้วย

ในตอนเย็น โรงเรียนของทnungศักดิ์จะเลิกก่อน ถ้าสายใจไม่ได้ไปทำงานที่ไหนไกลบ้าน สายใจก็จะไปรับทnungศักดิ์กลับบ้าน แต่ถ้าสายใจไม่อยู่บ้านไปรับจ้างทำงานที่อื่น นางสายบัวก็จะเป็นคนไปรับทnungศักดิ์โดยเดินไปรับ (ศูนย์เด็กเล็กและบ้านอยู่ ไม่ไกลกันมากนักประมาณ 500 เมตร) เมื่อทnungศักดิ์มาถึงบ้าน นางสายบัวก็จะหาขนมให้ทานบ้าง ชวนพูดคุยเล่นหัวบ้าง ปลอบให้ทnungศักดิ์วิ่งเล่นบ้าง หรือเปิดโทรทัศน์ให้ดูบ้างในช่วงนี้วราภรณ์จะกลับมาถึงบ้าน เมื่อวราภรณ์กลับถึงบ้าน วราภรณ์ จะช่วยทำงานบ้านแทบทุกอย่าง (ในวันที่สายใจไม่อยู่) เช่นเตรียมอาหารเย็นทั้งของตนเองและของทุกคนในบ้าน กวาดบ้าน ถูบ้าน เก็บถั่วด้วยจานชามล้าง ชักเสื้อผ้า (ชุดนักเรียนของวราภรณ์ต้องซักทุกวัน ส่วนของคนอื่น ๆ จะซักให้ในวันเสาร์-อาทิตย์) เมื่อเตรียมอาหารเย็นเสร็จแล้วก็จะช่วยยายสายบัวดูแล และ ทnungศักดิ์ โดยพาทnungศักดิ์ไปวิ่งเล่นที่สนามเด็กเล่นในโรงเรียนประจำหมู่บ้านในช่วงนี้นางสายบัวก็จะตามไปช่วยดูแลด้วย แต่ถ้าเป็นวันที่สายใจอยู่บ้าน สายใจจะช่วยวราภรณ์ทำอาหารเย็นด้วยกันช่วยทำงานบ้านอื่น ๆ ด้วย ในระหว่างที่ช่วยกันทำงานบ้านหรือประกอบอาหารนี้วราภรณ์และสายใจจะพูดคุยปรึกษาหรือช่วยเหลือกันในการทำอาหารตลอด ส่วนหน้าที่หลักของนางสายบัวก็คือดูแลทnungศักดิ์

เมื่อประกอบอาหารเย็นเสร็จเรียบร้อยแล้วทnungศักดิ์และยายสายบัวจะรับประทานอาหารเช้าก่อน ในช่วงนี้วราภรณ์ก็จะรับประทานพร้อมกันด้วยแต่แยกรับประทานต่างหาก สถานที่รับประทานอาหารเช้าของครอบครัวคือในห้องโถงภายในบ้าน และจะดูโทรทัศน์ไปด้วยในระหว่าง

รับประทานอาหารแต่ก็มีการพูดคุยกัน เล่าเรื่องราวต่างๆให้กันฟัง วราภรณ์เล่าเรื่องต่างๆที่พบเห็นในโรงเรียนให้ฟังบ้างหรือเล่าถึงปัญหาต่างๆที่ต้องแก้ไขบ้างหรือเล่าข่าวหรือเหตุการณ์แปลกๆ ที่ได้ยินได้ฟังมาหรือเห็นมาในระหว่างที่ไปโรงเรียนบ้างแต่เป็นที่หน้าสังเกตว่าทุกคนจะพูดด้วยเสียงอันดังผิดปกติ เพื่อให้นางสายบัวได้ยินได้ฟังด้วย เมื่อทุกคนรับประทานอาหารเย็นเรียบร้อยแล้ว วราภรณ์จะเป็นคนเก็บล้าง ซึ่งนางสายบัวก็จะช่วยเหลือด้วยจนกว่าจะเสร็จ

ในตอนเย็นหลังจากรับประทานอาหารเย็นเสร็จแล้วและทำงานบ้านเรียบร้อยแล้ววราภรณ์จะดูโทรทัศน์บ้างหรือทำการบ้านบ้าง คอยหรือเล่นกับทongsักดิ์บ้าง ทำงานส่วนตัวบ้าง

ในตอนค่ำนายดวงแสงจะกลับถึงบ้าน เมื่อนายดวงแสงอาบน้ำพักผ่อนแล้ว วราภรณ์จะเอาอาหารเย็นที่แบ่งไว้มาให้ นายดวงแสงรับประทานและนั่งคุยเป็นเพื่อนกับนายดวงแสงด้วย โดยทุกคนจะมาร่วมวงคุยด้วยเพราะบริเวณที่นายดวงแสงรับประทานนั้นเป็นห้องโถงที่ทุกคนมารวมกันเพื่อดูโทรทัศน์ด้วย เมื่อนายดวงแสงรับประทานอาหารอิ่มแล้ว วราภรณ์จะเป็นคนเก็บล้างจานชามให้นายดวงแสงอย่างเรียบร้อยจากนั้นทุกคนก็พักผ่อนตามอัธยาศัย

นายดวงแสง นางสายบัวจะเข้านอนก่อนทุกคนในบ้าน โดยจะเข้านอนประมาณ 2 ทุ่มครึ่ง ส่วนวราภรณ์และทongsักดิ์จะเข้านอนประมาณ 3 ทุ่ม โดยก่อนนอนทุกครั้งวราภรณ์จะสวดมนต์ทำสมาธิก่อนเสมอ(ตามคำสอนของลัทธิโยเร) สำหรับสายบัวจะเข้านอนหลังสุด โดยจะดูโทรทัศน์ในรายการต่าง ๆ ที่ชอบจนจบจึงจะเข้านอน ซึ่งวราภรณ์และทongsักดิ์หลับไปก่อนแล้ว แต่บางวันที่วราภรณ์อยากดูรายการที่ชอบวราภรณ์ก็จะนอนดิ๊กบ้างเหมือนกัน โดยเฉพาะคืนวันศุกร์และวันเสาร์

ในวันหยุดเสาร์ - อาทิตย์ หรือวันหยุดเทศกาลต่างๆ แต่นายดวงแสงและนางสายบัวไม่ได้หยุดยังดำเนินชีวิตไปตามปกติ แต่วราภรณ์และทongsักดิ์ได้หยุดพักผ่อนอยู่กับบ้าน ในวันหยุดเช่นนี้ วราภรณ์ต้องทำงานบ้านมากกว่าวันปกติ โดยวราภรณ์มีหน้าที่ซักผ้ารีดผ้าให้ทุกคนในบ้าน ส่วนมาก วราภรณ์จะซักผ้าในวันเสาร์ และรีดผ้าในวันอาทิตย์ ผ้าที่ซักมีจำนวนมากเพราะวราภรณ์ต้องซักให้กับสมาชิกทุกคนในบ้าน แต่จะรีดผ้าก็เฉพาะของตัวเองและของทongsักดิ์เท่านั้น เพราะของคนอื่นๆใส่เสื้อผ้าที่ไม่ต้องรีดก็ได้ เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ววราภรณ์จะช่วยยายสายบัวดูแลทongsักดิ์บ้าง อ่านหนังสือบ้างตามแต่เวลาไหนจะทำอะไร

ช่วงที่มีเวลาว่างบางครั้งวราภรณ์ก็จะเข้าไปในตัวเมืองไปหาดวงใจบ้างแต่ทุกครั้งที่วราภรณ์ไปหาแม่ วราภรณ์จะกลับบ้านก่อนคำเสมอและวราภรณ์ไม่เคยไปค้างกับแม่ที่ในเมืองเลยสักครั้งโดยวราภรณ์ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ไม่เคยไปค้างกับแม่เลย เพราะบ้านแม่คับแคบและอีกอย่างตาไม่อยากให้ไปค้างด้วย ตาบอกว่าเป็นห่วง บางครั้งหนูอยากนอนค้างกับแม่มาหลายเลย อยาก

กอดแม่ และอยากให้แม่กอด ไว้ให้หนูเรียนจบชั้น ม. 3 ก่อน หนูจะไปเรียนต่อในเมืองหนูจะอยู่กับแม่คงได้นอนกับแม่ทุกคืน” ทุกครั้งที่วราภรณ์ไปหาดวงใจ ดวงใจจะซื้อขนมและอื่นๆ ให้วราภรณ์กลับมาบ้านทุกครั้ง วราภรณ์จะไปหาดวงใจประมาณเดือนละครั้ง ส่วนมากจะโทรศัพท์หากันบ่อยมาก เวลาวราภรณ์มี เรื่องไม่สบายใจหรือคิดถึงดวงใจ วราภรณ์จะโทรศัพท์ไปคุยด้วยทุกครั้ง

บางครั้งที่นายดวงแสงมีเวลาว่างไม่ได้ไปรับจ้างที่ไหนและงานในนาก็น้อยลงแล้ว นายดวงแสงจะอยู่บ้านและจะสอนให้วราภรณ์และทงศักดิ์ประดิษฐ์ของเล่นต่างๆ บ้าง เช่น ทำวาว พับกระดาษ ทำรูปสัตว์ต่างๆ บ้างหรือบางครั้งก็จะเล่าเรื่องราวต่างๆ ในสมัยก่อนให้ฟังบ้าง เล่านิทานบ้าง โดยเฉพาะวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ นายดวงแสงจะชอบเล่าเป็นพิเศษ โดยวราภรณ์เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ตาชอบเล่าเรื่องรามเกียรติ์ให้ฟังมากและทงศักดิ์ก็ชอบด้วย จะรบเร้าให้ตาเล่าให้ฟังบ่อยๆ เวลาตาว่างๆ ตาจะเล่าให้ฟัง ตาเล่าสนุกมาก บางครั้งสนุกกว่าครูเล่าเสียอีก”

เมื่อมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้นในบ้านซึ่งส่วนมากจะเป็นนางสายบัวและสายใจ นางสายบัวนอกจากจะมีความบกพร่องทางการได้ยิน(หูหนวกแล้ว)นางสายบัวยังมีอาการของโรคคนชราด้วย คือ ปวดหลัง ปวดข้อและเบาหวาน แต่อาการก็ไม่มากนัก คงรักษาไปตามอาการและตามหมอนัด ส่วนสายใจนั้น เนื่องจากมีเชื้อ HIV จึงต้องคอยระมัดระวังตัวเรื่องการรักษาสุขภาพ และจิตใจด้วย นายดวงแสงและ วราภรณ์จะช่วยดูแลทั้งสองคนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะนายดวงแสงนั้นจะพยายามไปหาหาสมุนไพรต่างๆ มาให้สายใจกินเสมอ แต่อาการก็ยังเหมือนเดิม ไม่ได้ขึ้นหรือแยลงแต่อย่างใด สำหรับวราภรณ์มักไม่ค่อยเจ็บป่วยใดๆ รุนแรงนัก คงมีบ้างเล็กน้อย เช่น ไข้หวัด ปวดหัว ปวดฟัน ซึ่งนายดวงแสงก็จะช่วย หายาให้ หรือบางครั้งวราภรณ์ก็จะขอยาจากครูที่โรงเรียน มารับประทาน หรือบางครั้งก็จะโทรศัพท์ไปบอกดวงใจผู้เป็นแม่ให้เอายามาให้หรือขอให้แม่มาหา ส่วนทงศักดิ์นั้นเป็นเด็กไม่ค่อยแข็งแรงอยู่แล้ว ทุกคนในบ้านก็ดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี แต่ก็ไม่มีอาการของโรคที่ร้ายแรงใดๆ

สำหรับกิจกรรมต่างๆ ที่มีในชุมชนในปีหนึ่งๆ จะมีกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมากมาย เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาเช่น วันศีลหรือวันพระ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา หรือวันที่มีการทำบุญตามประเพณีต่างๆ ส่วนใหญ่ นายดวงแสงและนางสายบัวจะไปร่วมบ้างแต่ก็ไม่บ่อยนักถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ นายดวงแสงกับนางสายบัวก็จะไปโดยบางครั้งจะนำเอาทงศักดิ์ไปด้วย ซึ่งทงศักดิ์ก็มักจะชอบไป กับตาและยายเพราะได้เล่นสนุกกับเด็กวัยเดียวกันในวัด แต่วราภรณ์และสายใจมักจะไม่ได้ไปร่วมด้วยเลย โดยวราภรณ์ให้เหตุผลกับผู้วิจัยฟังว่า “ไม่ชอบไปวัด มีงานที่ต้องทำที่บ้านหลายอย่าง แต่บางครั้งก็ขับรถไปส่งตากับยายแล้วก็จะรีบกลับ ตอนกลางวันจึงจะไปรับกลับ” ส่วนสายใจเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ไม่ชอบไปวัดอยู่บ้านสบายใจกว่า”

ส่วนงานทางด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่นงานลอยกระทงปีใหม่เมือง หรือสงกรานต์ รดน้ำดำหัว หรืออื่นๆ นายดวงแสงและนางสายบัวก็มักจะไปร่วมเสมอ สายใจและวราภรณ์จะไปร่วมพิธีบ้างหรือ นำของไปดำหัวผู้ใหญ่บ้าง เท่าที่เป็นญาติผู้ใหญ่จริงๆ หรือสนิทสนมจริงๆ เท่านั้น

ถ้าในหมู่บ้านมีงานบุญต่าง ๆ เช่นแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ หรืองานศพ นายดวงแสงและนางสายบัวจะไปร่วมเช่นเคย ถ้าเป็นญาติสนิทหรือคนรู้จักคุ้นเคยกัน นายดวงแสงจะไปช่วยตั้งแต่วันแรกจนถึงวันเลิกงาน โดยนายดวงแสงจะคอยให้คำแนะนำปรึกษาบ้าง ช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ เท่าที่ทำได้บ้าง ส่วนสายใจเมื่อก่อนที่จะมีอาการป่วยทางใจก็ไปช่วยเหลือเพื่อนบ้านทุกครั้งที่มีงาน แต่ปัจจุบันสายใจไม่ค่อยได้ไปร่วมงานแล้วด้วยเหตุผลส่วนตัวที่สายใจไม่ยอมบอก ส่วนวราภรณ์ได้พูดคุยกับผู้วิจัยฟังว่า “เมื่อก่อนนี้ไปร่วมงานต่างๆ บ้าง แต่ตอนนี้ตาและยายให้ช่วยอยู่บ้านดูแลน้ำสายใจและหนูเองก็ไม่ชอบไปด้วย ชอบอยู่บ้านมากกว่าสะดวกและสบายใจกว่า ดูโทรทัศน์ก็ได้ อ่านหนังสือ หรือทำการบ้านดีกว่า”

สำหรับกิจวัตรประจำวันทั้งหมด 4 คนทำในแต่ละวันมีดังนี้

วันจันทร์ - วันศุกร์

เวลา	นายดวงแสง	นางสายบัว	วราภรณ์	สายใจ	หมายเหตุ
05.00 น.	ตื่นนอน / ช่วยทำงานบ้าน		ตื่นนอน / ช่วยประกอบอาหาร	ตื่นนอน / นึ่งข้าวประกอบอาหาร	
06.00 น.	รับประทานอาหารเช้า / ออกจากบ้านไปทำงานที่นา	ตื่นนอน	เตรียมตัวไปโรงเรียน / เตรียมอาหารเช้าไปรับประทานกลางวัน	ปลุกลูก / เตรียมตัวให้ลูกไปโรงเรียน	
07.00 น.		ส่งหลานไปโรงเรียน	ออกจากบ้านไปโรงเรียน	รับประทานอาหารเช้า	
08.00 น.		รับประทานอาหารเช้าที่บ้าน		ทำงานบ้าน / ปักผ้า บางครั้งออกไปรับจ้างรายวัน	สายใจถ้าไม่ไปรับจ้างจะอยู่บ้านทำงานบ้าน
12.00 น.		รับประทานอาหารเช้ากลางวัน / พักผ่อน / ดูโทรทัศน์ / พุดคุย		รับประทานอาหารเช้ากลางวัน / พักผ่อน / ดูโทรทัศน์ / พุดคุย	
13.00 น.		ดูโทรทัศน์ต่อ		ทำงานต่อ	
16.00 น.		ไปรับหลานกลับจากโรงเรียน		พักผ่อน / ดูลูก	
17.00 น.		พักผ่อน / พุดคุย / ไปเดินเล่นกับหลาน	กลับถึงบ้าน / เตรียมอาหาร / ทำงานบ้าน / ซักเสื้อผ้า	เตรียมอาหารเย็น	
18.00 น.		รับประทานอาหารเช้าเย็น / พุดคุย / ดูโทรทัศน์	รับประทานอาหารเช้าเย็น / พุดคุย / ดูโทรทัศน์	รับประทานอาหารเช้าเย็น / พุดคุย / ดูโทรทัศน์	
19.00 น.	กลับถึงบ้าน / รับประทานอาหารเช้าเย็น / พุดคุย / ดูโทรทัศน์	ดูโทรทัศน์ / พุดคุย	เตรียมอาหารให้นายดวงแสง / ทำการบ้าน		
20.00 น.	พักผ่อน	ดูโทรทัศน์	ทำการบ้าน	ดูโทรทัศน์ / พุดคุย / พักผ่อน	
21.00 น.	นอน	นอน	สวดมนต์ / นอน	ดูโทรทัศน์ / นอน	

วันเสาร์ - อาทิตย์ และในวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ

เวลา	นายดวงแสง	นางสายบัว	วราภรณ์	สายใจ	หมายเหตุ
05.00 น.	ตื่นนอน / ช่วยทำงานบ้าน				
06.00 น.	ออกจากบ้านไปทำงานที่นา		ตื่นนอน / ประกอบอาหาร	ตื่นนอน / นั่งข้าว / ประกอบอาหาร	
07.00 น.		ตื่นนอน	ทำงานบ้าน / ซักผ้า	ทำงานบ้าน	
08.00 น.		รับประทานอาหารเช้า พุดคุยกับเพื่อนบ้าน	รับประทานอาหารเช้า พุดคุย	รับประทานอาหารเช้า พุดคุย	
09.00 น.		เล่นกับหลาน	ไปซื้อของในเมือง / ไปหาแม่ / ไปหาเพื่อน	ทำงานบ้าน	
12.00 น.		รับประทานอาหารเช้า กลางวัน / พุดคุย / ดูโทรทัศน์		รับประทานอาหารเช้า กลางวัน/ พุดคุย / ดูโทรทัศน์	
13.00 น.		พักผ่อน/ นอนหลับ		ปักผ้า / ดูแลลูก	
15.00 น.		ดูแลหลาน		ปักผ้า / ทำงานบ้าน	
16.00 น.		ดูแลหลาน	เตรียมอาหารเย็น/ ทำงานบ้าน	เตรียมอาหารเย็น/ ทำงานบ้าน	
17.00 น.		พาหลานไปเดินเล่น	เตรียมอาหารเย็น/ ทำงานบ้าน	เตรียมอาหารเย็น/ ทำงานบ้าน	
18.00 น.		รับประทานอาหารเช้า ดูโทรทัศน์/พุดคุย	รับประทานอาหารเช้า ดูโทรทัศน์/พุดคุย	รับประทานอาหารเช้า ดูโทรทัศน์/พุดคุย	
เวลา	นายดวงแสง	นางสายบัว	วราภรณ์	สายใจ	หมายเหตุ
19.00 น.	กลับถึงบ้าน / รับประทานอาหารเช้า / พุดคุย	ดูโทรทัศน์	เก็บล้าง / ดูโทรทัศน์	ดูโทรทัศน์ / พุดคุย	
20.00 น.	พักผ่อน	นอน	ทำการบ้าน / อ่านหนังสือ	ดูโทรทัศน์ / พาลูกเข้านอน	
21.00 น.	นอน		สวดมนต์/ นอน	นอน	

6. นางอำนวยและหลานสาว

นางอำนวยมีอายุ 62 ปี มีฐานะยากจนไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง นางอำนวยมีอาชีพรับจ้างรายวันทั่ว ๆ ไป เช่น รับจ้างทำงานในนาบ้างรับจ้างเก็บผลไม้ตามฤดูกาลบ้าง (เก็บลำไย มะม่วง ลิ้นจี่) บางครั้งรับจ้างทำงานในไร่เช่น ไร่พริก ถั่ว หรือรับจ้างทำงานอื่นๆ ตามแต่จะมีผู้ว่าจ้างให้ทำอะไร และจะได้ค่าแรงงานประมาณ 100-120 บาทต่อวัน ซึ่งพอใช้จ่ายได้ตามอัฏภาพ 2 คน ย่ำกับหลาน

นางอำนวยเป็นหม้ายสามีเสียชีวิตแล้ว เมื่อ 3 ปีก่อน ด้วยโรคพิษสุราเรื้อรัง นางอำนวยมีบุตรชาย 1 คนชื่อ นายอำนาจ ปัจจุบันอายุ 39 ปี (พ.ศ. 2544) เดิมนายอำนาจประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวอยู่ที่จังหวัดลำปางแต่งงานกับนางโสภา อายุ 39 ปีเท่ากับนายอำนาจ นางโสภานช่วยนายอำนาจประกอบธุรกิจส่วนตัวเช่นเดียวกัน ทั้งสองคนมีบุตรสาว 1 คน ชื่อเด็กหญิงกานดา ปัจจุบัน (พ.ศ. 2544) อายุ 5 ขวบ ต่อมานายอำนาจและนางโสภาก็หย่าขาดจากกัน (โดยนางอำนวยไม่ทราบสาเหตุ) เมื่อกานดาอายุได้ 2 ขวบ นายอำนาจได้นำเอากานดามาฝากให้นางอำนวยช่วยเลี้ยงดูที่บ้านนางอำนวยที่อำเภอคอยสะเก็ด และนายอำนาจได้ไปทำงานที่กรุงเทพฯ เมื่อปีพ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2544) นายอำนาจไม่เคยกลับมาเยี่ยมบ้านอีกเลย และนายอำนาจไม่เคยส่งเงินให้ใช้ แต่มีจดหมายมาหานางอำนวยและกานดาบ้างตั้งแต่จากไปจนถึงปัจจุบันประมาณ 3 ฉบับ และนางอำนวยก็ไม่ทราบว่าอำนาจไปอยู่ที่ไหน คงรู้แต่ว่าอยู่กรุงเทพฯ ไม่ทราบว่าอยู่ส่วนใดของกรุงเทพฯ และไม่รู้ที่อำนาจพักอยู่กับใคร นางอำนวยจะไม่สามารถติดต่อกับนายอำนาจได้ ถ้านายอำนาจไม่ติดต่อมาหานางอำนวยก่อน

ส่วนแม่ของกานดานั้น นางอำนวยได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ตั้งแต่โสภานเลิกกับอำนาจ และนำกานดามาอยู่กับป้า แม่ของกานดาก็ไม่เคยมาหากานดาเลยสักครั้งเดียว เขาคงไม่รู้ด้วยซ้ำมั้งว่ากานดาอยู่กับป้าเพราะถ้ารู้เขาคงมาเยี่ยมกานดาบ้าง เคยถามอำนาจเหมือนกันเมื่อครั้งที่อำนาจนำกานดามาให้ป้าใหม่ ๆ ว่าทำไมแม่ของกานดาจึงไม่เอากานดาไปด้วย แต่อำนาจไม่ตอบ ป้าก็เลยไม่อยากจะถามอีก กลัวลูกไม่สบายใจและจะหาว่าป้ารังเกียจและไม่รักลูกของเขา ป้าก็เลยไม่เคยถามอีก และก็ตั้งใจที่มีกานดามาอยู่ด้วย”

นางอำนวยได้เล่าถึงนายอำนาจบุตรชายคนเดียวให้ผู้วิจัยฟังว่า “เมื่อก่อนที่นายอำนาจและนางโสภาน ยังไม่ได้แยกทางกัน อำนาจจะพาลูกเมียมาหาป้าอย่างสม่ำเสมอประมาณเดือนละครั้ง ทุกครั้งที่มาก็จะมาค้างกับป้าครั้งละ 1-2 คืน ป้าจะมีความสุขมากได้พูดคุยกับลูกชาย ได้เล่นหัวกับหลานตัวเองบ่อยๆ และลูกสะใภ้ทำอาหารให้กิน ช่วงนั้นดูเหมือนว่าอำนาจจะร่ำรวยมีเงินใช้ฟุ่มเฟือยเพราะนอกจากจะซื้อของกินของใช้มาฝากป้าแล้วยังให้เงินป้าใช้ด้วยครั้งละ 300 บ้าง 500

บ้าง ป้าก็ดีใจ มีความสุขและอบอุ่นใจมาก ยังเคยคิดว่าอยากไปอยู่กับอำนาจที่ลำปางด้วยจะช่วยเลี้ยงดูหลานดาให้ ช่วงที่อำนาจมาเยี่ยมหาป้าที่นั่น กานดาอายุ 1-2 ขวบแล้ว กำลังน่ารักน่าชัง โสภากุสสะก็ป้าเขาก็ดูแลเอาใจใส่ทุกคนอย่างดี โดยเฉพาะกานดาป้าเห็นเขาเลี้ยงดูอย่างทะนุถนอมมาก ป้าเห็นแล้วก็สบายใจ ที่ลูกสะใภ้รักลูก รักพี่ ต่อจากนั้นมาไม่นานอำนาจก็อุ้มกานดามาหาป้าและบอกว่าเลิกกับโสภานแล้ว ฝากให้ป้าช่วยดูแลกานดาคด้วย และอำนาจกำลังจะเดินทางไปทำงานที่กรุงเทพฯ โดยจะไปทำงานกับเพื่อนที่เดินทางไปก่อนหน้านั้นแล้ว ป้าตกใจมาก เสียใจ ร้องไห้ส่งสารทั้งลูกและหลาน และนี่เป็นเวลา 2 ปีมาแล้วอำนาจยังไม่เคยกลับมาอีกเลย แต่ก็รู้ว่าเขายังมีชีวิตอยู่เพราะเขาเขียนจดหมายมา 2-3 ครั้งแล้ว บอกว่าสบายดี คิดถึงป้าและกานดาเสมอ แต่ยังไม่รวยและยังไม่ได้แต่งงานใหม่ ทุกวันนี้ป้าก็รออำนาจทุกวันอยากให้เขากลับมาหาป้าและกานดาบ้าง ถ้าอยู่ที่กรุงเทพฯ ลำบากนักก็กลับมาอยู่บ้านเรก็ได้ ป้ารอเขาเสมอ”

สำหรับนางอำนาจนั้นหลังจากสามีเสียชีวิตแล้ว (สามีนางอำนาจเสียชีวิตก่อนที่อำนาจจะนำกานดามาให้เลี้ยงประมาณ 3 ปี) นางอำนาจก็มีสุขภาพไม่ค่อยดีนัก แต่นางอำนาจก็ยังสามารถทำงานได้เป็นปกติ นางอำนาจมักป่วยสุขภาพไม่ค่อยดีมาตลอด ด้วยโรคทั้งทางกายและทางใจ โรคทางกายได้แก่ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ปวดหลัง ปวดเอว และนอนไม่หลับ นางอำนาจต้องไปปรับการรักษาที่สถานีนามัยคำบลลงเหนือเป็นประจำ บางครั้งถ้าไม่มีเวลาหรือเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย นางอำนาจก็จะไปหาหมอเมืองที่อยู่ใกล้ ๆ บ้างนางอำนาจเพื่อรักษาด้วยยาสมุนไพร ซึ่งมีราคาถูกและคนที่เป็นหมอเมืองได้รู้จักคุ้นเคยกับนางอำนาจเป็นอย่างดี สำหรับโรคทางใจของนางอำนาจนั้น นางอำนาจจะค่อนข้างวิตกกังวล คิดมาก และเป็นห่วงถึงอนาคตของตนเองและของกานดาอยู่ตลอดเวลา กล่าวว่าเมื่อตนเองเสียชีวิตแล้วกานดาจะลำบากไม่มีใครเลี้ยงดูหรือดูแลต่อไป เงินทองก็ไม่ค่อยพอใช้ เพราะเมื่อนางอำนาจเจ็บป่วย นางอำนาจจะไม่สามารถไปรับจ้างทำงานได้ นั่นหมายถึงรายได้ของนางอำนาจก็จะหายไปด้วย

สำหรับกานดาเอง ก็มีปัญหาด้านร่างกายเช่นเดียวกัน กานดาจะมีสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงนัก มักเจ็บป่วยบ่อย ๆ ด้วยโรคภูมิแพ้ จากการที่ผู้วิจัยสังเกตเห็น กานดาจะเป็นหวัด มีน้ำมูกไหลตลอดเวลาและตลอดทั้งปีแต่อาการก็ไม่รุนแรงมากนักเพียงแต่ทำให้กานดาหายใจไม่สะดวกและนางอำนาจต้องคอยเช็ดน้ำมูกอยู่ตลอดเวลาเท่านั้น นอกจากนี้กานดาเฝ้ามองดูอ่อนแอและไข้โรคไม่ค่อยแข็งแรง นางอำนาจจะพาไปรักษาที่สถานีนามัยคำบลบ่อยครั้ง นอกจากนี้ยังรักษาด้วยยาสมุนไพรโดยหมอเมืองที่อยู่ใกล้ๆบ้านกันอีกด้วย อาการก็ดีขึ้นบ้าง แต่ก็ไม่หายขาดและนางอำนาจก็ดูแลรักษาอยู่ตลอดเวลา

ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้านของนางอำนวยหลายครั้ง บ้านของนางอำนวยมีลักษณะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวห้องเดียวเล็ก ๆ โดยนางอำนวยเช่าที่ดินประมาณ 20 ตารางวาของบ้านข้าง ๆ อยู่ในอัตราปีละ 1,000 บาท บ้านมีสภาพเก่า ทนุโทรม หลังคามุงด้วยสังกะสี ฝาบ้านทำด้วยไม้และเศษไม้แผ่นเล็กๆ ภายในบ้านมีห้องเดียวโล่งๆ ใช้ทำกิจกรรมทุกชนิดในห้องนี้ เช่น นอน กินข้าว พักผ่อนรับแขก และทำกิจกรรมอื่นๆ เท่าที่นางอำนวยอยากทำ อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้านก็มีไม่มากนัก มีเท่าที่จำเป็น เช่น ตู้ใส่เสื้อผ้าพลาสติก โทรศัพท์ขาว-ดำสภาพเก่ามากแล้ว และอุปกรณ์ของใช้เล็กน้อยเท่าที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันของทั้ง 2 คน

รอบ ๆ บริเวณบ้านปลูกพืชผักสวนครัวไว้บ้างเล็กน้อยเช่น พริก โหระพา และอื่นๆ นางอำนวยคงปลูกอะไรไม่ได้มากนักเนื่องจากพื้นที่มีจำกัดและเนื่องจากไม่มีเวลาในการดูแลเอาใจใส่ด้วยสัตว์เลี้ยงต่างๆ เช่น ไก่ สุนัข ก็ไม่มี

นางอำนวยต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูกานดาในทุกๆ ด้าน ด้วยความรักความเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งกลางวันและกลางคืน ไม่ว่าจะเป็นด้านปัจจัย 4 (อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย) ค่าใช้จ่ายประจำวัน ส่งเสียค่าเล่าเรียน นอกจากจะเลี้ยงดูทางด้านร่างกายแล้ว นางอำนวยยังได้อบรม สั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่กานดาในทุกๆ ด้าน เช่น มารยาทต่าง ๆ ความเป็นน้ำใจควมมีคุณธรรมและจริยธรรมต่าง ๆ นางอำนวยได้พยายามที่จะปลูกฝังให้กานดาได้ซึมซับเอาสิ่งดี ๆ เท่าที่จะทำได้

นางอำนวยได้เล่าถึงการเลี้ยงดูกานดาให้ผู้วิจัยฟังว่า “ได้พยายามเลี้ยงดูอย่างดี เพราะรักและสงสารเขามาก เขาก็ไม่มีใครเป็นที่พึ่งแล้วนอกจากเรา กานดาเลี้ยงง่าย ไม่ซนมากนัก จะร้องไห้แงบ้างก็ช่วงที่เขาไม่สบาย หายใจไม่ออกหรือสุขภาพไม่ดี กานดากินอาหารได้ง่ายและทุกชนิดที่ไม่เผ็ด ดังนั้นจึงไม่ค่อยเป็นปัญหากับป้าในเรื่องนี้มากนัก เราอยู่กัน 2 คน กินอาหารง่ายๆ และประหยัด แต่กานดาต้องกินนมกล่องเป็นอาหารเสริมทุกวัน หมอที่สถานีนามัยเขากำชับป้าให้หานมให้กานดากินทุกวัน ป้าก็ทำตาม ป้าก็จะพยายามเลี้ยงดูเขาอย่างดี ให้ความรักและความอบอุ่นแก่เขาให้มากที่สุดเท่าที่ป้าจะให้ได้ ทุกวันนี้เราไม่เคยต้องห่างกันเลยนอกจากกานดาต้องไปโรงเรียน (ศูนย์เด็กเล็ก) เท่านั้น ป้าต้องคอยดูแลเขาอย่างใกล้ชิดเสมอ เขาชอบกินขนมขบเคี้ยวที่เป็นซองต่างๆ ป้าก็ซื้อไว้ให้เขาเสมอ อยากให้เขามีความสุขที่สุด เขาจะได้ไม่รู้สึกรึ้นปมด้อยและรู้อยู่ตลอดเวลาว่าป้าอยู่เคียงข้างเขาอยู่ตลอดเวลา”

ในแต่ละวันนางอำนวยต้องตื่นนอนแต่เช้าตรู่ทุกวัน เพื่อเตรียมอาหารเช้าทั้งของตนเองและของกานดา เมื่อเตรียมอาหารเช้าเรียบร้อยแล้วนางอำนวยจะไปปลุกกานดาให้ตื่นนอนและอาบน้ำ แต่งตัวให้กานดา ป้อนอาหารเช้า เรียบร้อยแล้วก็จะนำกานดาไปส่งยังศูนย์เด็กเล็กที่อยู่ไม่ห่าง

จากบ้านของนางอำนวยมากนัก เมื่อส่งกานดาแล้ว ถ้านางอำนวยมีงานที่รับจ้างไว้นางอำนวยก็จะไปทำงานต่อเลย โดยการไปรับจ้างทำงานทุกแห่งและทุกครั้งนางอำนวยจะนำอาหารไปรับประทานด้วยทุกครั้งโดยนางอำนวยให้เหตุผลว่า “เพื่อความสะดวกและความประหยัด” เมื่อถึงเวลาเย็น นางอำนวยจะรีบกลับมารับกานดากลับบ้าน บางครั้งถ้างานของนางอำนวยอยู่ห่างไกลออกไป นางอำนวยก็มารับกานดาเข้าไปข้าง แต่นางอำนวยก็พยายามมารับให้เร็วที่สุด หรือบางครั้งงานของนางอำนวยอยู่ใกล้มาก นางอำนวยก็จะขอกลับก่อนเพื่อมารับกานดาเพราะไม่ต้องการให้กานดา รอ นาน และเกรงใจครู กลัวว่าครูจะไม่พอใจ เมื่อกลับมาถึงบ้าน นางอำนวยก็จะให้กานดาได้พักผ่อนบ้าง กินขนมเล็ก ๆ น้อย ๆ บ้างตามแต่ความพอใจของกานดา ส่วนนางอำนวยก็จะเตรียมอาหารเย็น เก็บกวาดทำความสะอาดบ้าน ซักเสื้อผ้า หรือทำงานบ้านต่างๆ เท่าที่มี หลังจากนั้นก็จะรับประทานอาหารเย็นด้วยกัน ด้วยอาหารง่ายๆที่กินได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ในช่วงนี้บางครั้งก็จะเปิดโทรทัศน์ดูด้วยกัน ซึ่งส่วนมากจะเป็นรายการของเด็กๆ หรือละครตอนเย็น ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับนิทานสมัยก่อน ซึ่งกานดาชอบดู เมื่อรับประทานอาหารเย็นเสร็จเรียบร้อยแล้วกานดาจะดูโทรทัศน์ต่อ แต่นางอำนวยจะต้องเก็บถ้วยจานล้างบ้าง ดูแลความเรียบร้อยของบ้านโดยทั่วๆไปบ้าง พุดคุยเล่นหัวหยอกล้อกับกานดาบ้าง ตามเหตุการณ์เฉพาะหน้า จนประมาณ 2 ทุ่ม ทั้งอำนวยและกานดา จะเข้านอนพร้อมกันซึ่งก่อนนอน 2 คน ย่ำและหลานจะพากันสวดมนต์ด้วยเสียงอันดัง โดยนางอำนวยให้เหตุผลที่ต้องสวดมนต์ดังกล่าวว่า “เพื่อให้กานดามีใจรักในพุทธศาสนา และเมื่อไม่มีย่าแล้วกานดาจะได้สวดมนต์ได้”

ในยามว่างของแต่ละวัน ถ้าเป็นตอนเย็นหลังจากรับประทานอาหาร และทำกิจวัตรประจำวันเสร็จแล้วนางอำนวยและกานดาจะพากันไปเดินเล่นที่บ้านคนรู้จักข้างเคียงบ้าง เดินเล่นในหมู่บ้านบ้าง หรือบางครั้งก็จะพากันไปเล่นที่สนามเด็กเล่นของโรงเรียนประจำหมู่บ้านซึ่งที่นั่นจะมีเด็กมากมายหลายรุ่นหลายวัยและเพศรวมเล่นก็พากันอยู่มากมาย และสนามเด็กเล่นแห่งนี้อยู่ไม่ไกลจากบ้านของนางอำนวยมากนัก โดยนางอำนวยได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “อยากให้กานดาได้ออกกำลังกายบ้าง ถ้าไม่พามา กานดาอยู่บ้านก็ได้แต่ดูโทรทัศน์ มาเล่นแบบนี้กานดาจะได้มีเพื่อนบ้าง ร่างกายก็จะดี แข็งแรงด้วย นอกจากนี้กานดาจะได้ไม่เหงาอยู่บ้านกับป้า 2 คน ป้าก็ไม่รู้จะคุยอะไรจะเล่นอะไรกับหลานแล้ว พาหลานมาเล่นแบบนี้จะได้เป็นการเปิดหูเปิดตาหลานบ้าง และทำให้หลานเพลิดเพลินด้วย กลางคืนก็จะนอนหลับสบาย”

บางครั้งที่เป็นวันหยุดวันเสาร์ วันอาทิตย์หรือวันหยุดเทศกาลต่างๆ ที่ศูนย์เด็กเล็กจะปิดทำการ แต่นางอำนวยนั้นมีความจำเป็นต้องไปทำงานตามที่ได้ตกลงไว้กับผู้ว่าจ้าง (ซึ่งนางอำนวยจำเป็นต้องไปเพราะหมายถึงจะได้เงินมาเลี้ยงตัวนางอำนวยและกานดาด้วย) ถ้างานนั้นอยู่ไกลและ

ไม่สะดวกที่จะนำกานดาไปด้วย นางอำนวยจะนำกานดาไปฝากไว้กับคนข้างบ้านให้ช่วยดูแลให้ โดยหลังจากกลับจากทำงานแล้ว นางอำนวยจะมีของมาฝากเพื่อเป็นการขอบคุณ แต่บางครั้งเมื่อฝากกานดาไว้กับใครไม่ได้นางอำนวยก็จะนำกานดาไปที่ๆนางอำนวยทำงานด้วย โดยปล่อยให้กานดาเดินเล่น นั่งเล่น วิ่งเล่น หรือ นอนเล่น อยู่ใกล้ๆในสายตาที่นางอำนวยจะมองเห็นได้

ในกรณีที่นางอำนวยไม่ได้ไปทำงานรับจ้างที่ไหน นางอำนวยก็จะตื่นนอนแต่เช้าตรู่เหมือนทุกวัน นางอำนวยจะทำกิจวัตรประจำวันเหมือนทุกวันหลังจากนำกานดาไปส่งที่ศูนย์เด็กเล็กแล้ว นางอำนวยจะกลับมามันทำงานบ้านที่มีบ้าง ผักผ่อนบ้าง และบางครั้งนางอำนวยก็จะไปรับผ้าที่กลุ่มสตรีแม่บ้านจ้างให้ปักผ้า โดยนางอำนวยก็จะไปรับผ้ามาปักบ้างเหมือนกัน แต่นางอำนวยจะทำได้ไม่ค่อยมากนักเพราะฝีมือไม่ดีและตาก็ไม่ดีตามวัย แต่นางอำนวยก็พยายามจะทำได้จะได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และเพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัวด้วย นอกจากงานพิเศษเหล่านี้แล้ว นางอำนวยต้องทำงานทุกอย่างเช่น เตรียมอาหารเช้าและเย็นทั้งของตัวเองและของกานดา ซักผ้า กวาดบ้าน ถูบ้าน ถ้างาน ดูแลกานดาให้ทานอาหาร อาบน้ำ ป้อนข้าว อีกทั้งให้ความอบอุ่นทางกายและใจ เป็นเพื่อนเล่น ซึ่งกิจวัตรต่างๆ เหล่านี้นางอำนวยต้องรับภาระคนเดียวตลอดมา

เนื่องจากกานดามีอายุเพียง 5 ปีจึงเป็นภาระให้กับนางอำนวยในทุกๆ ด้าน กานดาไม่สามารถช่วยเหลือนางอำนวยได้เลย คงสามารถช่วยนางอำนวยได้ในเรื่องของจิตใจเท่านั้น กานดาทำให้นางอำนวยหายเหงา เป็นเพื่อนคุยยามเหงา เป็นกำลังใจ และเป็นสิ่งเดียวที่ทำให้ชีวิตของนางอำนวยมีความหมายมากขึ้น

ในช่วงวันหยุดที่กานดาไม่ได้ไปศูนย์เด็กเล็ก และนางอำนวยก็ไม่มียานต้องทำ (ไม่มีใครจ้างให้ไปทำอะไร) นางอำนวยและกานดาจะอยู่บ้านพักผ่อนด้วยกัน บางครั้งนางอำนวยก็จะพากานดาไปเยี่ยมญาติ ซึ่งเป็นน้องสาวของนางอำนวยซึ่งมีบ้านห่างออกไปจากบ้านของนางอำนวยอีกหมู่บ้านหนึ่ง โดยห่างจากบ้านนางอำนวยประมาณ 7 กิโลเมตร นางอำนวยจะพากานดาไปเที่ยวหาบ่อยๆ ถ้ามีเวลาว่าง โดยจะนำของเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปฝากบ้าง ไปดูแลเมื่อน้องสาวไม่สบายบ้าง และอีกประการหนึ่งเป็นการปลูกฝังให้กานดาได้รู้จักญาติพี่น้อง และเพื่อคลายความเหงาทั้งตัวนางอำนวยเองและกานดาด้วย สำหรับกิจวัตรอื่น ๆ ก็เหมือนกับวันต่าง ๆ ในแต่ละวันที่ได้กล่าวมาแล้ว

นางอำนวยจะมีกานดาเป็นเพื่อนแก้เหงา บางครั้งถ้ากานดามีสุขภาพดี อารมณ์ดี ไม่เจ็บป่วย กานดาก็จะเป็นเด็กช่างพูด ช่างคุย และช่างเอาใจ ทำให้นางอำนวยสดชื่นและมีความสุขใจขึ้นอย่างมากถึงแม้จะมีความลำบากใจแต่ก็มีความสุขใจ นางอำนวยและกานดาจะพูดคุยเล่นหัว

หยอกล้อกันเสมอ นางอำนวยจะหัดให้กานดาทำงานบ้านเล็กๆน้อยๆ เพื่อเป็นการฝึกให้รู้จักทำงาน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น ช่วยหยิบของให้ ช่วยกันเก็บผักข้างรั้ว (รั้วบ้านของคนอื่น) ช่วย ตักน้ำให้กิน เป็นต้น แม้ว่าจะเป็นงานเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ก็เป็นการเรียนรู้ที่เด็กควรจะได้ฝึกและ ช่วยทำ

บางครั้งในช่วงบ่ายที่ทั้งสองพักผ่อนอยู่ด้วยกัน นางอำนวยจะเล่านิทานให้ฟังบ้าง ทำของ เล่นต่างๆ ให้กานดาเล่นบ้าง เพื่อให้กานดาเพลิดเพลิน โดยนางอำนวยเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ไม่มีเงิน ซื้อของเล่นดีๆ ให้เขา ของเล่นเดี๋ยวนี้แพงมากและไม่แข็งแรงทนทาน เด็กเล่นเดี๋ยวเดียวก็พังแล้ว ต้องซื้อกันบ่อยๆ ป่าเสียค่ายเงิน ถ้ามีเวลาป่าก็จะทำของเล่นให้กานดาเล่นเอง สบายบ้างไม่สบายบ้าง แต่ก็ประหยัดค่าใช้จ่ายไปได้เยอะ เพราะป่าเองก็ไม่ค่อยมีรายได้ที่แน่นอนนัก ถ้ามีคนจ้างป่า ไปทำงานบ่อย ป่าก็มีรายได้มากขึ้นโดยเฉลี่ยแล้วป่ามีรายได้ประมาณเดือนละ 1,000-1,500 บาท เท่านั้น ป่าใช้จ่ายกัน 2 คนไหนจะค่ากินค่าใช้จ่ายและค่าหม้ออีก ถ้าต้องมาซื้อของเล่นแพงๆ ป่าก็แะ เหมือนกัน ดีแต่ว่าที่ศูนย์เด็กเล็กเขามีเลี้ยงอาหารกลางวันและนมด้วย ป่าก็ประหยัดได้มากเหมือนกัน”

เมื่อมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้นในบ้าน ซึ่งเป็นได้ทั้งนางอำนวยและกานดาเพราะทั้งสองคนต่าง ก็มีสุขภาพไม่ดีด้วยกันทั้งคู่ ถ้ากานดาไม่สบายหรือมีอาการป่วยนางอำนวยจะเฝ้าดูแลอย่างใกล้ชิด ถ้าอาการไม่มากนักเช่น ตัวร้อนมีไข้หรือมีน้ำมูกไหล นางอำนวยจะทำการปฐมพยาบาลเท่าที่จะทำได้ โดยหาใบให้รับประทาน เช็ดตัว ให้พักผ่อน แต่ถ้ามีอาการหนักมากนางอำนวยจะพากันไป ที่สถานอนามัยที่อยู่ไกลออกไปอีกประมาณ 6 กิโลเมตร โดยนางอำนวยจะไปเล่าอาการป่วยของ กานดาให้เจ้าหน้าที่ที่สถานอนามัยฟัง เจ้าหน้าที่ที่สถานอนามัยก็จะจัดยาให้ตามอาการที่นางอำนวย เล่า เมื่อได้ยามาแล้วนางอำนวยจะให้กานดากินยาตามเจ้าหน้าที่บอกอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้นาง อำนวย ก็ยังดูแลสุขภาพของกานดาในด้านอื่นๆ ด้วยเช่น ให้กินอาหารเสริม (นม น้ำเต้าหู้) ให้อาบน้ำ น้ำอุ่น รับประทานอาหารทั้งเช้าและเย็นตรงเวลา ให้กำลังใจ และอื่นๆ บางครั้งเมื่อกานดาอาการ ไม่ดีขึ้น หรือมีอาการของโรคนานๆ นางอำนวยก็มักจะไปปรึกษาหมอเมืองในหมู่บ้านซึ่งเป็นเพื่อน ของนางอำนวยเอง ให้ช่วยหาหาสมุนไพรให้กินอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้นางอำนวยยังเฝ้าดูแล กานดา อย่างใกล้ชิดทั้งในยามปกติและยามเจ็บป่วยได้อย่างดียิ่ง

สำหรับนางอำนวย เมื่อมีอาการเจ็บป่วย นางอำนวยมักจะช่วยตัวเองก่อนเสมอ กานดา ยัง เด็กมากไม่สามารถช่วยเหลืออะไรได้มากนักแต่กานดาก็จะอยู่ข้างๆ นางอำนวยตลอดเวลา ช่วย หยิบน้ำ หยิบยา ให้บ้างเท่าที่นางอำนวยจะสั่ง โดยมากแล้วเมื่อนางอำนวยเจ็บป่วยมากๆ ช่วยเหลือ ตัวเองไม่ได้มาก เพื่อนบ้านก็จะมาช่วยดูแลให้บ้าง ไปซื้อยาให้บ้าง เป็นอันว่านางอำนวยต้องพึ่งพา

อาศัยคนข้างบ้านอย่างมาก บางครั้งน้องสาวของนางอำนวยที่อยู่อีกหมู่บ้านหนึ่งก็จะมาเฝ้าพยาบาล นางอำนวยบ้างถ้านางอำนวยมีอาการหนักมาก ทุกครั้งที่นางอำนวยเจ็บป่วยนางอำนวยมักจะหวง กานดามากกว่าตัวเองเสมอ โดยนางอำนวยได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “ทุกครั้งที่ป้าป่วย ป้าจะหวงกานดา มาก ป้ากลัวว่าถ้าป้าตายไป ใครจะเลี้ยงกานดา กว่าอำนวยจะรู้ว่าป้าตายแล้ว เขา (ชาวบ้าน) คงเผา ป้าไปแล้ว ตอนนี้ป้าก็แก่มากแล้วไม่รู้ว่าจะอยู่อีกนานเท่าใด อยากให้กานดาโตกว่านี้อีกหน่อย ให้ ช่วยเหลือตัวเองได้เสียก่อน ค่อยให้ป้าตาย ป้าจะสวดมนต์ขอพระให้คุ้มครองป้าและกานดาทุกวัน”

สำหรับกิจกรรมต่างๆในหมู่บ้าน นางอำนวยจะไปร่วมด้วยอย่างสม่ำเสมอ เนื่องด้วย นางอำนวยมีบ้านอยู่ใกล้วัดและนางอำนวยก็เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ทุกครั้งที่วัดมี งาน ไม่ว่าจะเป็นงานอะไรเช่น เข้าพรรษา ออกพรรษา วันศีล วันพระ หรือวันทำบุญต่างๆ นางอำนวย จะเป็นแม่งานที่สำคัญเสมอ นางอำนวยจะช่วยดูแลเรื่องอาหาร เรื่องน้ำ เรื่องความสะอาด หรือ กิจกรรมต่าง ๆ ในด้านความเรียบร้อยต่าง ๆ นางอำนวยจะช่วยด้วยความเต็มใจ แต่โดยมากมักจะ ช่วยด้ายกำลังกาย มากกว่ากำลังทรัพย์และทุกครั้งที่ไปช่วยงานที่วัด นางอำนวยก็จะนำกานดาไป ด้วยทุกครั้ง โดยให้คนที่ไปช่วยงานที่วัดด้วยกันช่วยดูแลให้บ้าง นางอำนวยทำงานไปด้วยดูแล กานดาไปด้วยบ้าง

ส่วนงานวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เช่น ลอยกระทง ปีใหม่เมือง สงกรานต์หรือรดน้ำ ดำหัวผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน นางอำนวยก็จะไปร่วมด้วยเช่นเคย แม้ว่านางอำนวยจะไม่ค่อยมีใครมารด น้ำดำหัว แต่นางอำนวยก็มักจะไปรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ

ถ้าในหมู่บ้านมีงานเช่น ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน บวช หรืองานศพ ถ้านางอำนวยรู้จัก นางอำนวยจะไปร่วมด้วยทุกครั้ง นางอำนวยจะช่วยงานในครัวบ้าง งานทั่วไปบ้างเท่าที่นาง อำนวยจะทำได้ แต่งานที่นางอำนวยถนัดก็คืองานเกี่ยวกับอาหาร และงานเกี่ยวกับความเรียบร้อย ของพระ การจัดดอกไม้ การทำสวดดอกไม้(กรวยดอกไม้ถวายพระ) โดยเฉพาะเรื่องดอกไม้ นางอำนวยจะชอบทำเป็นพิเศษ นางอำนวยไปช่วยงานทุกครั้งก็จะนำกานดาไปด้วยเสมอไม่ยกขาด แม้จะช่วยทำงานเหนื่อยอย่างไร แต่ก็คอยดูแลกานดาตลอดเวลาอย่างใกล้ชิด นับว่านางอำนวยเป็น บุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างยิ่ง

กิจวัตรประจำวันที่ทั้งสองคนทำในแต่ละวัน มีดังนี้
วันจันทร์ - วันศุกร์

เวลา	นางอำนวยการ	กานดา	หมายเหตุ
05.00 น.	ตื่นนอน / นึ่งข้าว / ประกอบอาหาร		
06.00 น.	ทำงานบ้าน / ปลุกกานดาอาบน้ำ แต่งตัว / เตรียมตัวไปโรงเรียน	ตื่นนอน	
07.00 น.	รับประทานอาหารเช้ากับกานดา / เตรียมอาหาร ไปรับประทานกลาง วัน	รับประทานอาหารเช้า / เล่น	
08.00 น.	นำกานดาไปส่งศูนย์เด็กเล็ก / ไป ทำงานรับจ้าง	อยู่ศูนย์เด็กเล็ก	
16.00 น.	รับกานดากลับบ้าน / พักผ่อน พุด คุย	รับประทานอาหารว่าง / เล่น / ดูโทร ทัศน์	
17.00 น.	เตรียมอาหารเย็น / ซักผ้า / ทำงาน บ้าน / ดูแลกานดา / พากานดาไป เล่นที่สนามเด็กเล่น	เล่น	
18.00 น.	รับประทานอาหารเช้า / อาบน้ำให้ กานดา / พุดคุย / ดูโทรทัศน์	รับประทานอาหารเช้า / เล่น ดูโทร ทัศน์	
19.00 น.	พักผ่อน / ดูโทรทัศน์ / พุดคุย	พักผ่อน / ดูโทรทัศน์ / พุดคุย	
20.00 น.	นอน	นอน	

วันเสาร์ - อาทิตย์ และวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ

เวลา	นางอำนวยการ	กานดา	หมายเหตุ
05.00 น.	ตื่นนอน / นิ่งข้าว / ประกอบอาหาร		
06.00 น.	ทำงานบ้าน / ซักผ้า	ตื่นนอน	
07.00 น.	รับประทานอาหารเช้า / เตรียมอาหารไปรับประทานกลางวัน	รับประทานอาหารเช้า	
08.00 น.	ออกจากบ้านไปทำงานรับจ้างรายวัน	ไปกับนางอำนวยการ	
16.00 น.	กลับบ้าน / ประกอบอาหารเย็นทำงานบ้าน	พักผ่อน / เล่น / ดูโทรทัศน์	
17.00 น.	พักผ่อน / ดูโทรทัศน์ / คุยกับเพื่อนบ้าน / พากันดาไปเดินเล่นที่สนามเด็กเล่น	เล่น	
18.00 น.	รับประทานอาหารเย็น / อาบน้ำให้กานดา / พุดคุย / ดูโทรทัศน์	รับประทานอาหารเย็น / เล่น ดูโทรทัศน์	
19.00 น.	พักผ่อน / ดูโทรทัศน์ / พุดคุย	พักผ่อน / ดูโทรทัศน์ / พุดคุย	
20.00 น.	นอน	นอน	

สรุปกรณีศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กในชุมชนภาคเหนือ

กรณีศึกษาที่ 1

ผู้สูงอายุ	มีสถานภาพเป็น	ปู่
เด็ก	มีสถานภาพเป็น	หลานชาย จำนวน 2 คน อายุ 11 ปี(แฝด)
สมาชิกอื่นในบ้าน	มีสถานภาพเป็น	ป้า
ฐานะ		ดี
ปัญหาในครอบครัว		เด็ก พ่อแม่เสียชีวิต แม่แต่งงานใหม่ (มีบุตรใหม่)
ส่วนสนับสนุน		ป้า ช่วยเหลือผู้สูงอายุดูแลเด็ก
ความสัมพันธ์		ผู้สูงอายุและเด็กมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน พุดคุย ปรึกษาหารือกัน และไม่มีปัญหาในด้านความสัมพันธ์

กรณีศึกษาที่ 2

ผู้สูงอายุ	มีสถานภาพเป็น	ยาย
เด็ก	มีสถานภาพเป็น	หลานชาย จำนวน 2 คน อายุ 14 ปีและ 6 ปี
สมาชิกอื่นในบ้าน	มีสถานภาพเป็น	น้ำชาย น้ำสาว
ฐานะ		ยากจน
ปัญหาในครอบครัว		หลานคนโต พ่อแม่เสียชีวิตแล้วด้วยเอดส์ คบเพื่อนไม่ดี หนีเที่ยว เรียนไม่จบ ดิตยาเสพติด ลักขโมย
		หลานคนเล็ก พ่อเสียชีวิตแล้วด้วยเอดส์ และแม่ติดเชื้อ HIV
ส่วนสนับสนุน		น้ำชายและน้ำสาว ช่วยเหลือผู้สูงอายุดูแลเด็ก
ความสัมพันธ์		ผู้สูงอายุและเด็กไม่ค่อยใกล้ชิดสนิทสนมกันมากนัก แต่เด็กจะสนิทสนมกับบุคคลในบ้านที่เป็นเพศเดียวกันมากกว่า เกิดช่องว่างระหว่างวัย กับผู้สูงอายุ และมีปัญหาในด้านความสัมพันธ์

กรณีศึกษาที่ 3

ผู้สูงอายุ	มีสถานภาพเป็น	ตา ยาย
เด็ก	มีสถานภาพเป็น	หลานชาย จำนวน 1 คน อายุ 11 ปี
สมาชิกอื่นในบ้าน		ไม่มี
ฐานะ		ยากจน
ปัญหาในครอบครัว		เด็ก พ่อแม่ไปทำงานที่อื่น เด็กชน เกรและ หนีเที่ยว ผู้สูงอายุต้องทำงานหารายได้นอกร้าน
ส่วนสนับสนุน		ไม่มี
ความสัมพันธ์		เด็กมีความใกล้ชิดสนิทสนม พุดคุย ปรีกษา หารือกับผู้สูงอายุชายมากกว่า เด็กแบ่งเบา ภาระงานในบ้านให้ผู้สูงอายุได้น้อย

กรณีศึกษาที่ 4

ผู้สูงอายุ	มีสถานภาพเป็น	ตา
เด็ก	มีสถานภาพเป็น	หลานสาว จำนวน 1 คน อายุ 14 ปี
สมาชิกอื่นในบ้าน		ไม่มี
ฐานะ		ยากจน
ปัญหาในครอบครัว		เด็ก พ่อหายสาบสูญ แม่เสียชีวิต ผู้สูงอายุ มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ ไม่ดี
ส่วนสนับสนุน		ไม่มี
ความสัมพันธ์		ผู้สูงอายุและเด็กไม่ใกล้ชิดสนิทสนมหรือ ปรีกษาหารือกันมากนัก เด็กไม่ปรีกษาปัญหา ส่วนตัวกับผู้สูงอายุ แต่ช่วยแบ่งเบาภาระงานใน บ้านให้กับผู้สูงอายุได้มาก

กรณีศึกษาที่ 5

ผู้สูงอายุ	มีสถานภาพเป็น	ตา ยาย
เด็ก	มีสถานภาพเป็น	หลานสาว จำนวน 1 คน อายุ 14 ปี
สมาชิกอื่นในบ้าน	มีสถานภาพเป็น	น้ำสาว
ฐานะ		ยากจน
ปัญหาในครอบครัว		เด็ก ไม่มีพ่อ แม่แต่งงานใหม่และมีบุตรใหม่ มีปัญหาทางด้านจิตใจ
ส่วนสนับสนุน		ผู้สูงอายุ ยายหนุนวัก ตาชอบดื่มเหล้า
ความสัมพันธ์		น้ำสาวช่วยผู้สูงอายุดูแลเด็ก เด็กหญิงจะใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้สูงอายุหญิง มากกว่า และจะสนิทสนมกับญาติเพศเดียวกัน ในครอบครัวด้วย เด็กแบ่งเบาภาระงานในบ้าน ให้ผู้สูงอายุได้มาก

กรณีศึกษาที่ 6

ผู้สูงอายุ	มีสถานภาพเป็น	ย่า
เด็ก	มีสถานภาพเป็น	หลานสาว จำนวน 1 คน อายุ 4 ปี
สมาชิกอื่นในบ้าน		ไม่มี
ฐานะ		ยากจน
ปัญหาในครอบครัว		เด็ก พ่อไปทำงานที่อื่นและไม่ส่งเสียเงินทอง แม่แต่งงานใหม่
ส่วนสนับสนุน		ผู้สูงอายุ สุขภาพไม่ดี
ความสัมพันธ์		ไม่มี
		ผู้สูงอายุและเด็กมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เด็กพึ่งพา ผู้สูงอายุทุกด้าน เด็กเป็นความสุขและเป็นความ หวังให้กับผู้สูงอายุ

จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กนั้นมีเพศ วัย ฐานะ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยอย่างมาก กล่าวคือ ผู้สูงอายุและเด็กที่อยู่ด้วยกันและเป็นเพศเดียวกัน จะมีการสื่อสาร พูดคุย ใกล้ชิด สนทนาและปรึกษาหารือกันได้ ตลอดจนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าผู้สูงอายุและเด็กที่อยู่ด้วยกันและต่างเพศกัน ซึ่งไม่ค่อยใกล้ชิดสนิทสนม ปรึกษาเรื่องส่วนตัว อารมณ์ และความรู้สึกกับผู้สูงอายุมากนัก

ส่วนผู้สูงอายุที่เลี้ยงเด็กเล็กและเด็กโต ลักษณะของความสัมพันธ์ก็แตกต่างกัน คือ ผู้สูงอายุที่เลี้ยงเด็กเล็กจะเหนื่อยกาย เพราะเด็กเป็นภาระให้ผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน แต่เด็กก็เป็นความหวังและความสุขทางใจ แต่เด็กโตผู้สูงอายุจะเหนื่อยใจ มีปัญหาด้านการปกครอง อารมณ์และความรู้สึก เกิดปัญหาช่องว่างระหว่างวัย ในทางกลับกันเด็กก็สามารถแบ่งเบาภาระให้กับผู้สูงอายุได้มาก

สำหรับผู้สูงอายุที่มีฐานะดีและเลี้ยงดูเด็ก เด็กจะมีความสุขเพราะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้สูงอายุเป็นอย่างดี ส่วนผู้สูงอายุที่ฐานะไม่ดีและต้องเลี้ยงดูเด็กผู้สูงอายุจะเกิดความเครียดเนื่องจากไม่มีเวลาดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์

นอกจากนี้เด็กที่อยู่ร่วมกับผู้สูงอายุและมีบุคคลอื่นอยู่ร่วมในครอบครัวด้วย (น้าชาย น้าสาว) เด็กผู้ชายก็จะมี ความใกล้ชิดสนิทสนม พูดคุย ปรึกษาหารือกับน้าชายที่เป็นเพศเดียวกันมากกว่าน้าสาวที่ต่างเพศกัน ในส่วนของเด็กผู้หญิงก็เช่นกันจะสนิทสนม พูดคุย ปรึกษาหารือกับน้าสาวที่เป็นเพศเดียวกันมากกว่า